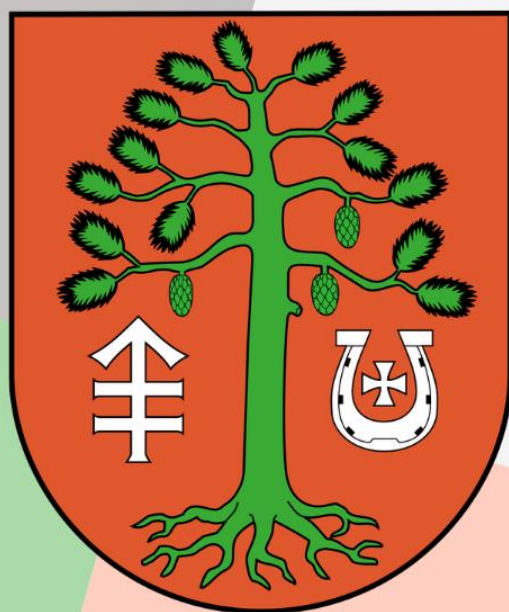

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

**GMINY SOSNÓWKA
NA LATA 2021-2027**

Atelier
Centrum Profilaktyki i Reeducacji

Spis treści

I. Wprowadzenie	4
1. Metodologia opracowania Strategii	6
2. Podstawy prawne	9
3. Spójność z dokumentami strategicznymi	12
3.1. Dokumenty europejskie	12
3.2. Dokumenty krajowe	14
3.3. Dokumenty regionalne	15
3.4. Dokumenty lokalne	15
II. Charakterystyka gminy Sosnówka	16
1. Położenie	16
2. Sytuacja demograficzna	17
3. Rynek pracy i sytuacja gospodarcza	20
4. Edukacja i wychowanie	23
5. Kultura, sport i rekreacja	26
6. Opieka zdrowotna	28
7. Bezpieczeństwo publiczne	29
8. Działalność organizacji pozarządowych	30
9. Pomoc społeczna	31
10. Zasoby instytucjonalne w zakresie rozwiązywania problemów społecznych ..	39
III. Diagnoza sytuacji społecznej	40
1. Wspieranie rodziny i system pieczy zastępczej	40
2. Wsparcie osób z niepełnosprawnością	46
3. Zdrowie psychiczne	50
4. Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych	52
5. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	58
6. Aktywność i integracja społeczna seniorów	61
7. Promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu	65
8. Wsparcie osób z problemem ubóstwa	70
9. Analiza SWOT	74

IV. Część programowa	78
1. Misja i wizja rozwiązywania problemów społecznych.....	79
2. Kierunki rozwiązywania problemów społecznych.....	80
3. Ramy finansowe Strategii	95
4. System wdrażania Strategii.....	96
5. System aktualizacji Strategii	97
6. Komunikacja społeczna i promocja Strategii.....	98
7. Monitoring i ewaluacja.....	99
8. Wnioski i podsumowanie.....	102
V. Bibliografia	105
VI. Spis rysunków, tabel, wykresów.....	106
Spis rysunków.....	106
Spis tabel	106
Spis wykresów	108

Wykaz skrótów:

GOPS – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

UG – Urząd Gminy

PCPR – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

NGO (ang. non-government organization) – organizacja pozarządowa

MŚP – Sektor małych i średnich przedsiębiorstw

PFRON – Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

PUP – Powiatowy Urząd Pracy

GUS – Główny Urząd Statystyczny

GKRPA – Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

KBPN – Krajowe Biuro Do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii

PARPA – Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

GBP – Gminna Biblioteka Publiczna

GOK – Gminny Ośrodek Kultury

PP – Posterunek Policji

PPP – Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna

ZI – Zespół Interdyscyplinarny

PK – Punkt Konsultacyjny

pp. – punkt procentowy

I. Wprowadzenie

Przemiany technologiczne, ekonomiczne i społeczno-kulturowe, które dokonały się w XX w. były przyczyną przeobrażeń w sferze życia społecznego i doprowadziły do zmiany starych i powstania nowych problemów społecznych. Problem społeczny określany jest jako niekorzystne dla społeczności zjawisko, zagrażające, niebezpieczne i konieczne do wyeliminowania. O problemie społecznym mówimy wówczas, gdy dane zjawisko spełnia kilka kryteriów: dotyczy wielu osób w społeczności, ma charakter powtarzający się, a nie jednorazowy, jest postrzegane i odczuwane przez członków danej społeczności jako istotne dolegliwości w życiu zbiorowym, domaga się rozwiązania i można mu zaradzić poprzez zbiorowe działanie¹. Wśród problemów społecznych występujących w polskiej rzeczywistości wymieniane są: alkoholizm, narkomania, nikotynizm, ubóstwo, bezrobocie, przemoc, hazard, bezradność opiekuńczo-wychowawcza oraz wykluczenie społeczne. Jednym z instrumentów ekonomii społecznej jest tworzenie lokalnych strategii rozwiązywania problemów społecznych, które są ważnymi dokumentami odnoszącymi się do polityki społecznej, a odpowiednio przygotowane i wdrażane prowadzą do rozwiązania kluczowych problemów społecznych występujących na danym terytorium.

Konsekwencje pojawienia się wirusa SARS-CoV-2 i wywołanej przez niego choroby COVID-19 mogą spowodować konieczność zredefiniowania zaplanowanych działań. Skutki ekonomiczne, gospodarcze i społeczne pandemii będą dostrzegalne w dłuższej perspektywie czasowej. W związku z tym pojawić się mogą nowe wyzwania dla polityki lokalnej, jak np. bezrobocie, które dotychczas nie stanowiło dotkliwego problemu na poziomie kraju, województwa jak i Gminy. W związku z trwającą pandemią uwydatniają się stare i pojawiają nowe ryzyka socjalne. Na poziomie lokalnym można do nich zaliczyć kryzys gospodarczy skutkujący, m.in. poważnymi skutkami dla rynku pracy, rozwarstwienie społeczne pociągające za sobą ryzyko wzrostu liczby osób wykluczonych ze społeczeństwa, zwiększenie skali ubóstwa, ujawnianie się nowych konfliktów społecznych, wzrost zachowań indywidualistycznych w miejsce zachowań wspólnotowych, wpływających negatywnie na jakość kapitału społecznego i więzi społecznych, czy problem organizacji i

¹ Kwaśniewski J., Rola diagnozy w rozwiązywaniu problemów społecznych.

zarządzania czasem osób starszych. To tylko część z wielu negatywnych konsekwencji jakie może za sobą pociągać pandemia koronawirusa. Polityka społeczna w czasie kryzysu wymaga specjalnej uwagi i planowania, wykorzystując przy tym swoje instrumenty zarówno interwencyjne – w perspektywie krótkoterminowej, jak i w okresie długoterminowym, wybiegającym w okres popandemiczny².

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Sosnówka na lata 2021-2027³ jest dokumentem wyznaczającym najważniejsze kierunki działań mających na celu doprowadzenie do zmiany niekorzystnych zjawisk społecznych na terenie Gminy. Wskazuje ona obszary problemowe, priorytetowe zadania służące przeciwdziałaniu tym problemom, a także zakładane rezultaty. Strategia jest wyrazem zintegrowanego planowania społecznego zwiększającego efektywność podejmowanych działań. Jej wdrażanie odbywa się poprzez szereg działań związanych z realizacją planów strategicznych. W celu zwiększenia skuteczności, konieczne jest systematyczne śledzenie zjawisk i problemów społecznych, które są przedmiotem Strategii.

Strategia będzie służyć osiągnięciu zaplanowanych celów, wraz ze szczegółowym określeniem sposobów dojścia do poprawy sytuacji społecznej w wybranych obszarach. W związku z tym, że rozwiązywanie problemów społecznych jest procesem długofalowym, w działalności lokalnej polityki społecznej potrzebne jest strategiczne podejście. Planowanie strategiczne, polegające na podejmowaniu systematycznych działań, podczas których planowana jest przyszłość i wytyczane są najistotniejsze kierunki działań, uwzględnia długi horyzont czasowy. Strategia stanowi zatem ważny instrument zarządzania, dzięki któremu możliwe jest rozpoznanie i wdrażanie przedsięwzięć o charakterze społecznym oraz integracja różnych środowisk lokalnych w ramach wspólnie zaplanowanych i skoordynowanych działań.

² N. G. Piłkuła, M. Grewiński, E. Zdebska, W. Glanc, *Wyzwania dla polityki społecznej w kontekście pandemii koronawirusa*, Kraków 2020, s. 9-16.

³ Na potrzeby niniejszego opracowania dla występujących w tekście sformułowań „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Sosnówka na lata 2021-2027” stosowana będzie skrócona nazwa „Strategia”.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Sosnówka na lata 2021-2027 zawiera kilka części składowych: charakterystykę Gminy, diagnozę sytuacji społecznej oraz część programową obejmującą misję, wizję, cele, zadania przewidziane do realizacji, zakładane rezultaty, system wdrażania, monitoring i ewaluację. W Strategii uwzględniono różnorodny zakres problematyki społecznej. Diagnoza sytuacji społecznej dokonana została w następujących obszarach:

- wspieranie rodziny,
- wsparcie osób z niepełnosprawnością,
- zdrowie psychiczne,
- profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych,
- przeciwdziałanie przemocy w rodzinie,
- aktywność i integracja społeczna seniorów,
- promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu,
- wsparcie osób z problemem ubóstwa.

Do każdego z tych obszarów wskazane zostały podstawowe informacje, działania interwencyjne i najważniejsze problemy wynikające z przeprowadzonej diagnozy.

Podsumowując, Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Sosnówka na lata 2021-2027 jest wyrazem zintegrowanego planowania strategicznego. Określa sposób osiągnięcia wyznaczonych celów i pozwala wypracować sprawny i efektywny system pomocy, umożliwiający skuteczne rozwiązywanie problemów społecznych. Pozwoli to na zapewnienie mieszkańcom Gminy dogodnych warunków do rozwoju i przyczyni się do wzrostu poczucia bezpieczeństwa społecznego.

1. Metodologia opracowania Strategii

Podstawowe elementy Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Sosnówka na lata 2021-2027 są tożsame ze strukturą innych dokumentów określających kierunki lokalnej polityki społecznej. Wskazane w nich cele, zarówno główne jak i szczegółowe, mają za zadanie przybliżyć Gminę do osiągnięcia wskazanego przez lokalne władze i mieszkańców pożądanego jej obrazu w

przyszłości. Tym co wyróżnia Strategię od innych wiążących dokumentów i programów jest przede wszystkim jej okres obowiązywania oraz nadrzędność wobec nich. Mimo, iż horyzont czasowy nie został wskazany w Ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, powinien precyzować główne działania Gminy w zakresie zaspokajania społecznych potrzeb mieszkańców i niwelowania nierówności społecznych w długim okresie, tj. 5-10 lat.

Jest to podejście zgodne z założeniami strategicznego planowania i zarządzania w administracji publicznej. W naukach o zarządzaniu wyróżnia się trzy główne poziomy planowania:

- planowanie strategiczne (długofalowe), w ramach którego określone zostają priorytetowe kierunki działań Gminy, cele i zasoby umożliwiające ich osiągnięcie;
- planowanie taktyczne (średniookresowe), czyli programy wskazujące zadania niezbędne do osiągnięcia celów głównych;
- planowanie operacyjne (krótkookresowe), które obejmuje jednorazowe lub cykliczne projekty i zadania pozwalające na realizację poszczególnych, mniej złożonych elementów planów taktycznych⁴.

Obligatoryjny charakter Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych oraz jej istota i wpływ na kreowanie lokalnej polityki nakłada na jej realizatorów obowiązek tworzenia jej w sposób odpowiedzialny i spójny z zapisami zawartymi w nadrzędnych dokumentach strategicznych na poziomie europejskim, krajowym, regionalnym oraz lokalnym.

Zdefiniowane w dokumentach strategicznych problemy oraz kierunki działań skierowanych na rozwój społeczno-gospodarczy Gminy i wsparcie mieszkańców w zaspokajaniu ich potrzeb, mają szczególne znaczenie dla opracowywania i wdrażania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Spójna wizja Gminy w przyszłości pozwala podmiotom realizującym zadania z zakresu polityki społecznej na wprowadzanie kompleksowych i adekwatnych do potrzeb mieszkańców działań.

Nadrzędność Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych nad programami o charakterze taktycznym, takimi jak Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Program Wspierania Rodziny czy Program Profilaktyki i Przeciwdziałania Alkoholizmowi oraz Narkomanii, wymusza na podmiotach

⁴ R. W. Gryffin (2004), Podstawy zarządzania organizacjami, Warszawa: PWN, s. 224-225.

odpowiedzialnych za opracowanie i wdrażanie Strategii ujęcia w niej określonych elementów. Uwzględnienie ich oraz merytoryczna spójność dokumentów umożliwia pełne wykorzystanie potencjału Gminy w poszczególnych aspektach lokalnej polityki społecznej. Poniżej zawarte zostały elementy wchodzące w skład Strategii oraz poszczególne etapy jej opracowania.

Tabela 1. Etapy opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

L.P.	Etap	Charakterystyka
1	Analiza strategiczna	Analiza bieżącej sytuacji, problemów, barier oraz potencjału umożliwia wskazanie obszarów problemowych występujących w Gminie. Głównym źródłem informacji o sytuacji mieszkańców, ich problemach i głównych potrzebach jest analiza danych zastanych, czyli bieżącej dokumentacji urzędowej, danych demograficzno-gospodarczych oraz trendów społecznych. Na tym etapie ocenie poddaje się również otoczenie jednostki samorządowej, które wpływa na jej rozwój i wykorzystanie dostępnych zasobów. Dodatkowym sposobem na określenie możliwości i ograniczeń Gminy jest analiza SWOT, wskazująca na jej mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia.
2	Sformułowanie Misji i Wizji Strategii	Wizja zawarta w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest swoistym obrazem, do którego dąży Gmina za sprawą realizacji celów w niej wskazanych, natomiast Misja określa nadrzędny powód opracowania Strategii.
3	Określenie celów priorytetowych i zadań	W następstwie prawidłowo przeprowadzonej analizy strategicznej możliwe jest wskazanie głównych obszarów problemowych występujących na terenie Gminy. Wskazanie najdotkliwszych trudności mieszkańców i określenie kompleksowych działań minimalizujących ich skalę zapewnia realizację polityki społecznej zgodnej z oczekiwaniami i potrzebami, a także podniesienie jakości życia lokalnej społeczności.
4	Wskazanie sposobu wdrażania i kontroli realizacji Strategii	Ostatnim elementem Strategii jest określenie planu, zgodnie z którym ma zostać zrealizowana podczas okresu jej obowiązywania. Zarówno źródła i ramy finansowe, podmioty odpowiedzialne za realizację poszczególnych celów, sposób komunikacji jak i sprawozdawczość mają niebagatelny wpływ na stopień i jakość jej wdrożenia, dlatego zarówno w trakcie, jak i po jej zakończeniu należy przeprowadzić ewaluację, umożliwiającą ocenę działań w odniesieniu do zamierzonych celów.

Źródło: opracowanie własne

2. Podstawy prawne

Opracowana całościowa, spójna i wieloletnia koncepcja rozwiązywania problemów społecznych danej gminy, podobnie jak inne dokumenty strategiczne, jest dokumentem uwarunkowanym prawnie. Podstawą jurejdczną do opracowania niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1372 z późn. zm.), art. 17 ust. 1 pkt 1 i art. 19 pkt 1, który w powiązaniu z art. 16 b., ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 2268 z późn. zm.), stanowi, iż do zadań własnych gminy o charakterze obligatoryjnym należy *„opracowanie oraz realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka⁵”*.

Tworząc niniejszą Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych opierano się na kluczowych dla tej materii aktach prawnych tak, aby była ona kompatybilna oraz komplementarna z założeniami polityki państwa. Wśród najistotniejszych ustaw kompetencyjnych, nakładających na administrację rządową i samorządową określone obowiązki, należy wyszczególnić m.in.:

1. Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (t.j. Dz.U. z 2009 r. poz. 946),
2. ustawę z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1805 z późn. zm.),
3. ustawę z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 735 z późn. zm.),
4. ustawę z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1038z późn. zm.).

⁵ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 794 z późn. zm.).

AKTY PRAWNE DOTYCZĄCE WSPARCIA RODZINY I DZIECKA

1. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej
(*t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 159 z późn. zm.*),
2. ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci
(*t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1162z późn. zm.*),
3. ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”
(*t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1329*),
4. ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny
(*t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1744*),
5. ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych
(*t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1162 z późn. zm.*),
6. ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów
(*t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 877 z późn. zm.*),
7. ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy
(*t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1359*),
8. ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie
(*t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1249*).

AKTY PRAWNE DOTYCZĄCE OCHRONY ZDROWIA ORAZ PRZECIWDZIAŁANIA UZALEŻNIENIOM

1. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi
(*t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1119*),
2. ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii
(*t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 2050*),
3. ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej
(*t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 711 z późn. zm.*),
4. ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego
(*t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 685*).

AKTY PRAWNE DOTYCZĄCE OŚWIATY, ZATRUDNIENIA ORAZ WSPARCIA SOCJALNEGO

1. Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych
(*t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 573 z późn. zm.*),
2. ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy
(*t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1100 z późn.zm.*),
3. ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty
(*t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1915*),
4. ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym
(*t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 176*),
5. ustawa z dnia 8 grudnia 2006 r. o finansowym wsparciu tworzenia lokali mieszkalnych na wynajem, mieszkań chronionych, noclegowni, schronisk dla osób bezdomnych, ogrzewalni i tymczasowych pomieszczeń
(*t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 11 z późn. zm.*),
6. ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych
(*t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 2021*),
7. ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych
(*t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 423 z późn. zm.*),
8. uchwała Nr 140 Rady Ministrów z dnia 15 października 2018 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego programu rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019–2023
(*M.P. z 2018 r. poz. 1007*),
9. rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 maja 2018 r. w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu „Dobry start”
(*Dz. U. z 2018 r. poz. 1061*).

AKTY PRAWNE NORMUJĄCE ASPEKTY FINANSOWE

1. Ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego
(*t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1672 z późn. zm.*),

2. ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych
(Dz. U. z 2021 r. poz. 305 z późn. zm.),
3. ustawa z dnia 29 września 1994 r. orachunkowości
(Dz. U. z 2021 r. poz. 217 z późn. zm.).

AKTY PRAWNE NORMUJĄCE POBYT CUDZOZIEMCÓW NA TERENIE KRAJU

1. Ustawa z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach
(t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 159 z późn. zm.),
2. ustawa z dnia 9 listopada 2000 r. o repatriacji
(t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1472),
3. ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej
(Dz. U. z 2021 r. poz. 1108).

3. Spójność z dokumentami strategicznymi

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Sosnówka na lata 2021-2027 jest zgodna z kierunkami polityk w sferze społecznej zawartymi w dokumentach strategicznych realizowanych na poziomie Unii Europejskiej, Kraju, na poziomie Regionalnym oraz Lokalnym. Rozdział ten przedstawia opis wyżej wymienionych dokumentów strategicznych.

3.1. Dokumenty europejskie

„Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu” jest kluczowym dokumentem społeczno-gospodarczym Unii Europejskiej. Strategia ta obejmuje trzy wzajemnie ze sobą powiązane priorytety:

- rozwój inteligentny: rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji;
- rozwój zrównoważony: wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej;
- rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

W ramach trzech priorytetów tematycznych przygotowano siedem projektów przewodnich:

- „Unia innowacji” – projekt na rzecz poprawy warunków ramowych i dostępu do finansowania badań i innowacji, tak by innowacyjne pomysły przeradzały się w nowe produkty i usługi, które z kolei przyczynią się do wzrostu gospodarczego i tworzenia nowych miejsc pracy;
- „Młodzież w drodze” – projekt na rzecz poprawy wyników systemów kształcenia oraz ułatwiania młodzieży wejścia na rynek pracy;
- „Europejska agenda cyfrowa” – projekt na rzecz upowszechnienia szybkiego Internetu i umożliwienia gospodarstwom domowym i przedsiębiorstwom czerpania korzyści z jednolitego rynku cyfrowego;
- „Europa efektywnie korzystająca z zasobów” – projekt na rzecz uniezależnienia wzrostu gospodarczego od wykorzystania zasobów, przejścia na gospodarkę niskoemisyjną, większego wykorzystania odnawialnych źródeł energii, modernizacji transportu oraz propagowania efektywności energetycznej;
- „Polityka przemysłowa w erze globalizacji” – projekt na rzecz poprawy otoczenia biznesu, szczególnie w odniesieniu do MŚP oraz wspierania rozwoju silnej i zrównoważonej bazy przemysłowej, przygotowanej do konkurencyjności na rynkach światowych;
- „Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia” – projekt na rzecz modernizacji rynków pracy i wzmocnienia pozycji obywateli poprzez rozwój kwalifikacji przez całe życie w celu zwiększenia współczynnika aktywności zawodowej i lepszego dopasowania popytu do podaży na rynku pracy, między innymi dzięki mobilności siły roboczej;
- „Europejski program walki z ubóstwem” – projekt na rzecz zapewnienia spójności społecznej i terytorialnej, tak aby korzyści płynące ze wzrostu gospodarczego i zatrudnienia były szeroko dostępne, a osoby ubogie i wykluczone społecznie mogły żyć godnie i aktywnie uczestniczyć w życiu społeczeństwa⁶.

⁶ Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu.

3.2. Dokumenty krajowe

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Sosnówka na lata 2021-2027 jest zgodna z poniższymi dokumentami krajowymi:

- **Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)**, będąca aktualizacją średniookresowej strategii rozwoju kraju, stanowi obowiązujący, kluczowy dokument dla Polski, w zakresie średnio- i długofalowej polityki gospodarczej. Strategia zawiera rekomendacje dla polityk publicznych oraz jest podstawą dla zmian w systemie zarządzania rozwojem. Jej głównym celem jest: *tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym*⁷.
- **Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030**, której celem jest *rozwijanie kapitału ludzkiego poprzez wydobywanie potencjałów osób w taki sposób, by mogły w pełni uczestniczyć w życiu społecznym, politycznym i ekonomicznym na wszystkich etapach życia*⁷. W Strategii wyznaczono 5 celów szczegółowych:
 1. Wzrost zatrudnienia.
 2. Wydłużenie okresu aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych.
 3. Poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.
 4. Poprawa zdrowia obywateli oraz efektywności systemu opieki zdrowotnej.
 5. Podniesienie kwalifikacji i kompetencji obywateli.
- **Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030** stanowi kontynuację Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2020, a jej głównym celem jest wzrost jakości życia społecznego i kulturalnego Polaków. Realizacja celu odbywa się w 3 obszarach:
 1. Współdziałanie – społeczeństwo obywatelskie,
 2. Kultura – tożsamość i postawy obywatelskie,
 3. Kreatywność – potencjał kulturowy i kreatywny.

⁷ Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030.

3.3. Dokumenty regionalne

Na poziomie regionalnym najważniejszymi dokumentami strategicznymi dla Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Sosnówka są: Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku wraz z Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Lubelskiego oraz Strategią Rozwoju Powiatu Bialskiego na lata 2018-2026.

3.4. Dokumenty lokalne

Najważniejszym dokumentem strategicznym na poziomie lokalnym dla gminy Sosnówka jest przyjęta uchwałą Nr VIII/60/2015 Rady Gminy Sosnówka z dnia 28 grudnia 2015 roku *Strategia Rozwoju Gminy Sosnówka na lata 2015-2023*. Zakreśla ona podstawowe kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy w dłuższej perspektywie czasowej, a jej zasadniczym celem jest zapewnienie możliwie najwyższej jakości życia mieszkańców.

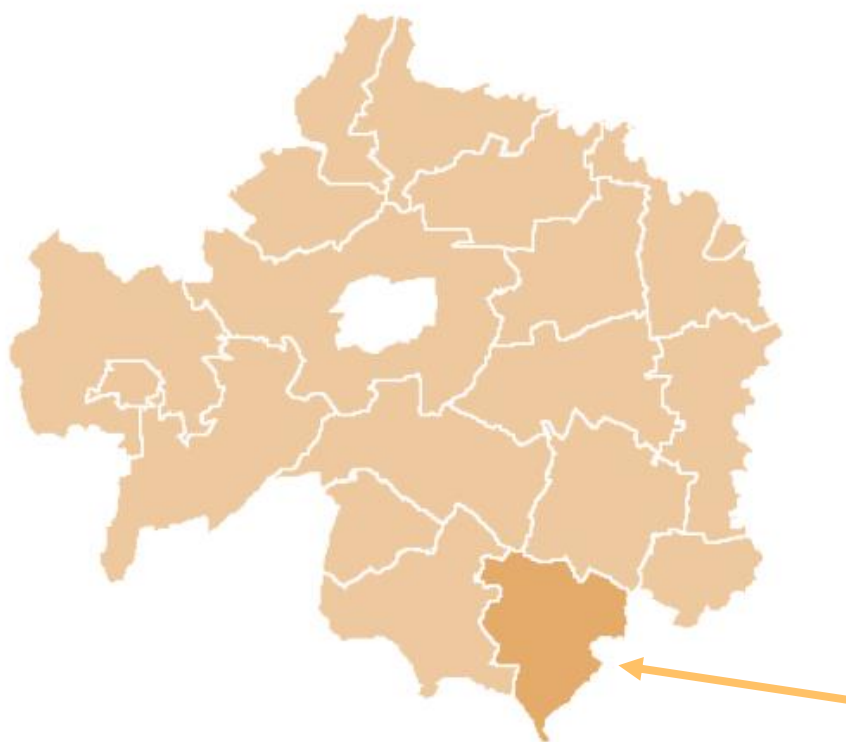

II. Charakterystykagminy Sosnówka

1. Położenie

Sosnówka to gmina wiejska położona w województwielubelskim, w południowej części powiatu bialskiego, której siedzibą jest miejscowość Sosnówka. Oddalona jest o około 100 km od stolicy województwa – Lublina oraz o około 25 km od siedziby powiatu – Białej Podlaskiej. TerenGminy zajmuje powierzchnię 148,43km², co stanowi 5,39% powierzchni powiatu bialskiego. 28% obszaruGminy zajmują gruntyleśne, z kolei użytki rolne stanowią 66%.

Rysunek 1. Położeniegminy Sosnówkana mapiepowiatu bialskiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://pl.wikipedia.org/>

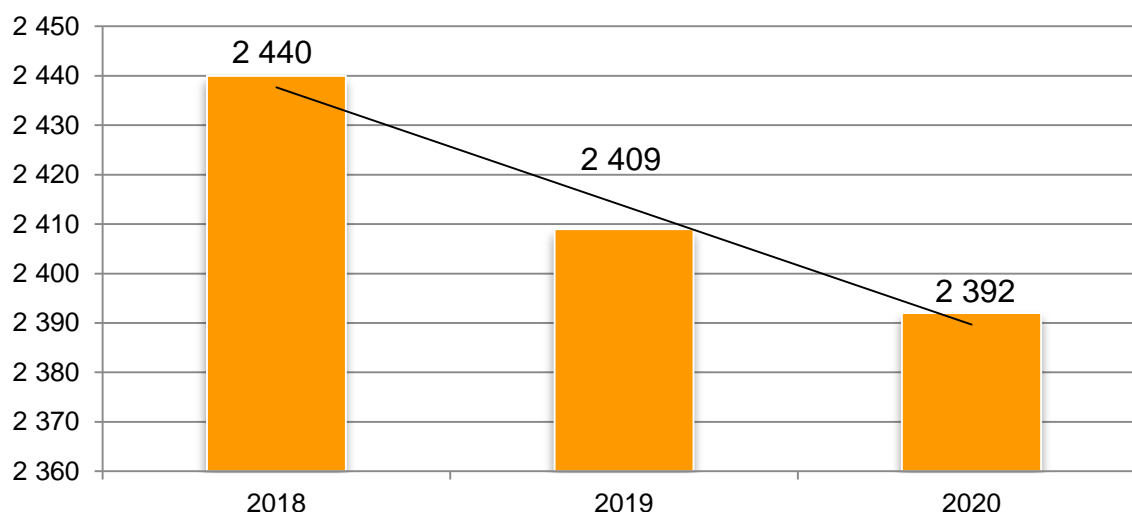

2. Sytuacja demograficzna

Struktura demograficzna, będąca rezultatem procesów demograficznych w przeszłości, determinuje kształtowanie się zjawisk demograficznych i społecznych w przyszłości. Rozpoznanie istotnych cech, zjawisk i procesów społecznych jest także kontekstem dla weryfikacji kierunków dotychczasowych działań na rzecz rozwiązywania problemów społecznych, a co za tym idzie umożliwia wnioskowanie dotyczące wymaganych w tym zakresie zmian, zarówno w odniesieniu do skali interwencji, jak i jej rodzaju.

Gminę Sosnówka zamieszkuje 2 392 osoby (stan na 31 grudnia 2020 roku). Na przestrzeni ostatnich trzech lat liczba mieszkańców ulegała systematycznemu spadkowi, co obrazuje naniesiona na poniższym wykresie linia trendu, jednakże w stosunku do roku 2018 liczba ta zmniejszyła się zaledwie o 2%.

Wykres 1. Liczba mieszkańców gminy Sosnówka w latach 2018-2020

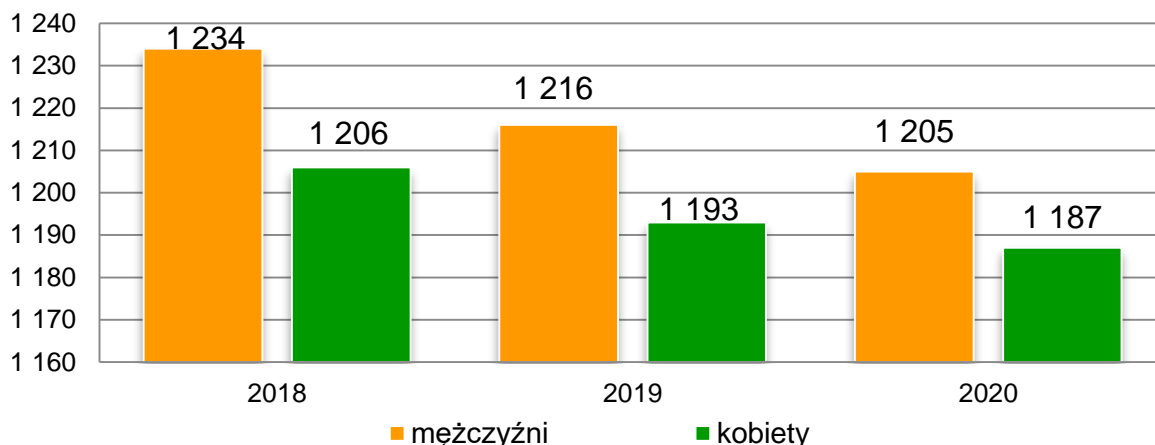

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Liczba mężczyzn zamieszkujących Gminę jest nieco większa od liczby kobiet – stanowią oni bowiem 50,4% (1 205 mężczyzn) ogólnej liczby ludności, natomiast kobiety 49,6% (1 187 kobiet). Współczynnik feminizacji w Gminie wynosi 99, co oznacza, że na każdych 100 mężczyzn przypada 99 kobiet.

Wykres 2. Liczba kobiet i mężczyzn zamieszkujących gminę Sosnówkana przestrzeni lat 2018-2020

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Kolejną analizowaną kwestią jest przyrost naturalny, czyli różnica między liczbą urodzeń żywych, a liczbą zgonów. W gminie Sosnówka w 2020 roku przyrost naturalny na 1000 ludności kształtował się na poziomie -11,26 co oznacza, że wskaźnik ten przyjmował ponad dwukrotnie niższą wartość w porównaniu do powiatubialskiego (-5,21) orazwojewództwalubelskiego (-4,38). W przypadku Gminy, powiatu jaki województwa zauważalny jest trend spadkowy w zakresie przyrostu naturalnego na 1000 ludności.

Tabela 2. Przyrost naturalny na 1000 ludności w gminie Sosnówkaw porównaniu do powiatu bialskiego i województwa lubelskiego na przestrzeni lat 2018-2020

wyszczególnienie	2018	2019	2020
gmina Sosnówka	-3,67	-5,35	-11,26
powiat bialski	-1,86	-2,21	-5,21
województwo lubelskie	-1,69	-1,77	-4,38

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Struktura ludności w Gminie według ekonomicznych grup wieku w roku 2020 przedstawia się następująco:

- 16,6% mieszkańców jest w wieku przedprodukcyjnym –0-17 lat;
- 56,7% mieszkańców Gminy jest w wieku produkcyjnym – dla kobiet jest to między 18-59 rokiem życia, a dla mężczyzn między 18-64;
- 26,6% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym – 65 lat i więcej dla mężczyzn, 60 lat i więcej dla kobiet.

Poniższa tabela prezentuje ekonomiczne grupy wiekowe w gminie Sosnówka. Na przestrzeni lat 2018-2020 dostrzegalny jest stopniowy wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności. Odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym w latach 2018-2019 utrzymywał się na względnie stałym poziomie, a w 2020 roku wzrósł, z kolei odsetek osób w wieku produkcyjnym ulegał systematycznemu spadkowi. Udział osób w poszczególnych ekonomicznych grupach wiekowych w Gminie prezentuje się mniej korzystnie w porównaniu do wskaźników w całym kraju. W Polsce jest to 18,2% osób w wieku przedprodukcyjnym, 59,5% w wieku produkcyjnym oraz 22,3% w wieku poprodukcyjnym.

Tabela 3. Udział ludności gminy Sosnówka według ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności w latach 2018-2020 (w procentach)

wyszczególnienie	2018	2019	2020
wiek przedprodukcyjny	16,1	16,1	16,6
wiek produkcyjny	58,0	57,5	56,7
wiek poprodukcyjny	25,9	26,4	26,6

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Kolejną analizowaną kwestią jest saldo migracji wewnętrznych i zewnętrznych. W 2020 roku saldo migracji wewnętrznych na 1000 ludności wyniosło w gminie Sosnówka 1,3, natomiast saldo migracji zagranicznych 0,42. Na przestrzeni lat 2018-2020 dostrzegalny jest wzrost w zakresie salda migracji wewnętrznych oraz względnie stały poziom w przypadku salda migracji zagranicznych. Jednocześnie dostrzec można, że oba wskaźniki przyjęły w Gminie wyższe wartości niż w całym powiecie oraz województwie.

Tabela 4. Saldo migracji wewnętrznych i zewnętrznych na 1000 ludności w gminie Sosnówka w porównaniu do powiatu bialskiego oraz województwa lubelskiego w latach 2018-2020

wyszczególnienie		2018	2019	2020
gmina Sosnówka	saldo migracji wewnętrznych	-6,9	-7,8	1,3
	saldo migracji zagranicznych	0,41	0,00	0,42
powiat bialski	saldo migracji wewnętrznych	-3,7	-3,8	-3,0
	saldo migracji zagranicznych	0,32	0,30	0,33
województwo lubelskie	saldo migracji wewnętrznych	-2,7	-3,1	-2,2
	saldo migracji zagranicznych	0,21	0,22	0,16

Źródło: https://bdl.stat.gov.pl

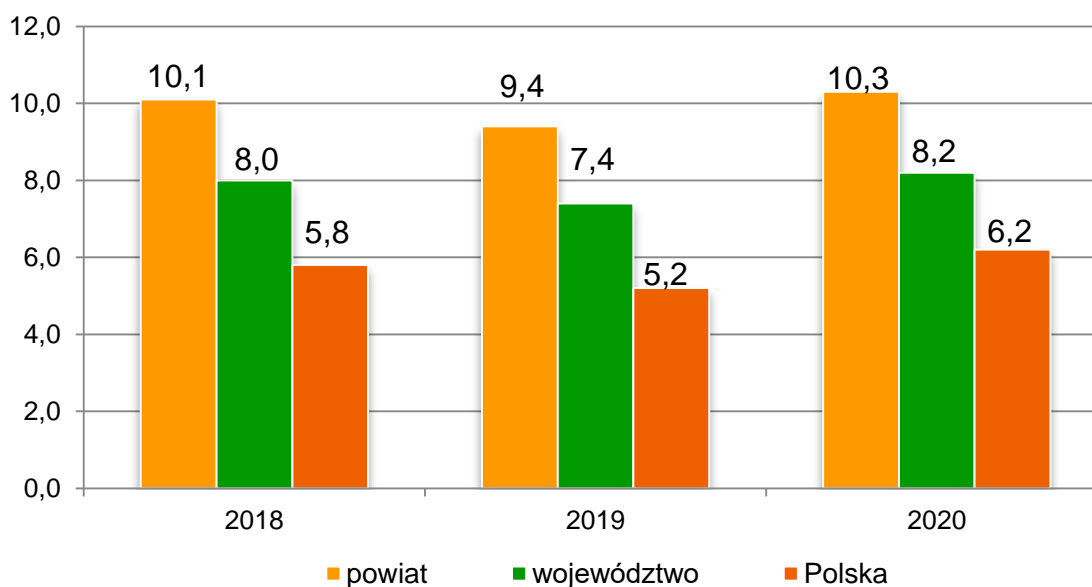

3. Rynek pracy i sytuacja gospodarcza

Ważnym wskaźnikiem w ocenie rynku pracy jest stopa bezrobocia rejestrowanego, która jest wyrażonym w procentach stosunkiem liczby osób zarejestrowanych jako bezrobotne w urzędach pracy, do liczby ludności aktywnej zawodowo (zasobu siły roboczej danej populacji).

Dane dotyczące stopy bezrobocia na poziomie gmin nie są dostępne, przedstawiona została więc stopa bezrobocia w powiecie bialskim. W 2020 roku wynosiła ona 10,3%, a więc była wyższa niż stopa bezrobocia rejestrowana w województwie lubelskim i w całej Polsce. Na przestrzeni lat 2018-2020 stopa bezrobocia w powiecie bialskim ulegała wahanom, jednakże w 2020 roku osiągnęła najwyższą wartość i wzrosła o 0,9 pp. w stosunku do roku ubiegłego. W przypadku województwa lubelskiego jak i całego kraju zauważalne są wahania na przestrzeni ostatnich lat, jednakże w 2020 roku stopa bezrobocia również osiągnęła najwyższą wartość, co może mieć związek z trwającą wówczas pandemią koronawirusa. Szczegółowe dane w tym zakresie prezentuje poniższy wykres.

Wykres 3. Stopa bezrobocia rejestrowanego w powiecie bialskim na przestrzeni lat 2018-2020 w porównaniu do województwa lubelskiego i całej Polski (stan na koniec roku, w procentach)

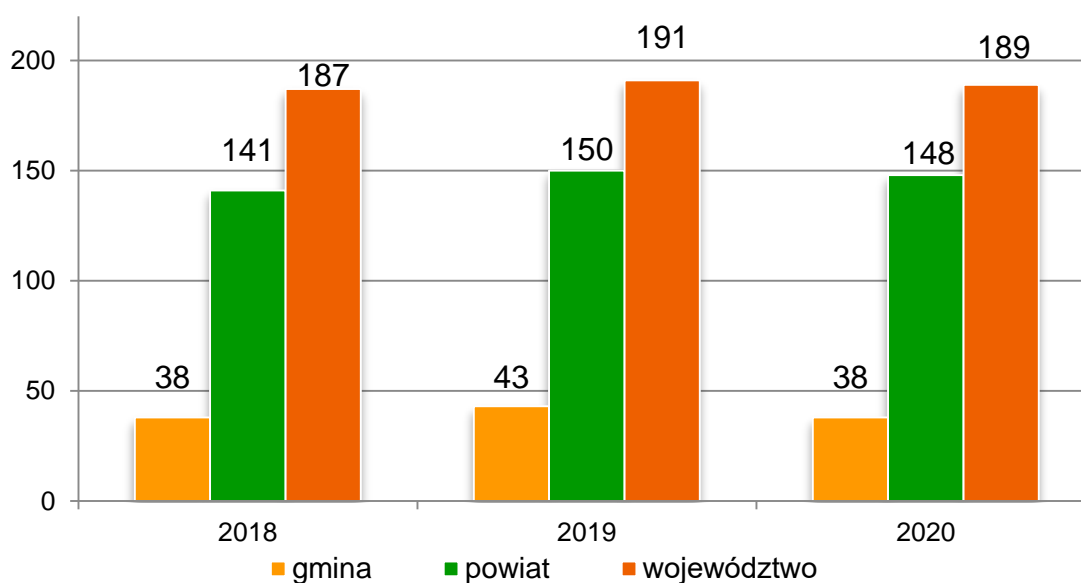

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Białej Podlaskiej

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego za 2020 rok w gminie Sosnówka na 1000 mieszkańców pracowało 38 osób⁸. Na przestrzeni lat 2018-2020 wskaźnik ten ulegał wahaniom, jednakże w 2020 roku przyjął taką samą wartość jak w 2018 roku. W omawianym roku liczba osób pracujących na 1000 ludności była w Gminieznacznie niższa niż w całym powiecie bialskim oraz województwie lubelskim.

Wykres 4. Liczba osób pracujących na 1000 ludności w gminie Sosnówką w porównaniu do powiatu bialskiego oraz województwa lubelskiego na przestrzeni lat 2018-2020

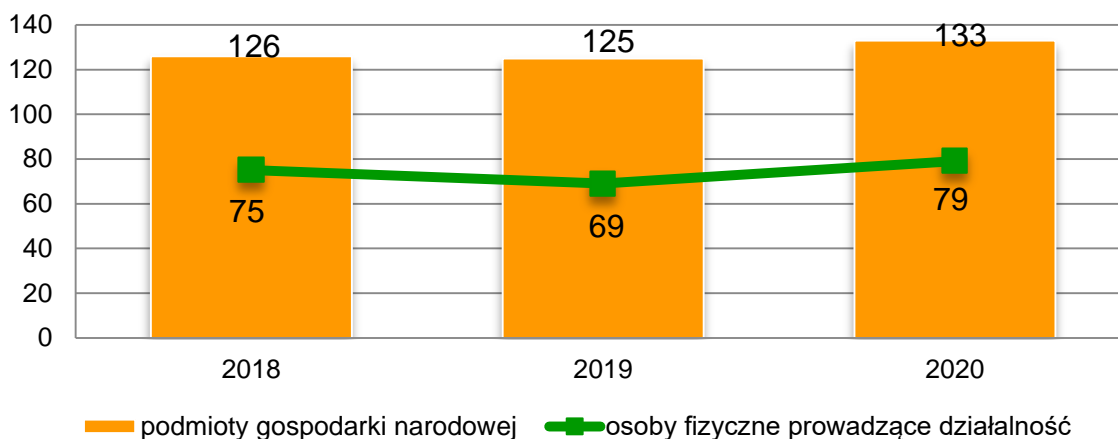

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Jednym ze wskaźników określających aktywność gospodarczą danej zbiorowości jest liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących na danym terenie. W gminie Sosnówka na koniec 2020 roku w rejestrze REGON zarejestrowane były łącznie 133 podmioty gospodarki narodowej, w tym większość stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą – było ich 79. Podobnie sytuacja wyglądała w latach poprzednich. Na przestrzeni lat 2018-2020 liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON w Gminie uległa wzrostowi.

Wykres 5. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w latach 2018-2020

⁸ Bez pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób, wg faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności.

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Zgodnie z poniższą tabelą, prywatna działalność gospodarcza w Gminie koncentruje się głównie na budownictwie (25 podmiotów) oraz handlu hurtowym i detalicznym, naprawie pojazdów samochodowych, w tym motocykli (14 podmiotów). Ważnymi sekcjami są również: przetwórstwo przemysłowe (8 podmiotów). Najmniej zarejestrowanych jest natomiast działalności związanych z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi (1 podmiot).

Tabela 5. Rodzaje prowadzonej działalności w gminie Sosnówka (stan na koniec 2020 roku)

sekcja	liczba
budownictwo – sekcja F	25
handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle – sekcja G	14
przetwórstwo przemysłowe – sekcja C	8
działalność profesjonalna, naukowa i techniczna – sekcja M	6
działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca – sekcja N	6
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo, rybactwo – sekcja A	6
opieka zdrowotna i pomoc społeczna – sekcja Q	4
działalność finansowa i ubezpieczeniowa – sekcja K	3
pozostała działalność usługowa – sekcje S i T	2
informacja i komunikacja – sekcja J	2
transport i gospodarka magazynowa – sekcja H	2
działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi – sekcja I	1

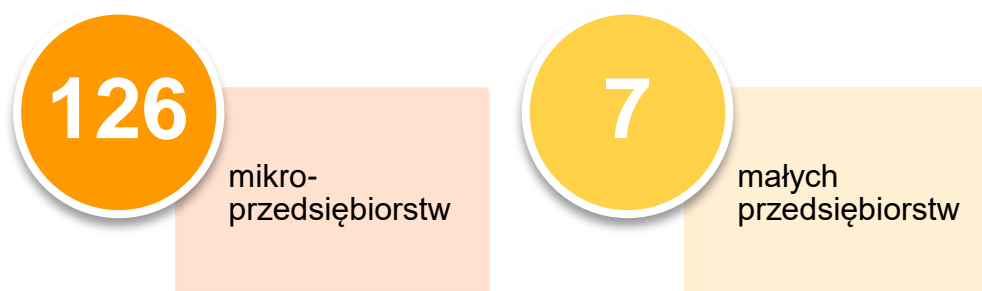
Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Największa liczba podmiotów gospodarczych działających w gminie Sosnówka według klas wielkości to mikro-przedsiębiorstwa zatrudniające 0-9

pracowników – jest ich 126 (stan na koniec 2020 roku). Małych przedsiębiorstw zatrudniających 10-49 pracowników jest w Gminie 7. Działalności nie prowadzi natomiast żadne średnie przedsiębiorstwo zatrudniające 50-249 pracowników, ani duże przedsiębiorstwo liczące ponad 250 osób.

Rysunek 2. Liczba podmiotów zarejestrowanych na terenie gminy Sosnówka według klas wielkości (stan na koniec 2020 roku)

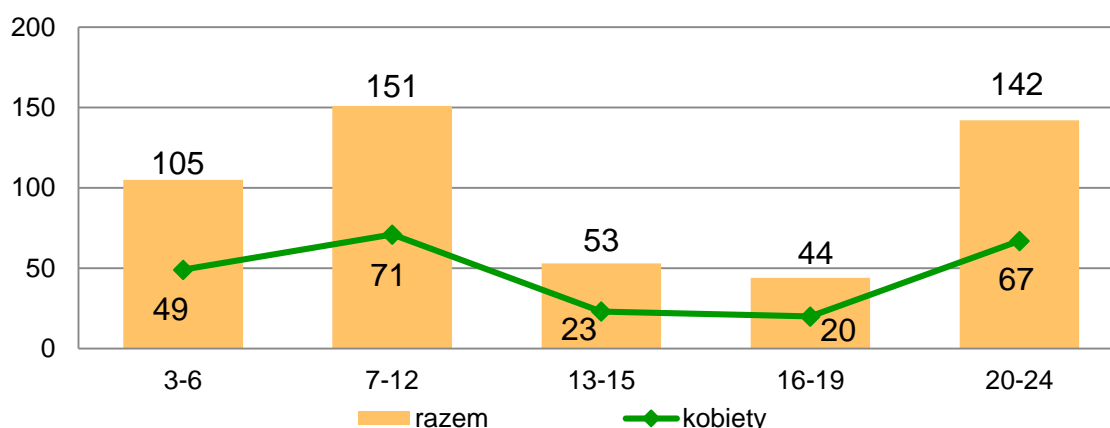

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

4. Edukacja i wychowanie

W wieku potencjalnej nauki (3-24 lata) w 2020 roku było 495 mieszkańców gminy Sosnówka, w tym 46,5% stanowiły kobiety. Rozpatrując kwestię ludności Gminy z podziałem na poszczególne edukacyjne grupy wiekowe można zauważyć, że najwięcej osób miało w omawianym roku 7-12 lat (151 osób). Ludność Gminy według edukacyjnych grup wiekuz podziałem na płeć w 2020 roku prezentuje wykres nr 6.

Wykres 6. Ludność gminy Sosnówka według edukacyjnych grup wiekuz podziałem na płeć w 2020 roku

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Gminna baza oświatowa składa się z następujących placówek:

- Publicznej Szkoły Podstawowej w Sosnówce,

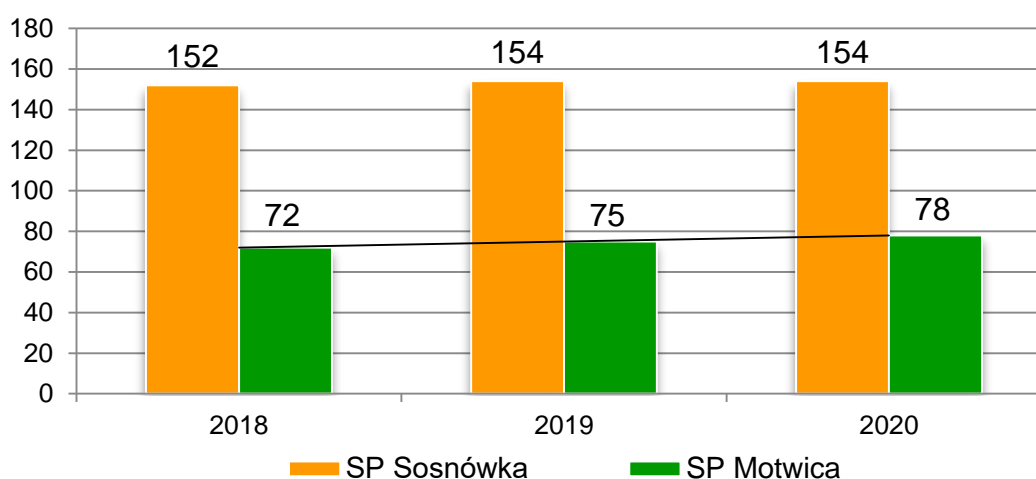

- Niepublicznej Szkoły Podstawowej w Motwicy – prowadzonej przez Stowarzyszenie Kultury Wiejskiej w Motwicy, posiadającej uprawnienia szkoły publicznej.

Na terenie Gminy nie działa przedszkole jako oddzielna instytucja, jednakże przy szkołach podstawowych funkcjonują punkty i oddziały przedszkolne.

W 2020 roku łączna liczba uczniów uczęszczających do 2 szkół podstawowych zlokalizowanych na terenie gminy Sosnówka wynosiła 232, przy czym dwukrotnie więcej osób pobierało naukę w Publicznej Szkole Podstawowej w Sosnówce. Na przestrzeni lat 2018-2020 liczba uczniów uczęszczających do oddziałów szkolnych w Gminie kształtowała się na względnie stałym poziomie, z kolei liczba dzieci w oddziałach przedszkolnych ulegała regularnemu wzrostowi.

Tabela 6. Łączna liczba dzieci w oddziałach szkolnych i przedszkolnych w poszczególnych placówkach oświatowych w gminie Sosnówka w 2020 roku

Źródło: Raport o stanie Gminy Sosnówka za 2020 rok

W zasobach infrastruktury społecznej Gminy nie znajduje się żłobek/klub dziecięcy zapewniający opiekę nad dziećmi do lat 3.

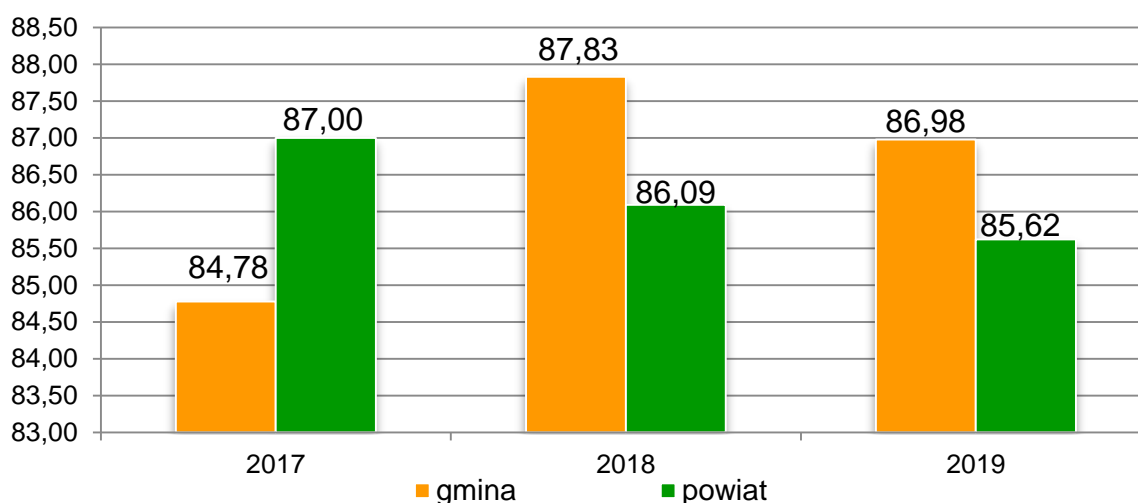
W 2020 roku bieżące wydatki gminne na oświatę wyniosły 3 650 380,99 zł – **Raport o stanie Gminy Sosnówka za 2020 rok.**

Współczynnik skolaryzacji netto, definiowany jest jako relacja liczby osób (w danej grupie wiekowej) uczących się na danym poziomie kształcenia do liczby ludności w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania.

W 2020 roku wyniósł 86,98%, co oznacza, że w stosunku do 2018 roku uległ zwiększeniu o 2,2 pp., z kolei w porównaniu do roku poprzedniego zmalał o 0,85 pp. Ten sam współczynnik dla całego powiatu bialskiego, na przestrzeni omawianych trzech lat kształtował się na niższym poziomie niż miało to miejsce na terenie Gminy (poza 2018 rok) i systematycznie spadał.

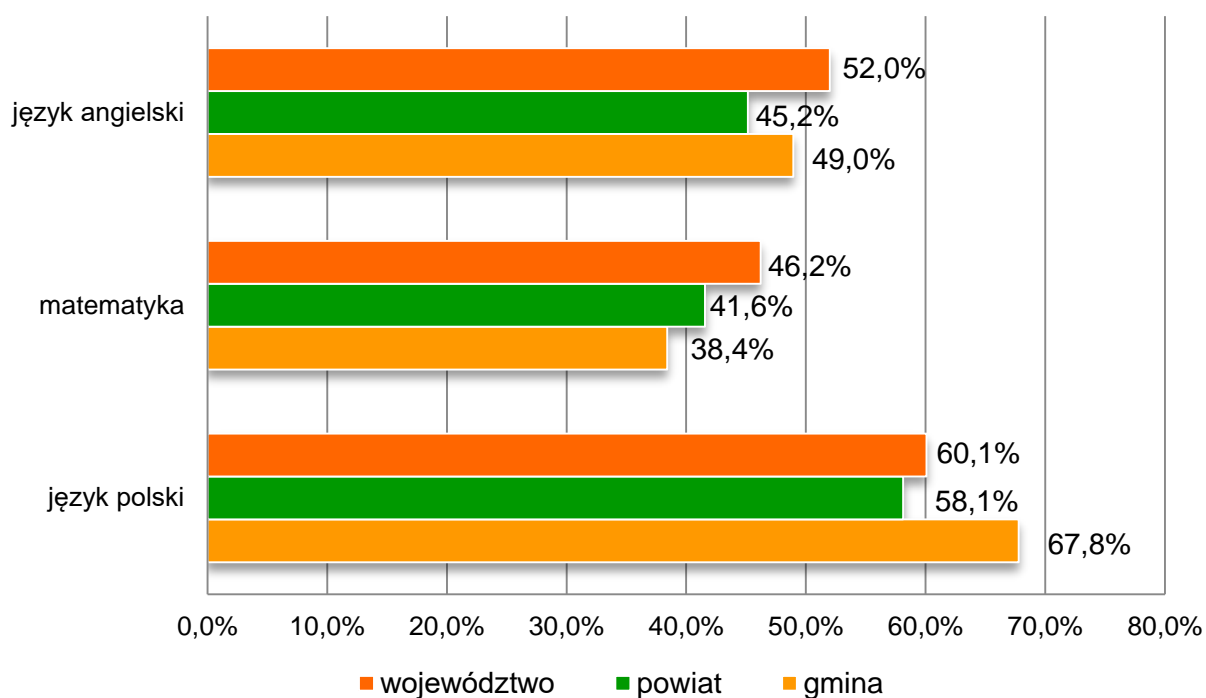
Wykres 7. Współczynnik skolaryzacji netto dla szkolnictwa podstawowego na terenie gminy Sosnówka w porównaniu do powiatu bialskiego na przestrzeni lat 2018-2020 (w procentach)

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Na poniższym wykresie przedstawione zostały wyniki egzaminu ósmoklasisty uczniów z gminy Sosnówka, w porównaniu do wyników uczniów z całego powiatu bialskiego i województwa lubelskiego. Z zebranych danych wynika, że uczniowie z Gminy uzyskali lepsze wyniki niż uczniowie z całego powiatu i województwa egzaminu z języka polskiego, w przypadku matematyki wypadli gorzej na tle powiatu i województwa, natomiast wyniki z części z języka obcego kształtowały się w Gminie na lepszym poziomie niż miało to miejsce w powiecie, z kolei gorzej w stosunku do wyników uzyskanych przez uczniów z województwa.

Wykres 8. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w 2020 roku uczniów z terenu gminy Sosnówka, powiatu bialskiego i województwa lubelskiego

Źródło: <https://mapa.wyniki.edu.pl/>

5. Kultura, sport i rekreacja

Działalność kulturalną na terenie Gminy prowadzi między innymi **Gminny Ośrodek Kultury w Sosnówce**. GOK jest samorządową instytucją kultury, której głównym celem jest „*prowadzenie wielokierunkowej działalności rozwijającej i zaspokajającej potrzeby kulturalne mieszkańców oraz upowszechnianie i promocja lokalnej kultury*”⁹.

Ośrodek jest patronem 2 lokalnych zespołów – Zespołu Śpiewaczego z Rozwadówki oraz Zespołu „Biesiadnicy” z Żeszczynki. Ponadto instytucja współpracuje z Kołami Gospodyń Wiejskich z terenu Gminy, sprawuje opiekę nad Gminnym Kołem Kombatantów Rzeczypospolitej Polskiej i Byłych Więźniów Politycznych w Sosnówce oraz zajmuje się promocją Gminy we współpracy z lokalną prasą.

W ramach swojej działalności Ośrodek zajmuje się organizacją różnorodnych wydarzeń kulturalnych: konkursów, koncertów, wycieczek, warsztatów, imprez i

⁹ Raport o stanie Gminy Sosnówka za 2020 rok.

innych. Pomimo trwającej w 2020 roku pandemii koronawirusa, która znacznie zawężyła działalność GOK, w Gminie udało się zorganizować m.in.:

- ferie zimowe dla dzieci z GOK i Biblioteką,
- Gminny Dzień Kobiet 2020,
- noworoczny koncert kolęd,
- rodzinny wyjazd do kina,
- letnie kino na leżakach,
- IX Powiatowy Rajd Rowerowy im. J. I. Kraszewskiego,
- gminne uroczystości dożynkowe,
- Gminny Przegląd Kolęd i Pastorałek pn. „Wspólne kolędowanie mieszkańców Gminy Sosnówka” i inne.

Upowszechnianiem wiedzy i kultury w gminie Sosnówka zajmuje się również **Gminna Biblioteka Publiczna w Sosnówce**. Biblioteka zajmuje się zaspokajaniem i rozwijaniem potrzeb czytelniczych, oświatowych i kulturalnych wśród mieszkańców Gminy, a także prowadzeniem działalności informacyjnej oraz upowszechnianiem wiedzy i kultury. Placówka oprócz swoich podstawowych funkcji realizuje także szeroką działalność kulturalno-oświatową, poprzez organizację różnych form pracy z czytelnikami, współpracując przy tym aktywnie z placówkami oświatowymi z terenu Gminy. W 2020 roku pomimo trwającej pandemii, GBP udało się zorganizować:

- szereg atrakcji dla dzieci podczas Ferii 2020, w tym zajęcia pn. „Z robotami w bibliotece” oraz „Mały naukowiec”,
- spotkanie z prof. Andrzejem Markowskim w ramach Tygodnia Języka Polskiego,
- rozstrzygnięcie konkursu ekologicznego „Chroniąc środowisko dbamy o zdrowie”,
- cykliczne tematyczne lekcje biblioteczne z dziećmi z Przedszkola i Zerówki,
- prezentację online wystawy nowych książek,
- wprowadzenie formy zamawiania książek, tzw. „Książka na telefon”.

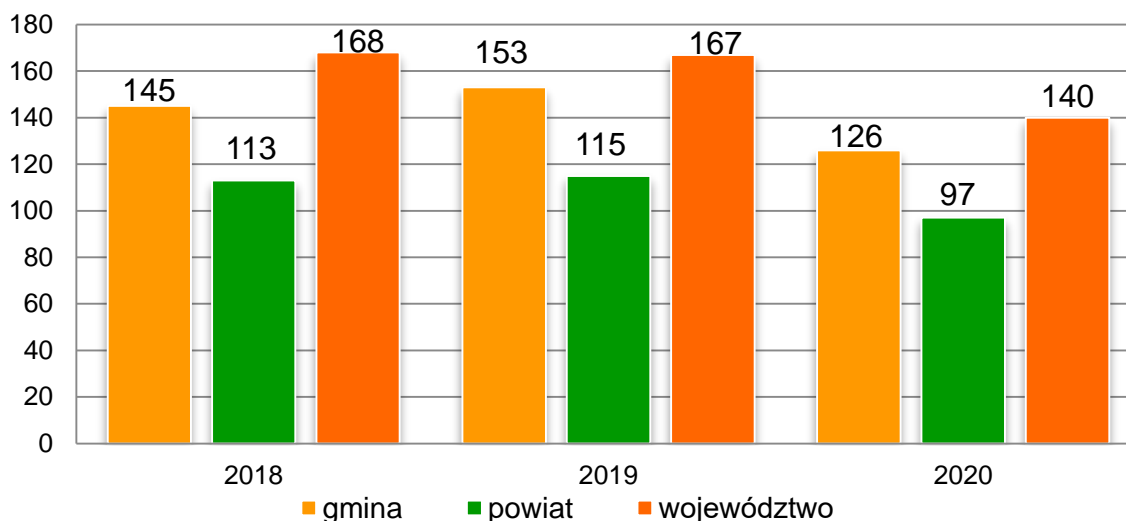
Księgozbiór Gminnej Biblioteki Publicznej w Sosnówce na koniec 2020 roku wyniósł 9 621 woluminów, w tym znalazła się literatura piękna dla dorosłych (4 612

woluminów), literatura piękna dla dzieci (2 952 woluminy) oraz literatura niebeletrystyczna (2 057 woluminów).

Poniższy wykres prezentuje dostępne dane w zakresie liczby czytelników bibliotek publicznych na 1000 ludności w gminie Sosnówka, powiecie bialskim oraz województwie lubelskim w latach 2018-2020. Na podstawie danych statystycznych widać, że wskaźnik ten przyjmował w latach 2018-2020 w Gminie niższe wartości niż w województwie, natomiast wyższe niż w powiecie. W 2020 roku w Gminie liczba ta wyniosła 126 czytelników, w powiecie – 97, natomiast w całym województwie – 140. Zauważalny jest trend spadkowy w zakresie liczby czytelników na 1000 ludności na przestrzeni ostatnich trzech lat.

Wykres 9. Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności w gminie Sosnówka, powiecie bialskim oraz województwie lubelskim w latach 2018-2020

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

6. Opieka zdrowotna

W zakresie podstawowej opieki zdrowotnej dla mieszkańców gminy Sosnówka usługi świadczy 1 placówka – **Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Ośrodek Zdrowia w Sosnówce**.

Pacjenci z terenu gminy Sosnówka skorzystać mogą z następujących komórek organizacyjnych Ośrodka:

- gabinetu lekarza POZ z punktem szczepień,
- gabinetu pielęgniarki POZ,
- gabinetu położnej POZ,
- gabinetu profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej,
- punktu szczepień,
- gabinetu diagnostyczno-zabiegowego.

W 2020 roku na terenie Gminy działalność prowadziły również:

- apteka,
- gabinet stomatologiczny.

NZOZ Ośrodek Zdrowia w Sosnówce w zakresie wykonywania badań diagnostycznych laboratoryjnych i obrazowych ma podpisane umowy z podwykonawcami z terenu województwa lubelskiego.

Z danych GUS wynika, iż w gminie Sosnówka w 2020 roku na 1 przychodnię przypadało 2 392 mieszkańców. Jest to wartość nieznacznie większa od liczby mieszkańców przypadających na 1 przychodnię w całym powiecie, która wynosiła w omawianym roku 2 340. W ramach POZ w przedmiotowym roku udzielono 4,7 porad w przeliczeniu na 1 mieszkańca, co jest wartością również wyższą od tej dla całego powiatu bialskiego (3,6).

Tabela 7. Dane statystyczne dotyczące publicznej opieki zdrowotnej w gminie Sosnówka w porównaniu do powiatu bialskiego w 2020 roku

wyszczególnienie	powiat	gmina
przychodnie	47	1
liczba osób przypadających na 1 przychodnię	2 340	2 392
porady podstawowej opieki zdrowotnej udzielone na 1 mieszkańca	3,6	4,7

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

7. Bezpieczeństwo publiczne

Bezpieczeństwo publiczne jest to ogół warunków i instytucji chroniących życie, zdrowie, mienie obywateli oraz majątek ogólnonarodowy, ustrój i suwerenność

państwa przed zjawiskami groźnymi dla ładu prawnego. Bezpieczeństwo publiczne umożliwia sprawne funkcjonowanie społeczeństwa.

W gminie Sosnówka o bezpieczeństwo i porządek dbają dzielnicowi **Posterunku Policji w Sławatyczach**, podlegającego pod Komendę Miejską Policji w Białej Podlaskiej.

Ochronę przeciwpożarową w Gminie zapewnia 9 działających w formie stowarzyszeń **Ochotniczych Straży Pożarnych** w miejscowościach: Czeputka, Lipinki, Motwica, Pogorzelec, Przechód, Rozwadówka, Sosnówka, Wygnanka oraz Żeszczynka. Jednostka OSP w Sosnówce jest włączona do Krajowego Systemu Ratownictwa Gaśniczego. Poza podstawową działalnością, czyli ochroną przeciwpożarową i usuwaniem skutków klęsk żywiołowych, Straż Pożarna w Gminie prowadzi aktywną działalność na rzecz społeczności lokalnej.

8. Działalność organizacji pozarządowych

Organizacje pozarządowe to wszystkie podmioty, które nie są organami lub jednostkami podległymi administracji publicznej (rządowej i samorządowej) oraz których działalność nie jest nastawiona na osiągnięcie zysku¹⁰. Do roli organizacji pozarządowych można zaliczyć: budowę kapitału społecznego przez tworzenie sieci powiązań międzyludzkich, mobilizację grup społecznych i jednostek do większej aktywności „obywatelskiej, politycznej, kulturalnej, artystycznej czy religijnej”¹¹. Oprócz wspomnianych, ważną rolę omawianych instytucji jest dostawa usług nieopłacalnych z punktu widzenia sektora prywatnego oraz takich, których nie jest w stanie z racji braku odpowiednich narzędzi, dostarczyć państwo. Zadaniem takich grup jest między innymi zapewnienie dóbr i usług w dążeniu do poprawy warunków ekologicznych, opieki zdrowotnej, przeciwdziałanie łamaniu praw człowieka, a także walka z głodem¹².

Na obszarze gminy Sosnówka funkcjonują organizacje pozarządowe, które działają na rzecz społeczności lokalnej oraz stanowią ważne zaplecze i potencjał do rozwiązywania problemów społecznych. Należą do nich:

- Stowarzyszenie Kultury Wiejskiej w Motwicy,
- Stowarzyszenie Inicjatyw Lokalnych w Żeszczynce,

¹⁰ <https://poradnik.ngo.pl/>

¹¹ J. Oniszczyk, Współczesne państwo w teorii i praktyce. Wybrane elementy, s. 269.

¹² M. Yaziji, J. Doh, Organizacje pozarządowe a korporacje, s. 15.

- Stowarzyszenie Przyjaciół Muzeum Józefa Kraszewskiego w Romanowie,
- Fundacja „Dla Gminy Sosnówka”.

Ponadto na terenie Gminy działa 7 Kół Gospodyń Wiejskich, w miejscowościach: Romanów, Motwica, Rozwadówka, Sosnówka, Czeputka, Wygnanka oraz Żeszczynka.

W kontekście prawidłowości i efektywności prowadzenia działań w Gminie, niezwykle istotnym potencjałem jest kadra Urzędu Gminy oraz jednostek organizacyjnych (m.in. GOPS, placówek oświatowych, itp.). System realizacji zadań publicznych determinuje całokształt działań rozwojowych, w szczególności planowania i realizowania inwestycji, w tym finansowanych ze środków wewnętrznych, wdrażania nowych metod zarządczych oraz obsługi klientów (mieszkańców, przedsiębiorców, inwestorów, turystów, itp.). To właśnie jakość pracy administracji w ogromnej mierze narzuca tempo rozwoju wspólnoty lokalnej. Podstawą wdrożenia w życie założeń Strategii będzie partnerstwo i skonsolidowane podejście do obszarów problemowych. Skala i charakter wyzwań rozwojowych, przed jakimi stoi samorząd w zakresie rozwiązywania problemów społecznych, wymagają kompleksowego ich rozwiązywania oraz działania z wykorzystaniem efektu synergii (uzyskiwanie zwielokrotnionych korzyści dzięki umiejętnemu połączeniu części składowych całości).

9. Pomoc społeczna

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych,

których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości¹³.

Główną jednostką wykonującą zadania z zakresu pomocy społecznej na terenie gminy Sosnówka jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Zadania Ośrodka z zakresu ustawy o pomocy społecznej polegają w szczególności na:

1. przyznawaniu i wypłacaniu przewidzianych ustawą świadczeń;
2. pracy socjalnej;
3. prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej;
4. analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej;
5. realizacji zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych;
6. rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym z zakresu pomocy społecznej, realizowanych przez Ośrodek należą:

1. opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka;
2. sporządzanie oceny zasobów pomocy społecznej w oparciu o analizę lokalnej sytuacji społecznej i demograficznej;
3. udzielanie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym;
4. przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych;
5. przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych;
6. przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego;
7. przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom bezdomnym oraz innym osobom nie mającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;

¹³ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 794 z późn. zm.).

8. przyznawanie zasiłków celowych w formie biletu kredytowanego;
9. opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie niezamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem;
10. praca socjalna;
11. organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
12. prowadzenie i zapewnienie miejsc w mieszkaniach chronionych;
13. dożywianie dzieci;
14. sprawienie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym;
15. kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu;
16. pomoc osobom mającym trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
17. sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu wojewodzie, również w formie dokumentu elektronicznego, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego;
18. utworzenie i utrzymanie ośrodka, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników;
19. przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych;
20. opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

Do zadań własnych gminy realizowanych przez „Ośrodek”, należą:

1. przyznawanie i wypłacanie zasiłków specjalnych celowych;
2. przyznawanie i wypłacanie pomocy na ekonomiczne usamodzielnienie w formie zasiłków, pożyczek oraz pomocy w naturze;

3. prowadzenie i zapewnienie miejsc w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia o zasięgu gminnym oraz kierowanie do nich osób wymagających opieki;
4. podejmowanie innych zadań z zakresu pomocy społecznej wynikających z rozeznaczonych potrzeb gminy, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych;
5. współpraca z powiatowym urzędem pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy, upowszechnianie informacji o usługach poradnictwa zawodowego i o szkoleniach.

Do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej realizowanych przez „Ośrodek” należą:

1. organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
2. przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową lub ekologiczną;
3. prowadzenie i rozwój infrastruktury środowiskowych domów samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
4. realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia;
5. przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych, a także udzielanie schronienia, posiłku oraz niezbędnego ubrania cudzoziemcom;
6. przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych, a także udzielanie schronienia, posiłku i niezbędnego ubrania cudzoziemcom, którzy uzyskali zgodę na pobyt tolerowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
7. wypłacanie wynagrodzenia za sprawowanie opieki.

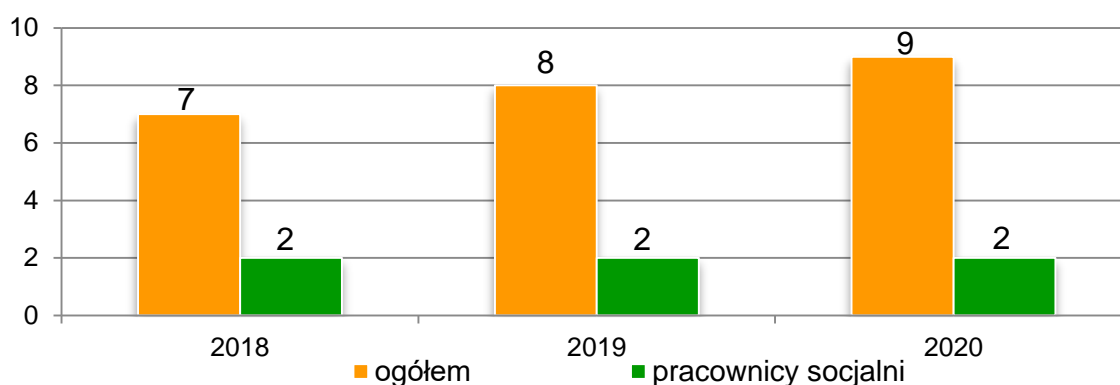
Ośrodek realizuje zadania własne Gminy, zadania zlecone Gminie przez administrację rządową z zakresu pomocy społecznej, zadania wynikające z rozeznaczonych potrzeb Gminy, bądź z rządowych programów pomocowych na podstawie i w granicach obowiązujących aktów prawnych. Ośrodek realizując

zadania zlecone z zakresu administracji rządowej kieruje się ustaleniami przekazanymi przez wojewodę.

Na koniec 2020 roku w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Sosnówce zatrudnionych było 9 pracowników, w tym 1 kierownik, 2 pracowników socjalnych oraz 6 pozostałych pracowników. Na przestrzeni lat 2018-2020 liczba pracowników socjalnych utrzymywała się na stałym poziomie, z kolei ogólna liczba wszystkich zatrudnionych pracowników systematycznie wzrastała, co rok o 1 osobę. W ostatnich latach Ośrodek spełniał wymóg dotyczący zatrudnienia pracowników socjalnych, określony w art. 110 ust. 11 ustawy o pomocy społecznej, nie spełniał natomiast wymogu dotyczącego zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy nie mniej niż 3 pracowników socjalnych, o czym nadmienia art. 110 ust. 12 ustawy o pomocy społecznej.

Wykres 10. Kadra Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej Sosnówce na przestrzeni lat 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

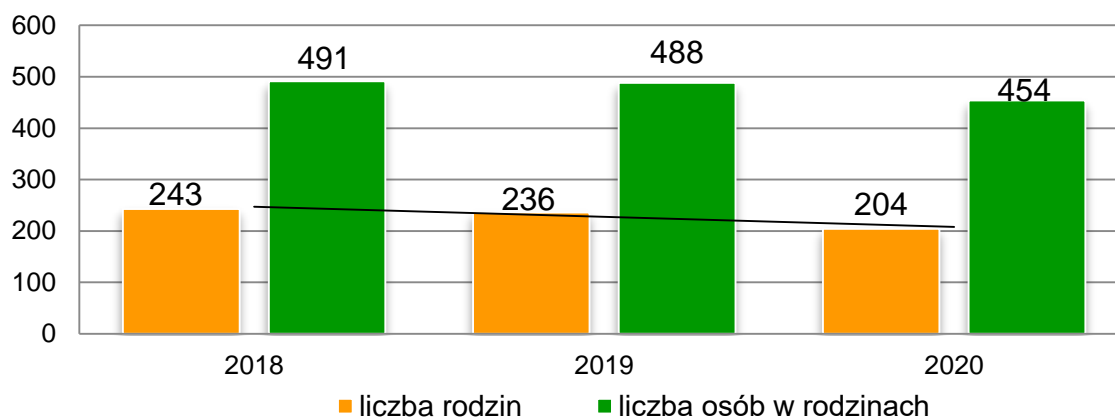
Pandemia znacząco wpłynęła na funkcjonowanie instytucji pomocy społecznej, a przede wszystkim na charakter pracy pracowników socjalnych. Nowe przepisy w dobie pandemii umożliwiły tzw. pracę zdalną, z wyłączeniem bezpośredniej obsługi interesantów. W instytucjach pomocy społecznej jako, że kontakt z klientem jest kluczowy, często stosuje się rotacyjny system pracy. Nowe rozwiązania wprowadzone na mocy specustawy COVID-19 (art. 107 ust. 1a u.p.s.) zezwalają również na przeprowadzanie wywiadów środowiskowych, bądź ich aktualizację przez kontakt telefoniczny z beneficjentem, wykorzystując przy tym materiały przesyłane za pomocą komunikatorów elektronicznych¹⁴.

¹⁴ N. G. Piкуła, M. Grewiński, E. Zdebska, W. Glanc, *Wyzwania dla polityki społecznej w kontekście pandemii koronawirusa*, Kraków 2020, s. 53-59.

Na przestrzeni lat 2018-2020 liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w Gminie ulegała systematycznemu spadkowi. W 2020 roku z pomocy skorzystały 204 rodziny – to o 16% mniej niż w 2018 roku. W stosunku do 2018 roku zmniejszyła się również liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej. Dynamikę zmian obrazuje naniesiona na wykres linia trendu.

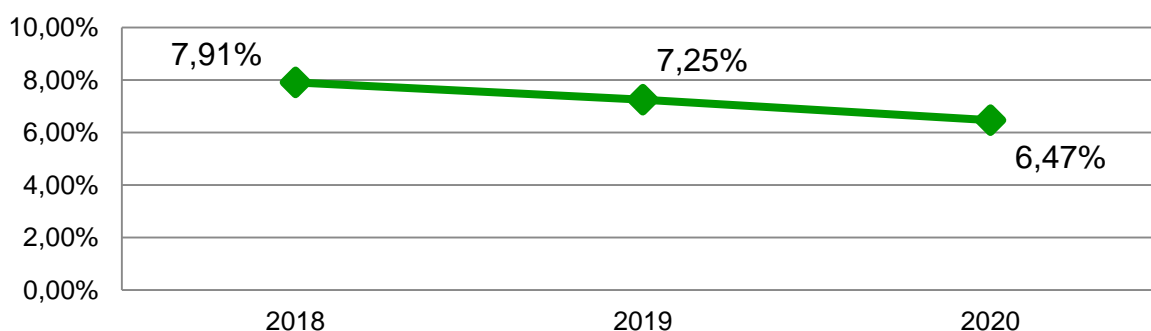
Wykres 11. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w gminie Sosnówka w latach 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Liczba pobierających świadczenia pomocy społecznej na 1 000 mieszkańców określana jest jako wskaźnik deprivacji lokalnej. Na przestrzeni lat 2018-2020 wartość tego wskaźnika ulegała systematycznemu spadkowi. W 2018 roku wyniosła 7,91%, w 2019 roku – 7,25%, natomiast w 2020 roku – 6,47%. Dane w tym zakresie zaprezentowane zostały na poniższym wykresie.

Wykres 12. Wskaźnik deprivacji lokalnej na przestrzeni lat 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Poniższa tabela przedstawia liczbę osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na ekonomiczne grupy wieku i płeć. Z danych tych wynika, iż w 2020 roku korzystające z tego typu pomocy były 74 osoby w wieku przedprodukcyjnym, 50 osób w wieku produkcyjnym oraz 20 osób w wieku poprodukcyjnym. Pod

względem płci wystąpiła dysproporcja – korzystających z pomocy społecznej kobiet było mniej niż mężczyzn (liczba kobiet – 64, liczba mężczyzn – 80). Analizując dynamikę zmian na przestrzeni ostatnich trzech lat, dostrzec można spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym, jak i poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej.

Tabela 8. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na wiek i płeć według liczby wypłaconych świadczeń w latach 2018-2020

wiek	2018		2019		2020	
	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety
0-17	85	31	82	26	74	26
produkcyjny	62	30	60	33	50	26
poprodukcyjny	35	25	29	21	20	12
ogółem	182	86	171	80	144	64

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

W 2020 roku świadczenia pieniężne zostały udzielone 62 mieszkańcom Gminy, natomiast świadczenie niepieniężne 94 osobom. Na przestrzeni omawianych lat widoczny jest spadek w zakresie liczby osób otrzymujących świadczenia pieniężne oraz liczby osób korzystających ze świadczeń niepieniężnych. Dane statystyczne w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 9. Liczba osób, którym udzielono pomocy w formie świadczeń pieniężnych i niepieniężnych w latach 2018-2020

wyszczególnienie	2018	2019	2020
świadczenie pieniężne	88	75	62
świadczenie niepieniężne	108	104	94

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Osoby długotrwale korzystające z pomocy społecznej to te, które w ciągu ostatnich 3 lat (36 miesięcy) były zarejestrowane w systemie świadczeń pomocy społecznej przez co najmniej 18 miesięcy. Na przestrzeni ostatnich trzech lat, liczba osób długotrwale pobierających świadczenie uległa wzrostowi – w 2020 roku w stosunku do roku 2018 o 188%. Różnice w zakresie płci osób długotrwale pobierających świadczenie w 2020 roku są znaczne – mężczyźni stanowili 82% wszystkich osób, którym świadczenie to zostało przyznane, a kobiety – 18%.

Tabela 10. Liczba osób długotrwale pobierających świadczenie w podziale na płeć w latach 2018-2020

płeć	2018	2019	2020
------	------	------	------

kobiety	25	20	26
mężczyźni	25	20	118
ogółem	50	40	144

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

W 2020 roku najczęstszym powodem przyznawania pomocy społecznej w gminie Sosnówka była długotrwała lub ciężka choroba – z tego powodu pomoc otrzymało 31 rodzin. Na drugim miejscu pod względem liczby rodzin, którym udzielono pomocy społecznej znajdowało się bezrobocie (25 rodzin), natomiast na trzecim – ubóstwo oraz potrzeba ochrony macierzyństwa (po 17 rodzin). Wśród powodów udzielania świadczeń charakteryzujących się znaczną ilością rodzin je otrzymujących znajdowała się także niepełnosprawność (10 rodzin).

Wykres 13. Powody udzielania świadczeń w 2020 roku (liczba rodzin)

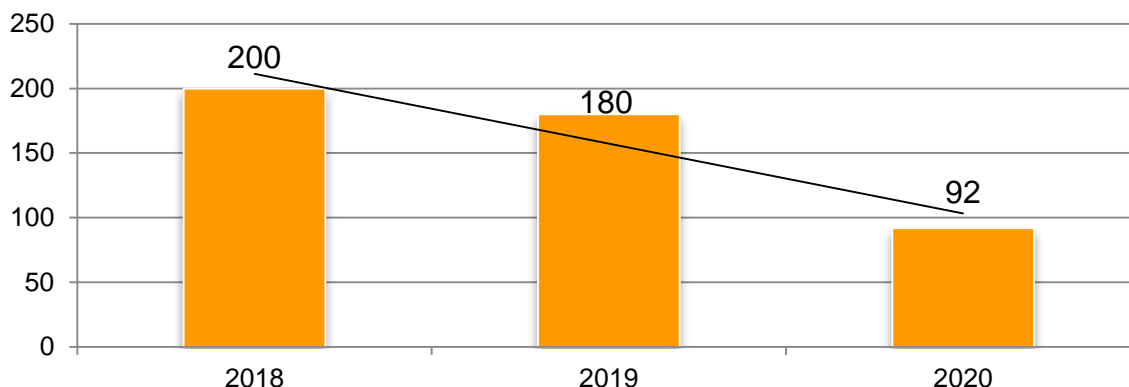

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Poniżej przedstawione zostały dane dotyczące liczby rodzin, z którymi przeprowadzono wywiady środowiskowe w okresie ostatnich trzech lat. W 2020 roku przeprowadzono je z 92 rodzinami, w 2019 roku ze 180, a w 2018 roku z 200. Na przestrzeni ostatnich lat liczba ta systematycznie spadała – różnica między 2018 a 2020 rokiem wynosi 54%. Dynamikę zmian obrazuje poniższy wykres.

Wykres 14. Liczba rodzin, z którymi przeprowadzono wywiady środowiskowe na przestrzeni lat 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

10. Zasoby instytucjonalne w zakresie rozwiązywania problemów społecznych

Poniżej przedstawione zostały zasoby instytucjonalne w zakresie rozwiązywania problemów społecznych, funkcjonujące na terenie gminy Sosnówka.

Należą do nich:

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Zespół Interdyscyplinarny,
- placówki oświatowe,
- dzielnicowi Posterunku Policji w Sławatyczach,
- Gminny Ośrodek Kultury w Sosnówce,
- Gminna Biblioteka Publiczna w Sosnówce,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Ośrodek Zdrowia w Sosnówce,
- organizacje pozarządowe, kościoły oraz inne podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (NGO).

III. Diagnoza sytuacji społecznej

Na podstawie danych empirycznych przekazanych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sosnówce, danych Głównego Urzędu Statystycznego, Powiatowego Urzędu Pracy, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Policji, do każdego z obszarów wymienionych we wprowadzeniu do Strategii przeprowadzono analizy diagnostyczne (diagnoza sytuacji społecznej), w skład których wchodzi charakterystyka i skala problemu oraz podejmowane działania interwencyjne. W części diagnostycznej przedstawiona została również analiza SWOT¹⁵.

1. Wspieranie rodziny i system pieczy zastępczej

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej to zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do ich wypełniania. Prowadzony jest on za jej zgodą i aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego. Wsparcie rodziny polega w szczególności na:

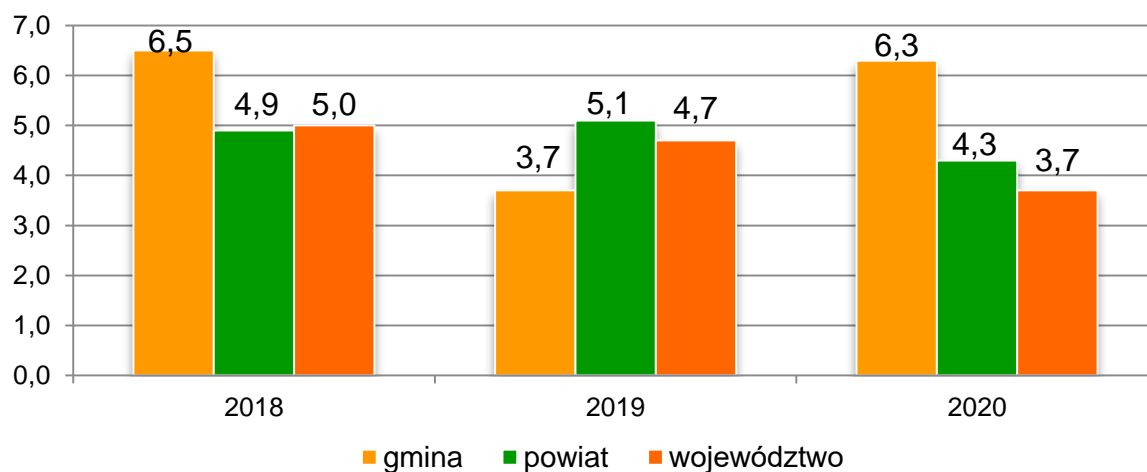
1. wzmocnieniu roli i funkcji rodziny,
2. rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny,
3. podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny,
4. pomocy w integracji rodziny,
5. przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny,
6. dążeniu do reintegracji rodziny,
7. pracy z rodziną,
8. pomocy w opiece i wychowaniu dziecka.

¹⁵ Analiza SWOT wskazuje czynniki mające wpływ na możliwości interwencji, w podziale na mocne i słabe strony, szanse i zagrożenia. Mocne i słabe strony to czynniki wewnętrzne (GMK), takie na które mamy wpływ i takie które odnoszą się do teraźniejszości; szanse i zagrożenia to czynniki zewnętrzne (województwo, kraj, Europa), takie na które mamy niewielki wpływ i takie które mogą odnosić się do przyszłości.

Analiza obszaru jakim jest wspieranie rodziny i system pieczy zastępczej została rozpoczęta od przedstawienia wskaźnika dotyczącego małżeństw mieszkańców Gminy, w porównaniu do wartości w całym województwie lubelskim oraz powiecie bialskim. Na przestrzeni lat 2018-2020 liczba małżeństw na 1000 ludności ulegała wahaniom – zarówno w Gminie, jak i powiecie. W przypadku województwa lubelskiego dostrzegalny jest natomiast systematyczny spadek. W 2020 roku na terenie Gminy wskaźnik małżeństw ukształtował się na poziomie 6,3 na 1000 mieszkańców, czyli znacznie wyższym niż w przypadku powiatu województwa.

Wykres 15. Liczba małżeństw na 1000 ludności w gminie Sosnówką w porównaniu do powiatu bialskiego i województwa lubelskiego w latach 2018-2020

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Wszystkie jednostki pomocowe działające na terenie Gminy w określony sposób zajmują się wspieraniem rodziny w różnych obszarach jej funkcjonowania, a ich integralne, holistyczne oddziaływania pozwalają uzyskać zamierzone efekty i wprowadzić istotne zmiany w zakresie funkcjonowania instytucji rodziny. Główną jednostką organizacyjną zajmującą się szeroko rozumianym wspieraniem rodziny jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, który służy pomocą rodzinom z Gminy znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej, prowadzi działania zmierzające do zaspokojenia niezbędnych ich potrzeb i umożliwiające życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. W dalszej części dokumentu przedstawione zostały dane dotyczące liczby rodzin korzystających z pomocy i wsparcia instytucji zajmujących się wspieraniem rodziny oraz podejmowane przez te instytucje działania.

W 2020 roku przyznano łącznie 2 011 świadczeń rodzinom bezdzietnym, 32 świadczenia rodzinom posiadającym jedno dziecko, 677 świadczeń rodzinom z dwójką dzieci, 762 świadczenia rodzinom z trójką dzieci oraz 1 084 świadczenia rodzinom z czwórką lub większą liczbą dzieci. Szczegółowe dane w zakresie liczby przyznanych świadczeń niepieniężnych oraz pieniężnych przedstawia poniższa tabela. Na jej podstawie można zauważyć, że zdecydowaną przewagę w liczbie otrzymywanych świadczeń miały w 2020 roku rodziny nie posiadające dzieci, z kolei na drugim miejscu znajdowały się rodziny z czworgiem lub większą liczbą dzieci. Dostrzegalny jest również fakt, iż znaczną większość świadczeń stanowiły te o charakterze niematerialnym

Tabela 11. Rodzaje świadczeń, z których korzystały poszczególne typy rodzin z dziećmi w 2020 roku

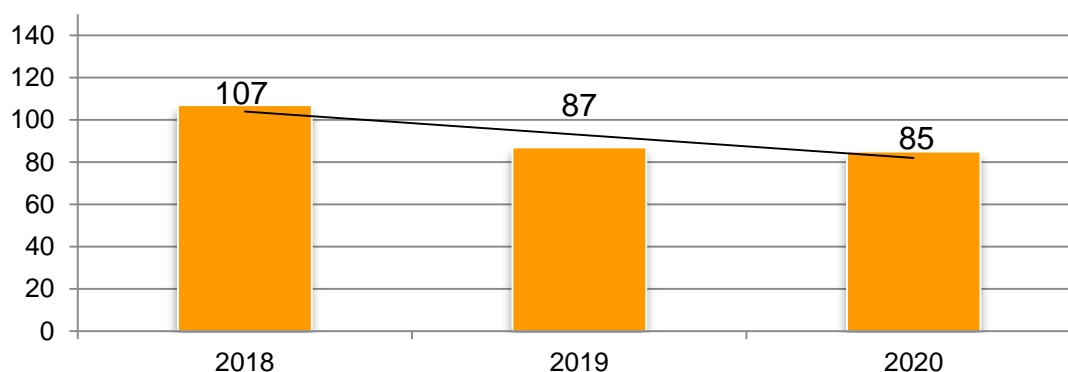
typ rodziny	ogółem	świadczenia pieniężne	świadczenia niepieniężne
bez dzieci	2 011	173	1 838
jedno dziecko	32	3	29
dwoje dzieci	677	57	620
troje dzieci	762	21	741
czworo i więcej dzieci	1 084	17	1 067

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Na kolejnym wykresie zaprezentowana została średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka na przestrzeni lat 2018-2020. Można zauważyć, że ze świadczeń tych w 2020 roku korzystało średnio 85 rodzin, czyli o 21% rodzin mniej niż w roku 2018. W latach 2018-2020 dostrzegalny jest zatem systematyczny spadek średniomiesięcznej liczby rodzin korzystających z tego typu świadczeń, co ma związek ze spadkiem liczby urodzeń na przestrzeni ostatnich lat.

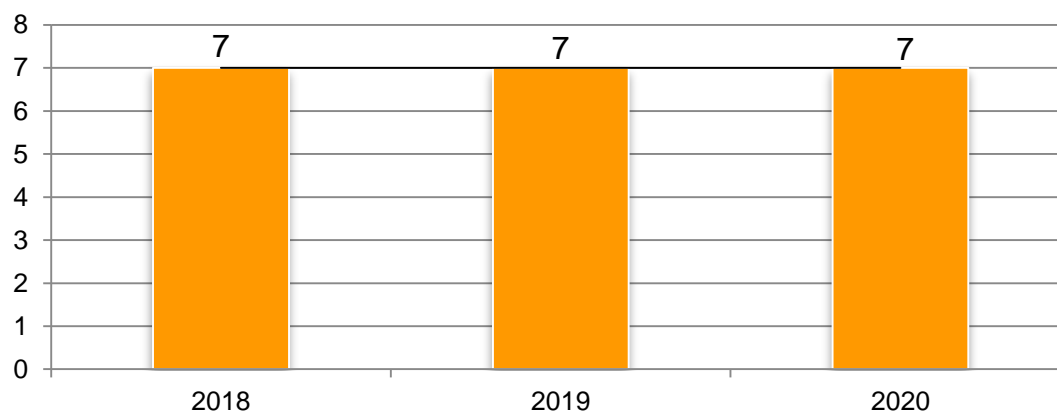
Wykres 16. Średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogiz tytułu urodzenia dziecka na przestrzeni lat 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

W przypadku samotnego wychowywania dzieci, gdy jeden z rodziców uchyla się od płacenia alimentów na rzecz dzieci, obowiązek ten jest realizowany z funduszu alimentacyjnego. Na przestrzeni ostatnich trzech lat widoczny jest stały poziom liczby osób korzystających z omawianego świadczenia, który utrzymywał się na poziomie 7. Dane w tym zakresie przedstawione zostały na poniższym wykresie.

Wykres 17. Liczba osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego na przestrzeni lat 2018-2020

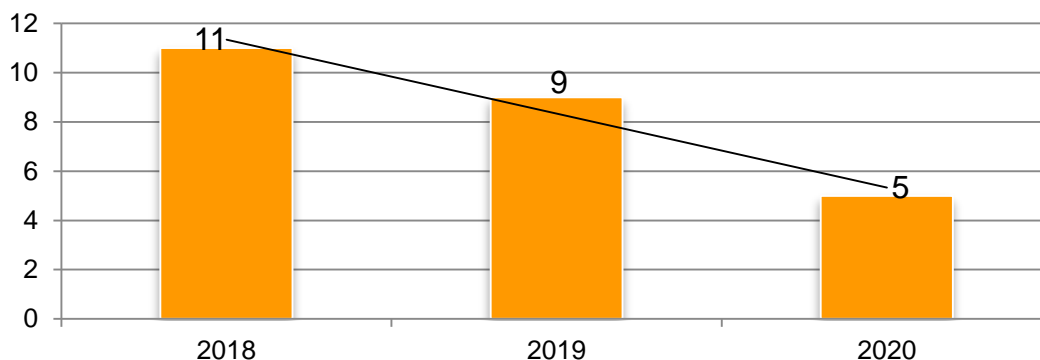

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Na przestrzeni lat 2018-2020 liczba rodzin, którym udzielona została pomoc i wsparcie z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych ulegała systematycznemu spadkowi – od 2018 roku o 55%. Wśród 5 rodzin, którym zostało udzielone wsparcie z powodu bezradności opiekuńczo-wychowawczej w 2020 roku znajdowały się 3 rodziny niepełne oraz 2 rodziny wielodzietne.

Wykres 18. Rodziny, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2018-2020

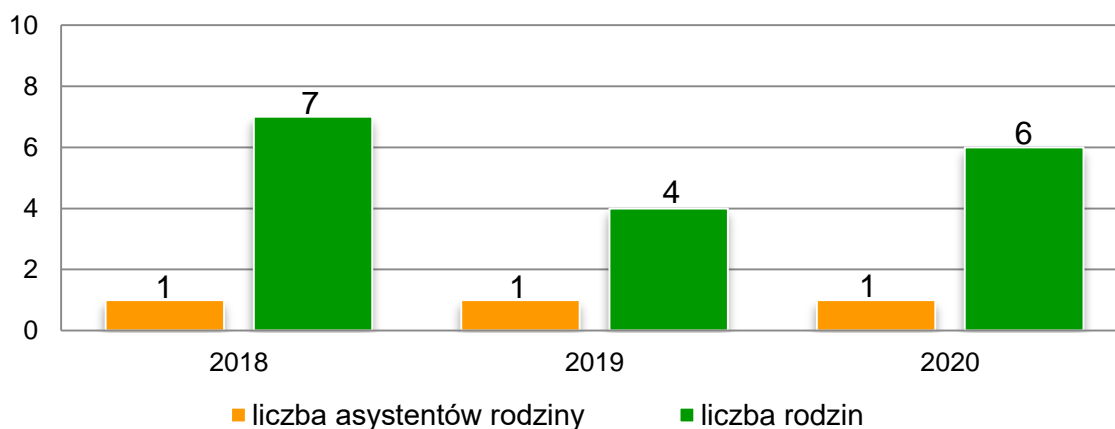

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sosnówce realizuje zadania wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 roku (Dz. U. z 2021 r. poz. 159 z późn. zm.). Ustawa kładzie nacisk na pracę z rodziną celem niedopuszczenia do odebrania dziecka. W związku z tym wprowadzona została instytucja asystenta rodziny, którego zadaniem jest poprawa całościowego funkcjonowania rodziny oraz udzielanie jej pomocy w wielu obszarach: socjalnym, psychologicznym, wychowawczym, czy też ekonomicznym.

W Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Sosnówce zatrudniony jest 1 asystent rodziny. W 2020 roku w ramach realizacji ustawowego zadania prowadził on pracę w 6 rodzinach przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej. Od 2018 roku zauważalne są wahania w zakresie liczby rodzin korzystających z tej formy pomocy. Na przestrzeni ostatnich lat liczba zatrudnionych asystentów rodziny była stała.

Wykres 19. Asystenci rodziny oraz liczba rodzin objętych ich wsparciem na przestrzeni lat 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

W roku 2020 w gminie Sosnówka nie było rodzin wspierających, to znaczy takich, które mają za zadanie pomóc rodzinie w przewyciężaniu trudnych sytuacji życiowych (zakres działania obejmuje udzielanie wskazówek dotyczących sprawowania opieki wychowania dzieci, kształtowania i wypełniania podstawowych ról społecznych, organizacji czasu rodziny, pomocy w nauce, racjonalnego prowadzenia budżetu domowego oraz prowadzenia gospodarstwa domowego).

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w 2020 roku poniósł wydatki związane z odpłatnością za pobyt 6 dzieci w rodzinach zastępczych na łączną kwotę 73 649 zł. Można zauważyć, że kwota przekazana na pobyt dziecka w pieczy zastępczej od 2018 roku uległa znacznemu spadkowi, z kolei liczba dzieci, za które Gmina ponosiła odpłatność w latach 2018-2019 była stała, a w 2020 roku zmniejszyła się o 2 osoby.

Wykres 20. Odpłatność za pobyt dziecka w pieczy zastępczej na przestrzeni lat 2018-2020 (w złotych)

wyszczególnienie	2018	2019	2020
liczba dzieci	8	8	6
kwota (w złotych)	432 019	89 286	73 649

Źródło: Raport o stanie Gminy za 2018, 2019 i 2020 rok

Organizacją czasu wolnego dzieci i młodzieży zajmują się przede wszystkim placówki oświatowe, świetlice wiejskie oraz przyszkolne. W prowadzenie działań na rzecz dzieci i młodzieży z Gminy zaangażowana jest również Gminna Biblioteka Publiczna oraz Gminny Ośrodek Kultury, a także organizacje pozarządowe działające na jej terenie.

Rodziny zamieszkujące gminę Sosnówka mają również możliwość skorzystania z rządowego programu „**Karta Dużej Rodziny**”, która przysługuje niezależnie od dochodu rodzinom z co najmniej trójką dzieci. Karta Dużej Rodziny oferuje system zniżek oraz dodatkowych uprawnień. Jej posiadacze mają możliwość korzystania z katalogu oferty kulturalnej, rekreacyjnej czy transportowej na terenie całego kraju. Zniżki oferują nie tylko instytucje publiczne, ale również przedsiębiorcy prywatni. W 2020 wydano łącznie 36 Kart.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej powyżej analizy, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego:

- niewydolność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych wynikająca z niskich kompetencji rodzicielskich,
- zaniedbanie wychowawcze dzieci i młodzieży oraz rozpad więzi rodzinnych (samotne rodzicielstwo),
- brak funkcjonujących na terenie Gminy rodzin wspierających,
- brak placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży w Gminie.

2. Wsparcie osób z niepełnosprawnością

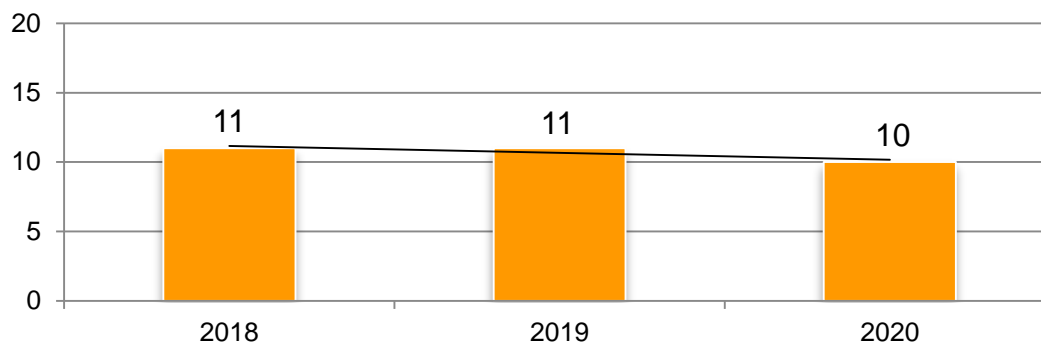
Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Dla potrzeb Strategii wykorzystano elementy definicji osoby z niepełnosprawnością z ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych i przyjęto, że: *osoby niepełnosprawne to osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnienie ról społecznych, a w szczególności wykonywanie pracy zawodowej.* Osoby z niepełnosprawnością dzieli się według różnych kryteriów: rodzaju niepełnosprawności, okresu życia, w którym ona wystąpiła oraz stopnia niepełnosprawności. Wartym podkreślenia jest fakt, że osoby z niepełnosprawnością tworzą bardzo niejednorodną grupę, w związku z czym działania na ich rzecz powinny być adresowane z uwzględnieniem specyfiki występujących schorzeń i dysfunkcji.

W 2020 roku ogólna liczba rodzin korzystających ze wsparcia z powodu niepełnosprawności kształtowała się na poziomie 10. Z prezentowanych danych wynika, że w latach 2018-2020 liczba rodzin, którym udzielono pomocy społecznej z tego powodu utrzymywała się na względnie stałym poziomie.

Wykres 21. Liczba rodzin, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu niepełnosprawności w latach 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące przyznanych zasiłków pielęgnacyjnych dla niepełnosprawnego dziecka na przestrzeni lat 2018-2020. W 2018 roku przyznano 92 świadczenia na łączną kwotę 14 579,00 zł, w 2019 roku liczba świadczeń wyniosła 108 na kwotę 20 420,00 zł, z kolei w 2020 roku kształtowała się na poziomie 112 świadczeń na kwotę 24 174,00 zł. W omawianym okresie liczba przyznanych świadczeń, jak również kwota ulegała regularnemu wzrostowi.

Tabela 12. Zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka na przestrzeni lat 2018-2020

wyszczególnienie	2018	2019	2020
liczba świadczeń	92	108	112
kwota świadczeń (zł)	14 579,00	20 420,00	24 174,00

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Liczba przyznanych zasiłków pielęgnacyjnych dla osoby z niepełnosprawnością w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności od 2018 roku ulegała zmniejszeniu. W 2018 roku przyznano 84 świadczenia, w 2019 roku – 83, natomiast w 2020 roku – 79. Kwota przeznaczana na ten cel także sukcesywnie wzrastała.

Tabela 13. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby z niepełnosprawnością w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności na przestrzeni lat 2018-2020

wyszczególnienie	2018	2019	2020
liczba świadczeń	84	83	79
kwota świadczeń (zł)	13 292,00	15 715,00	17 020,00

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

W 2018 roku przyznano 178 świadczeń dla osób z niepełnosprawnością powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia, w 2019 – 168, natomiast w 2020 roku – 157. W ostatnich trzech latach obserwowalny jest spadek liczby przyznanych zasiłków w tym zakresie, z kolei przeznaczana na ten cel kwota pieniężna ulegała wzrostowi.

Tabela 14. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby z niepełnosprawnością w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia na przestrzeni lat 2018-2020

wyszczególnienie	2018	2019	2020
liczba świadczeń	178	168	157
kwota świadczeń (zł)	28 114,00	31 862,00	33 887,00

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Poniższa tabela zawiera dane dotyczące przyznawanego na przestrzeni ostatnich lat specjalnego zasiłku opiekuńczego (liczba i kwota świadczeń). Zasiłek ten przysługuje w celu sprawowania stałej opieki nad osobą legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami: koniecznością stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz koniecznością stałego współdziałania na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji. W 2018 roku w ramach tego zasiłku wypłacono 12 świadczeń, w 2019 roku – 11, z kolei w 2020 roku liczba ta znacznie wzrosła i osiągnęła wartość 33 świadczeń. Kwota przeznaczana na ten cel również drastycznie wzrosła w 2020 roku.

Tabela 15. Specjalny zasiłek opiekuńczy na przestrzeni lat 2018-2020

wyszczególnienie	2018	2019	2020
liczba świadczeń	12	11	33
kwota świadczeń (zł)	6 440,00	6 820,00	20 460,00

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Na terenie Gminy nie funkcjonuje placówka zapewniająca usługi opiekuńcze osobom z niepełnosprawnościami, dlatego tego rodzaju zadania są realizowane przez Stowarzyszenie „Forum Rozwoju Regionu” w Wisznicach, Ośrodek Rehabilitacji Dzieci i Młodzieży RENMED oraz Fundację Wspólny Świat w Białej Podlaskiej. W 2020 roku ze specjalistycznych usług opiekuńczych skorzystało 5 dzieci z terenu gminy Sosnówka.

Gminna Biblioteka Publiczna w Sosnowce, przy współpracy z wolontariuszami podejmuje inicjatywę „Książka na telefon”, polegającą na dowozie książek dla osób z niepełnosprawnościami z terenu Gminy. Działanie to ma na celu przede wszystkim przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu tej grupy mieszkańców.

Trwająca pandemia SARS-CoV-2 odbiła się niekorzystnie na osobach z niepełnosprawnością z dwóch powodów – po pierwsze osoby te należą do grupy podwyższonego ryzyka zakażeniem, a po drugie rozwój epidemii wpłynął na konieczność dostosowania systemu pomocy osobom z niepełnosprawnością oraz ich opiekunom, w zakresie opieki, edukacji, rehabilitacji i rewalidacji. Badania przeprowadzone w 2020 roku na próbie 80 osób z niepełnosprawnością oraz ich opiekunów pokazały, że aż 86% badanych deklaruje doświadczenie trudności i problemów w codziennym funkcjonowaniu w związku z pandemią, aż 90% respondentów przez okres trwania pandemii nie korzystało z pomocy OPS lub PCPR, natomiast z wolontariatu czy społecznych akcji pomocowych nie korzystał żaden badany, co ma związek z uwarunkowaniami epidemicznymi, czyli ryzykiem potencjalnego zakażenia. Dodatkowo aż 76% ankietowanych w okresie pandemii odczuło zmniejszenie zakresu dotychczasowego wsparcia¹⁶.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- wzrost zapotrzebowania na zasiłki pielęgnacyjne dla niepełnosprawnego dziecka oraz na specjalny zasiłek opiekuńczy,
- niepełnosprawność oraz długotrwała lub ciężka choroba jako jeden z głównych powodów korzystania z pomocy społecznej na terenie Gminy,
- utrudniony dostęp do rehabilitacji i terapii zajęciowej dla osób z niepełnosprawnością, spowodowany trwającą pandemią COVID-19,
- trudności w funkcjonowaniu osób z niepełnosprawnością ze względu na występowanie barier osobistych, społecznych i funkcjonalnych,
- brak funkcjonowania podmiotów ekonomii społecznej na terenie Gminy (np. Warsztat Terapii Zajęciowej).

¹⁶ W. Glanc, E. Zdebska, *Wsparcie osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin w sytuacji pandemii*, w: N. G. Pikula, M. Grewiński, E. Zdebska, W. Glanc, *Wyzwania dla polityki społecznej w kontekście pandemii koronawirusa*, Kraków 2020, s. 53-59.

3. Zdrowie psychiczne

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Zdrowie psychiczne jest dynamicznym stanem wewnętrznej równowagi, która umożliwia osobom wykorzystywanie ich umiejętności w harmonii z uniwersalnymi wartościami społecznymi. Podstawowe umiejętności poznawcze i społeczne, zdolność rozpoznawania, wyrażania i modulowania własnych emocji, a także współczucia dla innych, elastyczność i zdolność radzenia sobie z niekorzystnymi zdarzeniami w życiu i pełnienia funkcji w rolach społecznych, a także harmonijny związek między ciałem, a umysłem to istotne składniki zdrowia psychicznego, które przyczyniają się w różnym stopniu do stanu równowagi wewnętrznej. Według tej definicji równowaga wewnętrzna jest uważana za „stan dynamiczny” głównie w celu odzwierciedlenia faktu, że różne okresy życia człowieka (dojrzewanie, rodzicielstwo, przejście na emeryturę) naruszają ową równowagę i mogą wymagać zmian¹⁷.

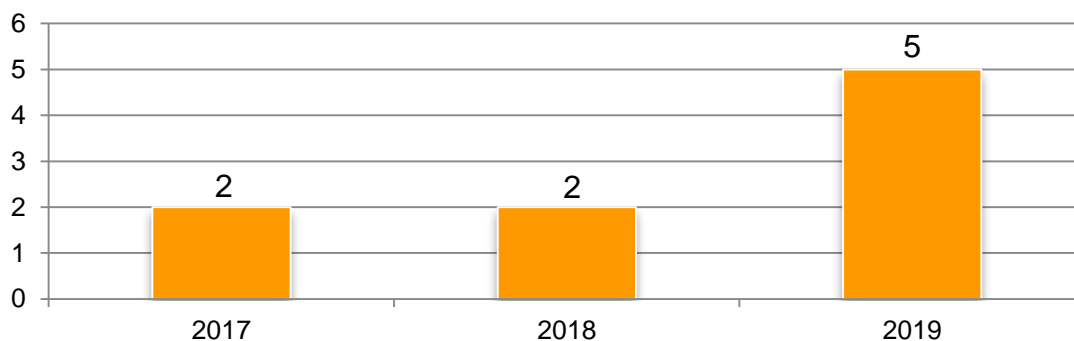
Dotarcie do wiarygodnych danych dotyczących zdrowia psychicznego zazwyczaj stwarza wiele problemów. Dzieje się tak ponieważ termin „zdrowie psychiczne” jest bardzo płynny i zawierają się w nim inne problemy społeczne.

Dla mieszkańców Gminy świadczone są specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Usługi te na terenie Gminy przeznaczone są dla dzieci, wykazujących zaburzenia wymienione w art. 3 ustawy o ochronie zdrowia psychicznego: chorych psychicznie (wykazujących zaburzenia psychiatryczne), upośledzonych umysłowo, osób wykazujących inne poważne zakłócenia czynności psychicznych, które zgodnie ze stanem wiedzy medycznej zaliczane są do zaburzeń psychicznych, a osoba ta wymaga takiej formy pomocy i opieki niezbędnej do życia w środowisku rodzinnym lub społecznym. W wyjątkowych przypadkach pomoc taka świadczona jest dla dzieci i młodzieży z zaburzeniami psychicznymi. W 2020 roku ze specjalistycznych usług dla osób z zaburzeniami psychicznymi skorzystało 5 mieszkańców Gminy. W stosunku do lat ubiegłych liczba osób, którym udzielono tego typu pomoc wzrosła o 3 osoby.

¹⁷www.psychiatriapolska.pl

Wykres 22. Specjalistyczne usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi przyznane na przestrzeni lat 2018-2020(liczba osób)

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Na terenie Gminy podejmowane są regularne działania w zakresie informowania mieszkańców o możliwości skorzystania ze wsparcia psychologicznego. Tego rodzaju treści zamieszczane są przede wszystkim na stronach internetowych Urzędu Gminy oraz Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.

Problemy w zakresie zdrowia psychicznego mogą nasilać się w najbliższych latach ze względu na pandemię COVID-19, która wiąże się z poczuciem zagrożenia, lękiem, niepewnością oraz niepokojem. W skrajnych przypadkach mogą pojawić się stany paniki oraz poczucie beznadziei. Konsekwencją tego mogą być narastające zaburzenia psychiczne, począwszy od teraz, po ustąpieniu zagrożenia, a nawet ujawniające się przez kolejne lata. Biorąc pod uwagę, że już przed wybuchem pandemii statystyki dotyczące problemów ze zdrowiem psychicznym były dramatyczne, a obecna sytuacja może je znacznie pogorszyć, istnieje pilna potrzeba podejmowania szerokich działań w tym zakresie.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- zagrożenie wykluczeniem społecznym i zawodowym osób z zaburzeniami psychicznymi,
- nasilenie się problemów ze zdrowiem psychicznym osób dorosłych oraz dzieci i młodzieży będące konsekwencją pandemii COVID-19,
- utrudniony dostęp do specjalistycznego poradnictwa w zakresie zdrowia psychicznego na terenie Gminy.

4. Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Alkoholizm jest problemem zdrowotnym i społecznym. Specjaliści z różnych profesji poszukują sposobu rozwiązywania tego problemu. Chcą poznać przyczyny powstawania alkoholizmu i działania, które mogłyby zapobiec rozprzestrzenianiu się tego zjawiska. Uzależnienie od alkoholu jest uznawane za chorobę spełniając trzy zasadnicze kryteria. Pierwsze kryterium dotyczy naruszonej równowagi między zdrowiem a patologią. Drugim kryterium jest swoista etiologia uzależnienia. Trzecim wskaźnikiem choroby są zmiany patologiczne, w których obecny jest czynnik fizyczny¹⁸. Posługując się wskaźnikami europejskimi oraz bazując na danych szacunkowych PARPA, można szacować, iż liczba uzależnionych od alkoholu w Polsce wynosi 600-800 tys., z czego 80% stanowią mężczyźni. Z kolei populacja osób pijących ryzykownie i szkodliwie szacowana jest w Polsce na około 2-3 mln osób. Dorośli członkowie rodzin alkoholowych, tj. takich gdzie nadużywanie alkoholu zaburza życie rodzinne, stanowią w Polsce populację liczącą 1,5-2 mln osób. Dzieci i młodzież w rodzinach alkoholowych to w Polsce populacja licząca również 1,5-2 mln osób.

Działaniami określonymi w ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi zajmuje się **Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych**. Zadania przez nią podejmowane wynikają między innymi z przyjętego uchwałą Nr XIV/93/2020 Rady Gminy Sosnówka z dnia 31 grudnia 2020 roku *Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Narkotykowych dla Gminy Sosnówka na 2021 rok*. Celami Programu są:

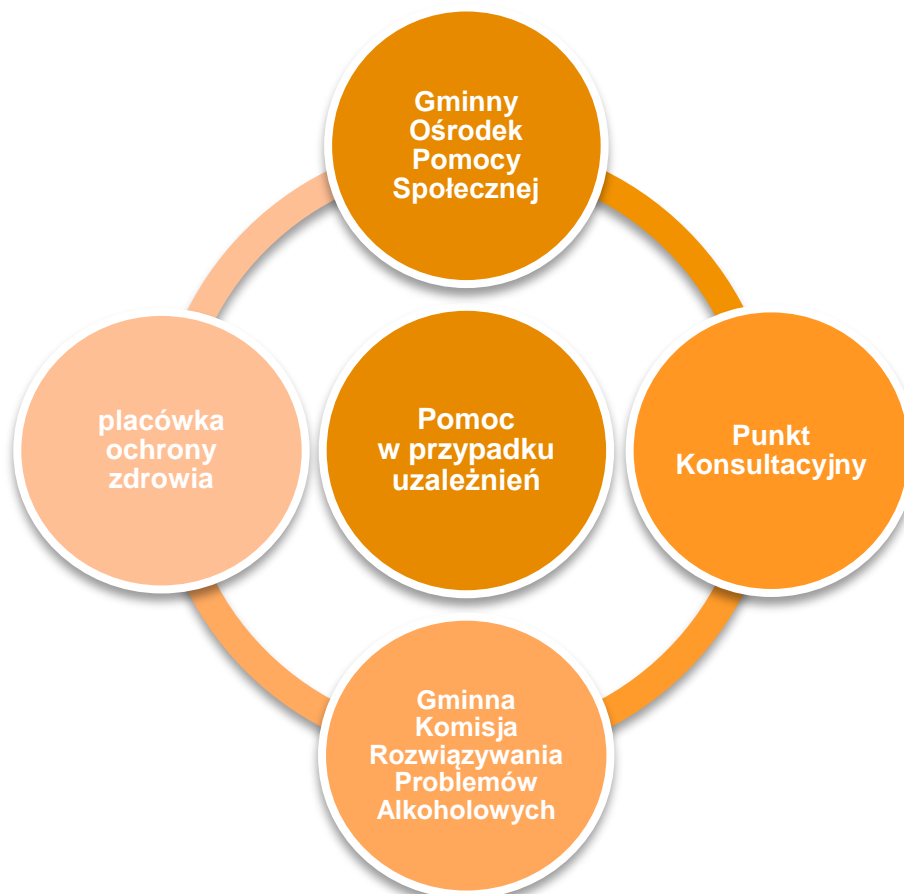
- zmniejszenie rozmiarów problemów aktualnie występujących,
- pomoc osobom i rodzinom z problemem alkoholowym,
- zapobieganie powstawaniu nowych problemów na terenie Gminy,
- podwyższenie progu wiekowego inicjacji alkoholowej,
- zmiana struktury i kultury picia,

¹⁸ Kinney J., Leaton G., *Zrozumieć alkohol*, Warszawa 1996 r.

- wzrost świadomości wśród mieszkańców Gminy na temat skutków spożywania substancji psychoaktywnych¹⁹.

Poniżej przedstawione zostały miejsca, w których na terenie gminy Sosnówka mieszkańcy mogą uzyskać pomoc w przypadku problemu uzależnień.

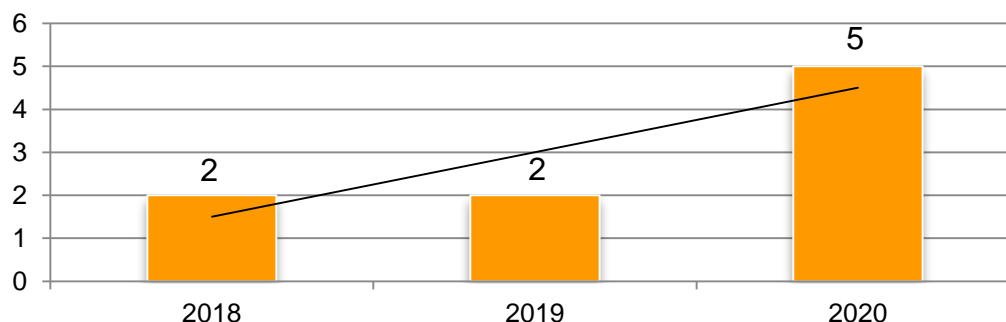

W 2020 roku z pomocy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej z powodu uzależnienia od alkoholu skorzystało 5 rodzin. Alkoholizm jako powód udzielania pomocy i wsparcia w omawianym roku znajdował się na szóstym miejscu pod względem liczby rodzin otrzymujących wsparcie z pomocy społecznej. Można zauważyć, że w 2020 roku w stosunku do lat 2018-2019 liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu uległa wzrostowi 3 rodziny. Na przestrzeni omawianych lat żadna rodzina z terenu Gminy nie korzystała z pomocy i wsparcia z powodu narkomanii.

¹⁹ Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Narkotykowych dla Gminy Sosnówka na 2021 rok (Uchwała Nr XIV/93/2020 Rady Gminy Sosnówka z dnia 31 grudnia 2020 roku).

Wykres 23. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu na przestrzeni lat 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

Ważną rolę w procesie przeciwdziałania uzależnieniom odgrywają działania podejmowane przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Gminie, w ramach przysługujących jej uprawnień. Według stanu na koniec 2020 roku Komisja liczyła 10 członków. W 2020 roku rozpatrzyli oni 2 sprawy dotyczące nadużywania alkoholu oraz udzielili poradnictwa 9 osobom borykającym się z problemem alkoholowym. Na przestrzeni lat 2018-2020 systematycznie spadała liczba rozpatrywanych przez Komisję spraw, z kolei w przypadku liczby osób, którym udzielono indywidualnych porad dostrzegalne są wahania, ale w 2020 roku ich liczba osiągnęła najniższą wartość. Dane dotyczące działań GKRPA w Sosnówce w latach 2018-2020 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 16. Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w gminie Sosnówka wobec osób uzależnionych w latach 2018-2020

wyszczególnienie	2018	2019	2020
liczba rozpatrzonych spraw dotyczących nadużywania alkoholu	8	3	2
liczba osób, którym GKRPA udzieliła indywidualnego poradnictwa	16	18	9

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Narkotykowych w Gminie Sosnówka za 2018, 2019 i 2020 rok

Na terenie Gminy w 2020 roku funkcjonował **Punkt Konsultacyjny**. Pomoc i wsparcie uzyskują tam osoby uzależnione, współuzależnione, dzieci z rodzin dotkniętych przemocą lub alkoholizmem rodziców, osoby doznające przemocy w rodzinie lub stosujące przemoc. W Punkcie udzielane jest wsparcie z zakresu

psychologii, terapii uzależnień, w ramach grup wsparcia, a także w formie indywidualnych porad psychologicznych.

Na terenie Gminy nie funkcjonuje żadna samopomocowa grupa wsparcia dla osób z problemem alkoholowym (grupa AA), dorosłych członków rodzin z problemem alkoholowym (AI-Anon) oraz dla dorosłych dzieci alkoholików (DDA).

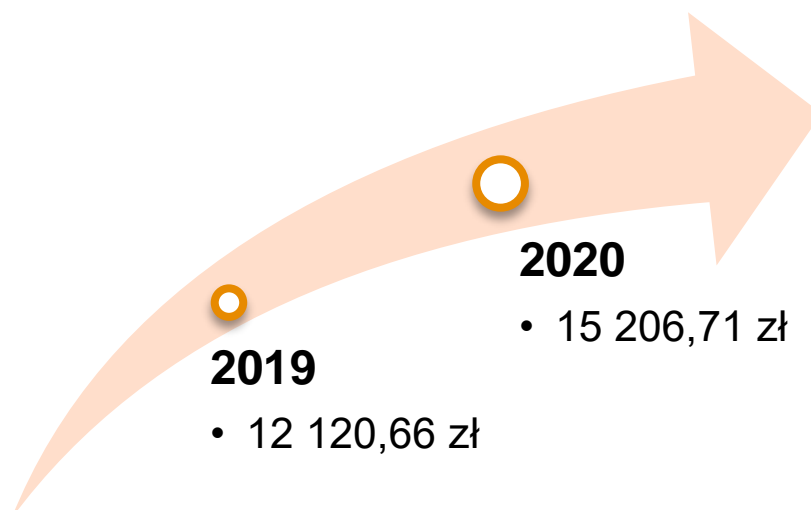
GKRPA zajmuje się również profilaktyką zachowań ryzykownych. Na terenie Gminy w 2020 roku realizowano nieustrukturyzowane działania z zakresu profilaktyki i ochrony zdrowia. Zaliczyć do nich można:

- zajęcia edukacyjno-terapeutyczne na temat problemu uzależnienia oraz współuzależnienia w Gminnym Ośrodku Kultury,
- zajęcia profilaktyczne w szkołach dla klas I-IV oraz V-VIII.

Z powodu trwającej w 2020 roku pandemii działania w zakresie profilaktyki zostały znacznie ograniczone.

W dalszej części przedstawione zostały dane dotyczące rynku napojów alkoholowych w gminie Sosnowka. W roku 2020 wpływy z opłat za zezwolenia na sprzedaż alkoholu wyniosły 15 206,71 zł, co oznacza wzrost w stosunku do roku ubiegłego o 25%.

Rysunek 3. Wpływy z opłat za zezwolenia na sprzedaż alkoholu na terenie gminy Sosnowka w latach 2019-2020

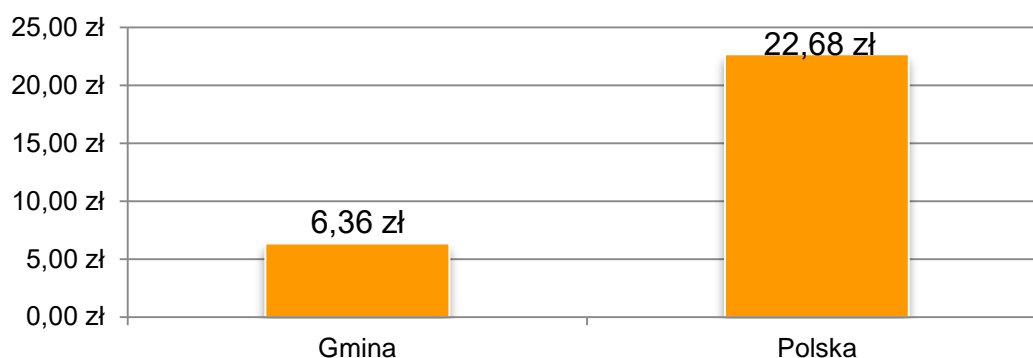

Źródło: Raport o stanie Gminy Sosnowka za 2018, 2019 i 2020 rok

Średni dochód otrzymany z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przypadający na 1 mieszkańca w gminie Sosnowka kształtuje się na znacznie niższym poziomie niż ma to miejsce w całym kraju. Różnica wynosi 16,32 zł.

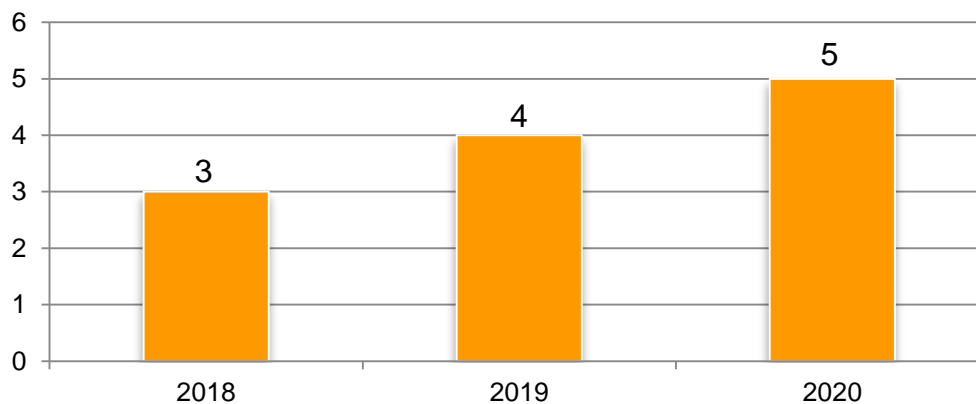
Wykres 24. Średni dochód otrzymany z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przypadający na jednego mieszkańca w gminie Sosnówka i całej Polsce w 2020 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PARPA oraz Raportu o stanie Gminy Sosnówka za 2018, 2019 i 2020 rok

W 2020 roku na terenie gminy Sosnówka znajdowało się 5 punktów sprzedaży napojów alkoholowych, przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży (sklepy). Na przestrzeni lat 2018-2020 liczba punktów systematycznie wzrastała o 1.

Wykres 25. Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Sosnówka na przestrzeni lat 2018-2020

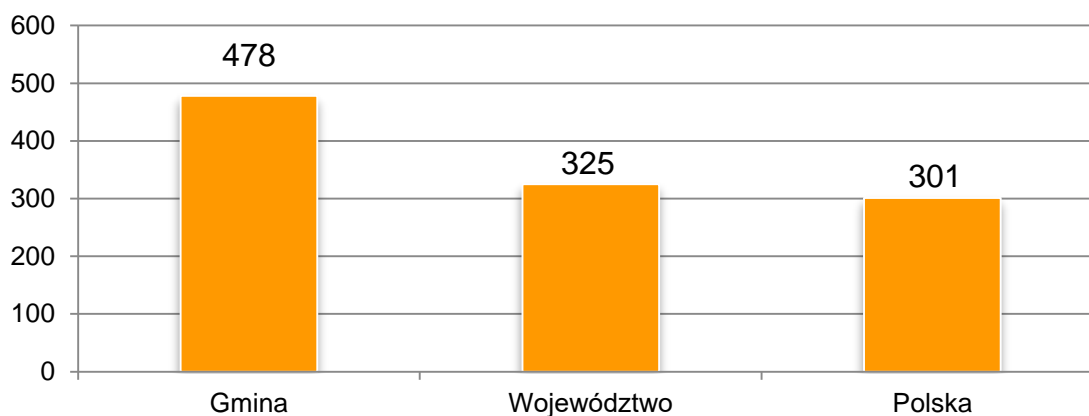

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2018, 2019 i 2020 rok

Kolejną analizowaną kwestią dotyczącą rynku napojów alkoholowych jest liczba mieszkańców przypadająca na jeden punkt sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Sosnówka, w porównaniu do województwa lubelskiego oraz do całej Polski. Jak wynika z danych przedstawionych na poniższym wykresie, liczba mieszkańców Gminie przypadająca na jeden punkt jest znacznie większa niż ma to miejsce w województwie, jak i całej Polsce.

Wykres 26. Liczba mieszkańców przypadająca na jeden punkt sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Sosnówka, województwie lubelskim i całej Polsce w 2020 roku

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2018, 2019 i 2020 rok

Pandemia COVID-19 oraz związane z nią ograniczenia aktywności społecznej, izolacji, niepokoju o zdrowie swoje i najbliższych, a także bezpieczeństwo ekonomiczne, w istotny sposób zwiększyły obciążenie zdrowotne i społeczne związane z uzależnieniami. Konsekwencją pandemii może być zatem wzrost liczby osób uzależnionych zarówno od alkoholu, innych substancji psychoaktywnych, jak i urządzeń elektronicznych.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej powyżej, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- ryzyko wystąpienia przemocy w rodzinach z problemem alkoholowym,
- zagrożenie wzrostem liczby osób uzależnionych od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych, w związku z występowaniem pandemii COVID-19,
- wzrost wpływów pochodzących z zezwoleń na sprzedaż alkoholu w Gminie,
- brak funkcjonowania grup samopomocowych na terenie Gminy,
- wzrost liczby osób korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu.

5. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie

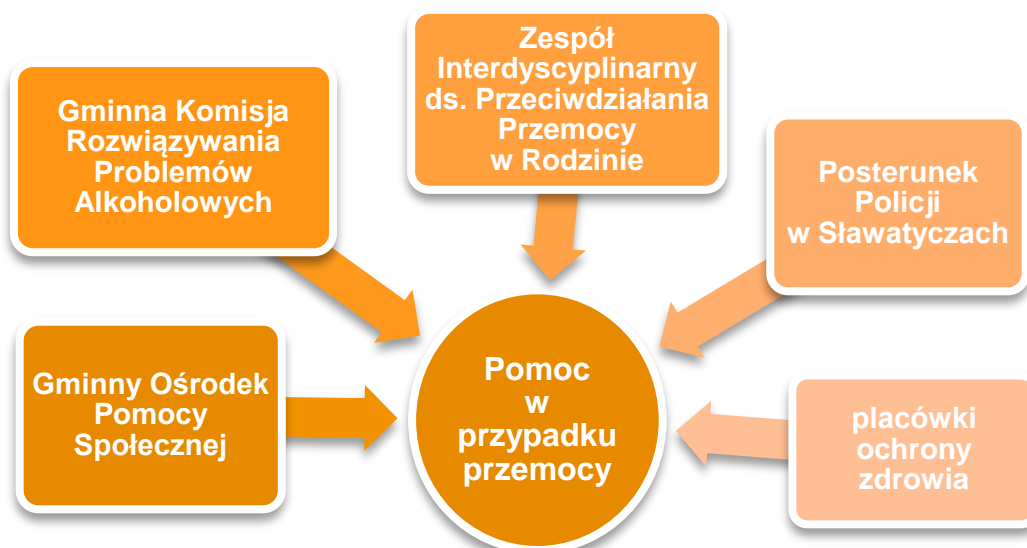
Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Przemoc jest intencjonalnym i zamierzonym działaniem człowieka, które ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary. Definicja przemocy w rodzinie wg ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie mówi, że: „*przemoc w rodzinie należy rozumieć jako jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa albo dobra osobiste osób najbliższych lub innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą*”.

Przemoc jest jednym ze zjawisk współwystępujących z innymi problemami funkcjonowania rodziny. W celu rozwiązania problemu przemocy jest potrzeba podejmowania interwencji socjalnej i psychologicznej niezależnie od możliwości podejmowania czynności prawnych. Działaniami mającymi na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie w gminie Sosnówką zajmuje się Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. W skład ZI wchodzi przedstawiciele:

- Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sosnówce,
- Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sosnówce,
- Posterunku Policji w Sławatyczach,
- szkół z terenu gminy Sosnówka,
- Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Sosnówce,
- Parafii,
- Sądu Rejonowego w Białej Podlaskiej – Zespołu Kuratorów,
- organizacji pozarządowych.

Celem funkcjonowania Zespołu jest skoordynowanie wszystkich działań instytucji i organów zaangażowanych w niesienie pomocy osobom krzywdzonym oraz przeciwdziałanie przemocy w rodzinie. Zespół Interdyscyplinarny realizuje działania określone w *Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Sosnówka na lata 2018–2024*. Poniżej przedstawione zostały miejsca, gdzie na terenie gminy Sosnówka mieszkańcy mogą uzyskać pomocy i wsparcie w przypadku doświadczania przemocy w rodzinie.

W latach 2018-2020 roku w gminie Sosnówka z pomocy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej z powodu przemocy w rodzinie nie skorzystała żadna rodzina, co niekoniecznie musi być spowodowane zmniejszeniem się tego problemu na terenie Gminy, ale sytuacją pandemiczną, która znacznie ograniczyła dostęp do pomocy i wsparcia, a także ukrywaniem aktów przemocy.

Kolejną analizowaną kwestią są dane statystyczne dotyczące działań Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w latach 2018-2020. W 2020 roku liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego wyniosła 2, czyli o połowę mniej niż w 2018 i 2019 roku. Na przestrzeni lat 2018-2020 dostrzegalny jest spadek liczby osób objętych pomocą Zespołu Interdyscyplinarnego. Dane w tym zakresie przedstawione zostały w poniższej tabeli.

Tabela 17. Dane statystyczne dotyczące działań Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w latach 2018-2020

wyszczególnienie	2018	2019	2020
liczba posiedzeń ZI	4	4	2
liczba osób objętych wsparciem ZI	29	27	19

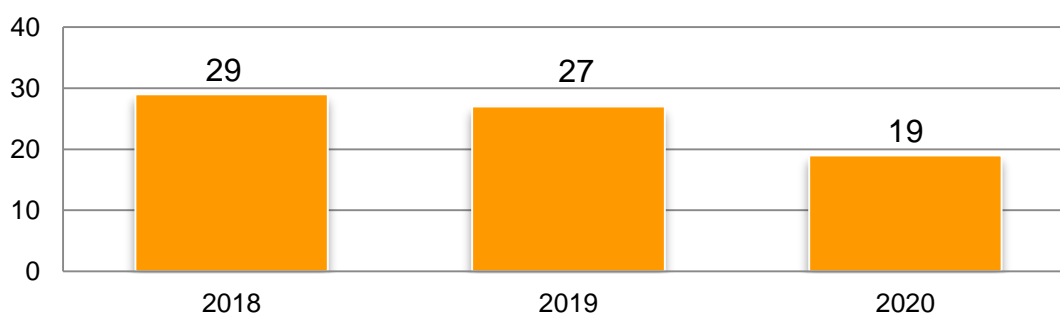
Źródło: Raport o stanie Gminy Sosnówka za 2018, 2019 i 2020 rok

Podejmowanie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty” i nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą w rodzinie. Procedura „Niebieskie Karty” obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym

podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie. Przedstawiciele podmiotów wyżej wymienionych, realizują procedurę „Niebieskie Karty” w oparciu o zasadę współpracy i przekazują informacje o podjętych działaniach przewodniczącemu Zespołu Interdyscyplinarnego. Wszczęcie procedury „Niebieskie Karty” następuje przez wypełnienie formularza „Niebieska Karta – A” w przypadku powzięcia w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych, podejrzenia stosowania przemocy wobec członków rodziny lub w wyniku zgłoszenia dokonanego przez członka rodziny, bądź przez osobę będącą świadkiem przemocy w rodzinie. Na przestrzeni ostatnich trzech lat liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty” była tożsama z liczbą osób objętych pomocą Zespołu Interdyscyplinarnego i ulegała regularnemu spadkowi – w 2018 roku było to 29 rodzin, w 2019 roku – 27, natomiast w 2020 roku – 19. Oznacza to spadek w stosunku do 2018 roku o 34%. Dane te obrazuje wykres nr 27.

Wykres 27. Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty” w latach 2018-2020

Źródło: Sprawozdanie z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sosnówce za 2018, 2019 i 2020 rok

Frustracja wynikająca z wielu ograniczeń nakładanych w związku z pandemią COVID-19, spowodowała wzrost przejawów przemocy domowej, a także nasilenie dotychczasowej przemocy w rodzinie. W niebezpiecznym położeniu znalazły się osoby jej doświadczające, ponieważ w okresie izolacji społecznej osoby te przebywają częściej pod jednym dachem z oprawcą, mają utrudnioną możliwość ucieczki, a także trudniejszy dostęp do specjalistycznej pomocy.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej analizy, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- ograniczony dostęp do pomocy i wsparcia w zakresie przemocy w rodzinie, z powodu obostrzeń związanych z pandemią COVID-19,
- ryzyko funkcjonowania w społeczeństwie zmowy milczenia, powodującej ukrywanie aktów przemocy domowej w społeczności lokalnej.

6. Aktywność i integracja społeczna seniorów

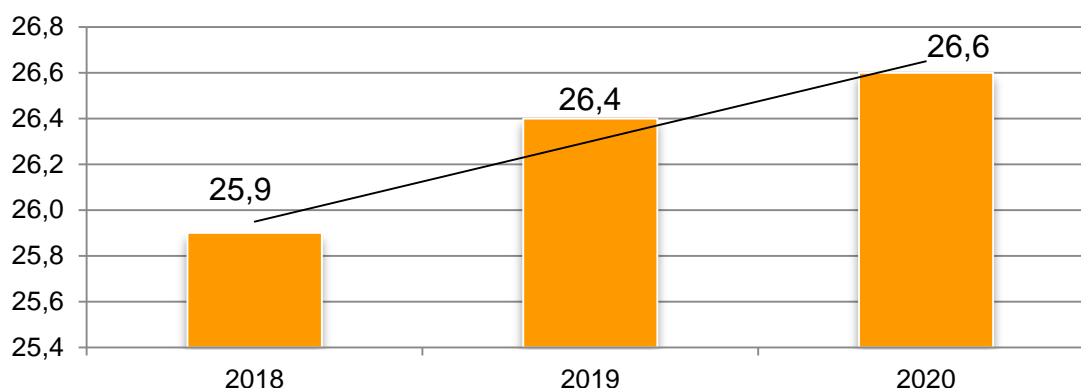
Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Aktywność i integracja społeczna seniorów stanowią niezwykle ważny i wymagający obszar dla Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Dzięki postępowi medycznemu żyjemy coraz dłużej, coraz dłużej chcemy być aktywni i korzystać z życia w pełni. Pomimo tego w starszych osobach często nie dostrzega się potencjału i korzyści płynących dla społeczności lokalnej, należy pamiętać, że to właśnie seniorzy dzięki swej wiedzy i życiowemu doświadczeniu mogą stanowić niezwykle cenne źródło nauki dla młodych pokoleń. Równie często projektując infrastrukturę rekreacyjną pomija się potrzeby osób starszych, co negatywnie wpływa na ich samopoczucie, a co za tym idzie – na ich odbiór przez resztę społeczeństwa. Należy kreować zupełnie nowy wizerunek osoby starszej – jako osoby aktywnej, sprawnej i będącej pełnoprawnym obywatelem Gminy.

Na przestrzeni ostatnich lat możemy zauważyć wzrost udziału osób, które ukończyły 60 lat w populacji ogólnej. Zjawisko to nazywane starzejącym się społeczeństwem ma miejsce zarówno w Polsce, jak i w większości uprzemysłowionych krajów. Niesie to za sobą konieczność intensyfikacji działań skierowanych w stronę wsparcia i integracji seniorów. Z danych GUS wynika, że odsetek osób będących w wieku poprodukcyjnym w gminie Sosnówka w 2020 roku wyniósł 26,6%, co oznacza wzrost stosunku do 2018 roku o 0,7 pp. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

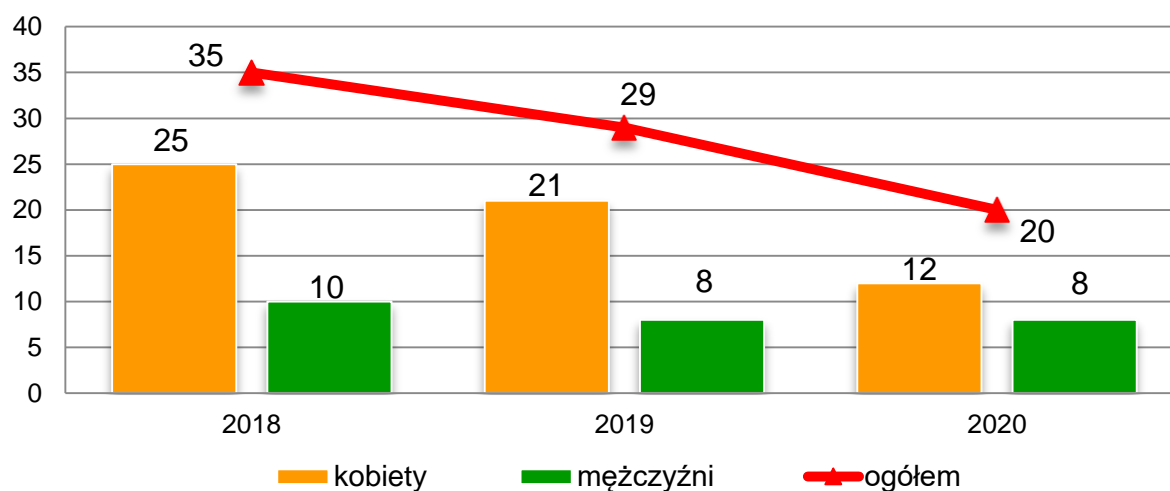
Wykres 28. Zestawienie udziału mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w gminie Sosnówka na przestrzeni lat 2018-2020 (w procentach)

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Ogólna liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy i wsparcia z pomocy społecznej wyniosła w 2020 roku 20. Liczba kobiet wyniosła 12, z kolei liczba mężczyzn kształtowała się na poziomie 8. Na przestrzeni ostatnich trzech lat dostrzec można spadek liczby korzystających z pomocy społecznej mieszkańców Gminy, będących w wieku poprodukcyjnym.

Wykres 29. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej w podziale na płeć w latach 2018-2020

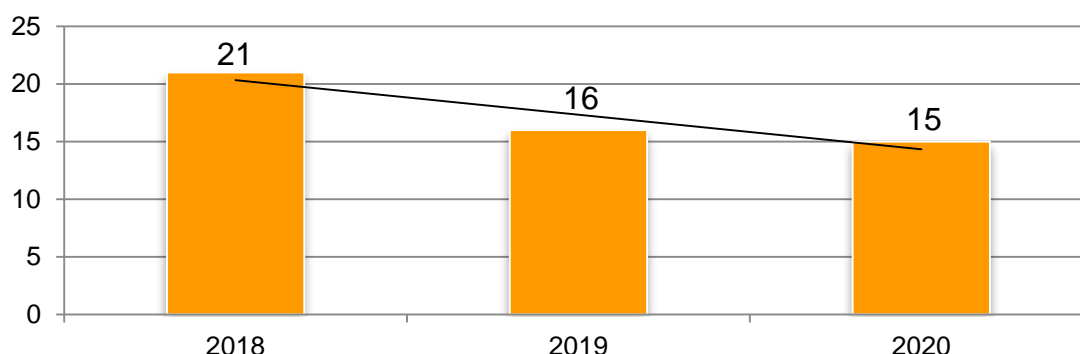

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sosnówce realizuje usługi opiekuńcze dla osób, które z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagają pomocy innych osób, a są jej pozbawione lub pomoc świadczona przez rodzinę jest niewystarczająca. Na przestrzeni lat 2018-2020 liczba osób otrzymujących wsparcie w tym zakresie ulegała regularnemu spadkowi.

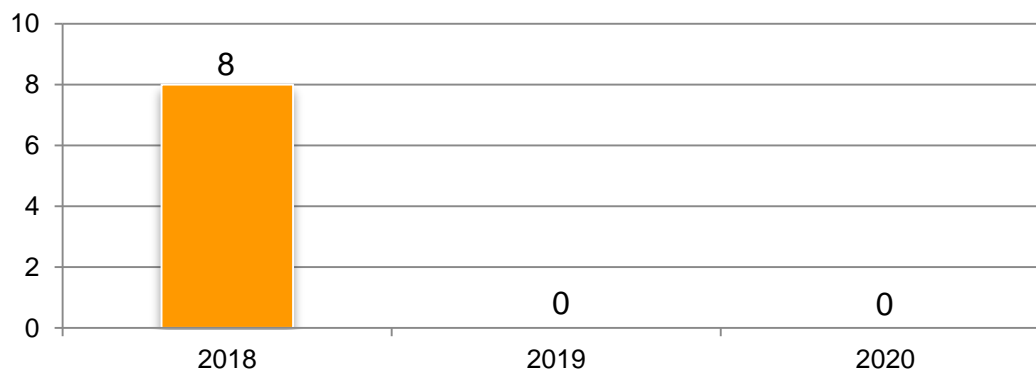
Wykres 30. Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych na przestrzeni lat 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Osoba, która ukończyła 75 rok życia jest uprawniona do dodatku pielęgnacyjnego bez potrzeby weryfikowania jej stanu zdrowia w drodze badania lekarza orzecznika ZUS, jak ma to miejsce wobec pozostałej grupy uprawnionych. W 2020 oraz 2019 roku z zasiłku pielęgnacyjnego nie skorzystało żaden mieszkaniec po 75 roku życia, zamieszkujący Gminę. Na przestrzeni lat 2018-2020 tego rodzaju wsparciem objęto tylko 8 osób w 2018 roku.

Wykres 31. Liczba osób korzystających z zasiłku pielęgnacyjnego przysługującego osobie, która ukończyła 75 lat na przestrzeni lat 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Liczbę osób, którym opłacono pobyt w domach pomocy społecznej oraz przeznaczone na to środki prezentuje poniższa tabela. Domy pomocy społecznej świadczą usługi opiekuńcze, bytowe, wspomagające i edukacyjne na poziomie obowiązującego standardu, osobom wymagającym całodobowej opieki z powodu wieku, choroby, niepełnosprawności i niezdolności do samodzielnej egzystencji. Kierowanie do DPS i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy wpłacówce jest zadaniem własnym gminy o charakterze obowiązkowym. W latach 2018-2020 liczba mieszkańców Gminy, za których pobyt w DPS poniosła ona

odpłatność, utrzymywała się na względnie stałym poziomie. Na przestrzeni ostatnich trzech lat przeznaczana na ten cel kwota świadczeń systematycznie zmniejszała się.

Tabela 18. Odpłatność gminy Sosnówka za pobyt jej mieszkańców w Domu Pomocy Społecznej na przestrzeni lat 2018-2020

wyszczególnienie	2018	2019	2020
liczba osób	7	7	6
kwota świadczeń (zł)	109 703	101 532	91 641

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

Wysoki odsetek osób starszych w całym kraju, który z roku na rok wzrasta, a także trwająca pandemia stanowią wyzwanie dla polityki społecznej oraz opieki zdrowotnej. Poza samym zagrożeniem związanym z ryzykiem zachorowania i dotkliwym przechodzeniem choroby, istotnym problemem w czasie pandemii jest utrudniony dostęp do leczenia chorób przewlekłych. Ryzykiem jest również nasilenie się innych chorób czy schorzeń związanych z ograniczeniem aktywności ruchowej, jak i społecznej. Na podstawie badań przeprowadzonych w 2020 roku przez Krajowy Instytut Gospodarki Senioralnej na próbie 1 118 osób w wieku senioralnym wynika, że 1/3 ankietowanych przerwała dotychczasowe leczenie, większość badanych odczuła problemy z dostępem do opieki medycznej podczas pandemii, blisko połowa respondentów czuje się samotna podczas trwania pandemii i brakuje im spotkań z innymi ludźmi, a ponad połowa odczuwa potrzebę dostępu do lekarza specjalisty.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- zagrożenie izolacją społeczną i samotnością osób starszych,
- wzrost udziału mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności Gminy,
- stałe zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze oraz pobyt w DPS,
- brak placówki wsparcia dziennego, skierowanej do starszych mieszkańców Gminy.

7. Promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu

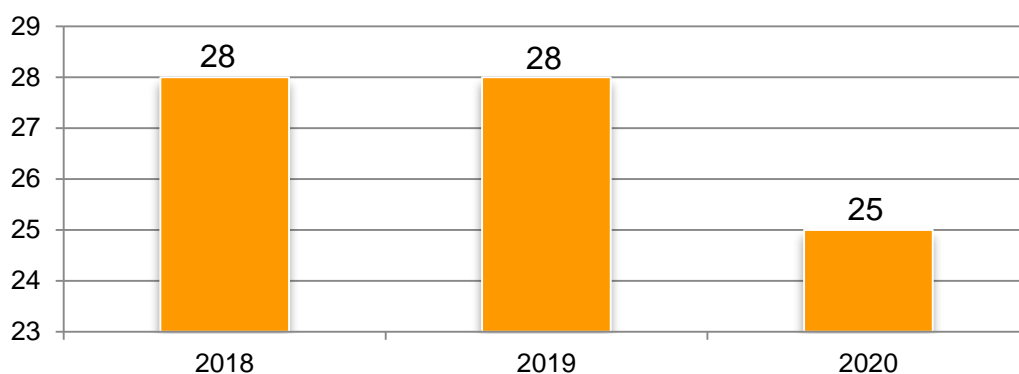
Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Wśród głównych zjawisk kryzysowych zachodzących w sferze społecznej znajduje się bezrobocie. Bezrobocie, w szczególności długotrwałe (przekraczające 12 miesięcy) jest bardzo niekorzystne społecznie, gdyż wpływa negatywnie zarówno na warunki bytowe jednostki lub rodziny (długotrwały brak stałego wynagrodzenia, uzależnienie od wsparcia z systemu pomocy społecznej), jak również kondycję psychofizyczną (zaburzenia zdrowia psychicznego, dolegliwości psychosomatyczne) oraz społeczną (pogłębiająca się izolacja społeczna, spadek aktywności osoby pozostającej bez pracy). Czynniki te bardzo często skutkują wzrostem ubóstwa, pogłębiają stan wykluczenia zawodowego i społecznego (np. zanik posiadanych kwalifikacji zawodowych i trudności w przystosowaniu się do zmieniających się zasad funkcjonowania rynku pracy), a także mogą prowadzić do pojawienia się patologicznych zjawisk takich jak: nadużywanie alkoholu i przestępczość. Negatywne skutki bezrobocia odciskają również piętno na funkcjonowaniu rodziny osoby pozostającej bez pracy. W szczególności dotyczy to dzieci osoby bezrobotnej, które odczuwając własną sytuację materialną jako gorszą w porównaniu do swoich rówieśników, stopniowo mogą izolować się, co jest dotkliwym ograniczeniem naturalnych potrzeb związanych z rozwojem intelektualnym i społecznym. Bezrobocie jest również przyczyną zaniechania uczestnictwa w życiu kulturalnym i społecznym.

Bezrobocie w 2020 roku jako powód udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej znajdowało się na drugim miejscu pod względem ogólnej liczby rodzin z niej korzystających. W 2020 roku liczba rodzin korzystających ze wsparcia Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sosnówce z powodu bezrobocia kształtowała się na poziomie 25, co oznacza, że w stosunku do 2018 i 2019 roku liczba ta spadła o 11%. W 2020 roku liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej wyniosła 204, a więc rodziny z problemem bezrobocia stanowiły 12% ogółu.

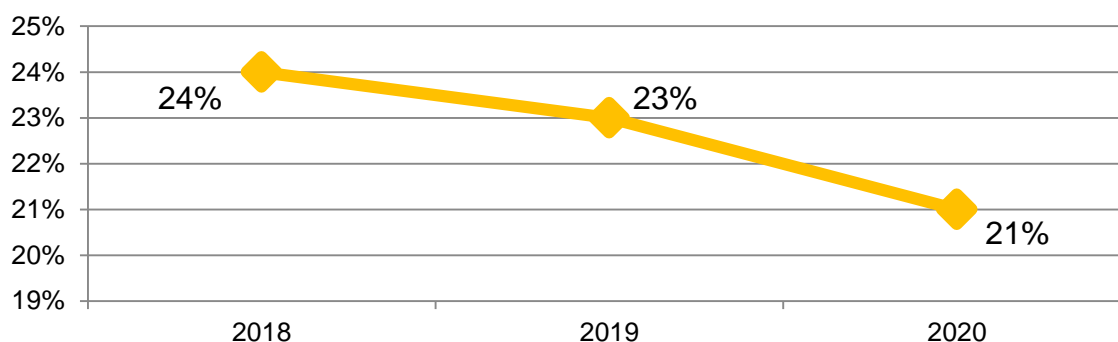
Wykres 32. Liczba rodzin, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu bezrobocia w latach 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

Wskaźnik bezrobocia obliczany jest jako stosunek liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia, do liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy ogółem. Na przestrzeni ostatnich trzech lat obserwowany jest jego systematyczny spadek.

Wykres 33. Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej na przestrzeni lat 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

W 2020 roku udział osób zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy, w liczbie mieszkańców gminy Sosnówka w wieku produkcyjnym wyniósł 4,9%, przy czym udział kobiet był mniejszy (4,6%), niż miało to miejsce w przypadku mężczyzn (5,1%). Na przestrzeni ostatnich trzech lat dostrzec można nieznaczne wahania w tym zakresie. W całym powiecie białskim udział osób bezrobotnych stanowił w 2020 roku 7,1% mieszkańców w wieku produkcyjnym, natomiast w województwie lubelskim – 6,1%, a więc sytuacja w Gminie była pod tym względem korzystniejsza.

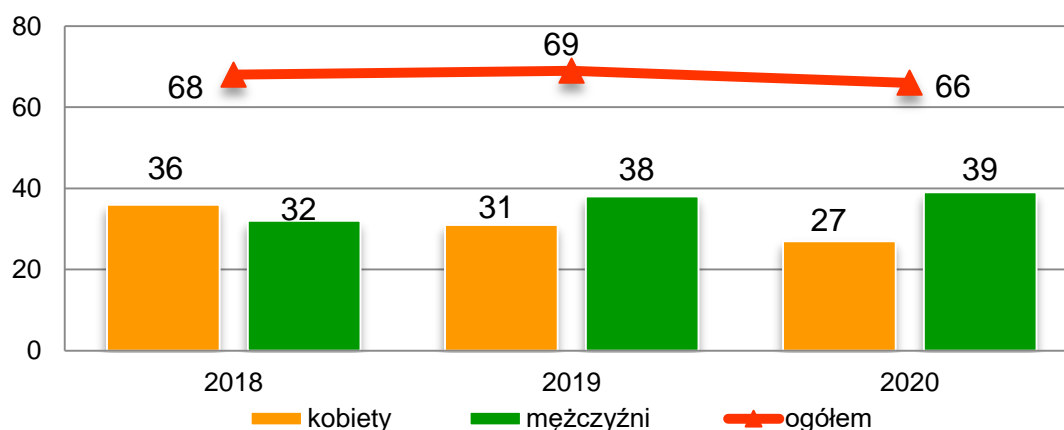
Tabela 19. Udział bezrobotnych mieszkańców gminy Sosnówka zarejestrowanych w PUP w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci w latach 2018-2020 (w procentach), w porównaniu do powiatu bialskiego województwa lubelskiego

wyszczególnienie	2018	2019	2020
mężczyźni	4,0	4,8	5,1
kobiety	5,8	5,2	4,6
ogółem gmina	4,8	5,0	4,9
ogółem powiat	6,5	6,2	7,1
ogółem województwo	5,8	5,5	6,1

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Na koniec 2020 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy w Białej Podlaskiej zarejestrowanych było łącznie 66 mieszkańców Gminy. Oznacza to spadek stosunku do roku poprzedniego o 4%, a w porównaniu do roku 2018 o 3%. Pod względem płci zachodzi dysproporcja – pozostających bez pracy kobiet było w 2020 roku 27, natomiast mężczyzn – 39. W przypadku liczby mężczyzn zarejestrowanych w PUP dostrzegalny jest wzrost, z kolei liczba bezrobotnych kobiet spada.

Wykres 34. Mieszkańcy gminy Sosnówka zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy z podziałem na płeć na przestrzeni lat 2018-2020

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Rozpatrując kwestię liczby osób bezrobotnych z podziałem na grupę wiekową można zauważyć, że w latach 2018-2020 odnotowany został systematyczny spadek udziału osób mających mniej niż 25 i 30 lat, w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy. Na przestrzeni lat 2018-2020 zauważalne są wahania w liczbie osób bezrobotnych po 50 roku życia. W całej Polsce udział bezrobotnych mieszkańców powyżej 50 roku życia wyniósł w 2020 roku 26%, z kolei osób poniżej

25 roku życia – 13%, a więc więcej niż w Gminie, natomiast udział osób do 30 roku życia kształtował się na poziomie 26%, co daje niższą wartość niż w Gminie.

Tabela 20. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców gminy Sosnówka w podziale na wiek oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców w latach 2018-2020

kategoria wiekowa	31 grudnia 2018		31 grudnia 2019		31 grudnia 2020	
	liczba osób	%	liczba osób	%	liczba osób	%
do 25 roku życia	14	21	7	10	6	9
do 30 roku życia	31	46	22	32	19	29
powyżej 50 roku życia	5	7	7	10	6	9

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Ze zjawiskiem długotrwałego bezrobocia mamy do czynienia w przypadku osoby zarejestrowanej w urzędzie pracy jako bezrobotnej przez okres powyżej 12 miesięcy. Jest to zjawisko niekorzystne z punktu widzenia rynku pracy, ponieważ najczęściej świadczy o tym, że bezrobotny nie ma zamiaru czy możliwości podjęcia zatrudnienia bądź uzyskuje dochody z nielegalnych źródeł. Poniższa tabela przedstawia liczbę długotrwanie bezrobotnych mieszkańców gminy Sosnówka oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców, w porównaniu do danych z powiatu bialskiego. W 2020 roku zauważalny jest wzrost w zakresie liczby osób długotrwanie bezrobotnych oraz ich udziału, który od 2018 roku wzrósł o 5 pp. Stała tendencja wystąpiła natomiast w przypadku powiatu bialskiego w zakresie udziału liczby osób bezrobotnych, z kolei liczba osób pozostająca bez zatrudnienia w powiecie ulegała wahaniom. W Polsce udział osób długotrwanie bezrobotnych wyniósł w 2020 roku 49%, z kolei w powiecie bialskim osiągnął wartość 59%, a więc sytuacja w Gminie była pod tym względem mniej korzystna.

Tabela 21. Liczba długotrwanie bezrobotnych mieszkańców gminy Sosnówka oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy w porównaniu do powiatu bialskiego i województwa lubelskiego na przestrzeni lat 2018-2020

wyszczególnienie		2018	2019	2020
gmina	liczba osób	46	47	48
	udział (%)	68	68	73
powiat	liczba osób	2 669	2 493	2 796
	udział (%)	60	59	59

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Powiatowy Urząd Pracy w Białej Podlaskiej podejmuje stałe, kompleksowe działania na rzecz aktywizacji osób pozostających bez pracy w powiecie. Osoby bezrobotne mają możliwość skorzystania z szeregu instrumentów aktywizacji zawodowej oferowanych przez Urząd, wśród których znajduje się m.in. podjęcie zatrudnienia przy pracach interwencyjnych i robotach publicznych, odbycie szkolenia, stażu lub prac społecznie użytecznych.

Bezrobotni mieszkańcy gminy Sosnówka mogą skorzystać z programów i projektów aktywizacyjnych oferowanych przez PUP. Do tego rodzaju programów zaliczyć można m.in. projekt „Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w powiecie bialskim i mieście Biała Podlaska (V)”, współfinansowany z EFS w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój. Celem Projektu jest zwiększenie możliwości zatrudnienia osób młodych do 29 roku życia pozostających bez pracy w powiecie bialskim i mieście Biała Podlaska. Skierowany jest on do młodych, bezrobotnych osób między 18-29 rokiem życia, nie pracujących, nie kształcących się w trybie stacjonarnym oraz nie uczestniczących w żadnych szkoleniach. W ramach Projektu oferowane są staże, szkolenia, jednorazowe środki na rozpoczęcie działalności gospodarczej, bony szkoleniowe, bony na zasiedlenie oraz refundacja pracodawcy kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy dla skierowanego bezrobotnego.

W związku z pandemią COVID-19 oraz związanymi z nią obostrzeniami, pogorszeniu uległa sytuacja na rynku pracy. W czasie pandemii pracę straciło wiele osób, przede wszystkim pracujących w branżach szczególnie dotkniętych wprowadzaniem obostrzeniami oraz mających umowy cywilno-prawne. Skutki pandemii na rynku pracy mogą być jednak odroczone w czasie i dostrzegalne w dłuższej perspektywie czasowej, jak między innymi kryzys występujący w wielu branżach. Radzenie sobie z epidemią, a w jej następstwie z kryzysem gospodarczym i pogorszeniem sytuacji na rynku pracy, będzie wymagało w perspektywie najbliższych lat, zwrócenia szczególnej uwagi na podejmowanie działań wspierających mieszkańców w tym zakresie.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej powyżej analizy, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- utrzymujące się poziom liczby zarejestrowanych osób bezrobotnych oraz udział osób bezrobotnych w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców,
- wysoki udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców oraz jego wzrost na przestrzeni ostatnich lat,
- bezrobocie jako jeden z głównych powodów korzystania z pomocy społecznej w Gminie,
- ryzyko wykluczenia osób bezrobotnych, a także pojawienia się niekorzystnych następstw, spowodowanych długotrwałym pozostawaniem bez zatrudnienia (uzależnienia, zaburzenia psychiczne, ubóstwo),
- ryzyko pogorszenia się sytuacji na rynku pracy spowodowane pandemią COVID-19.

8. Wsparcie osób z problemem ubóstwa

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

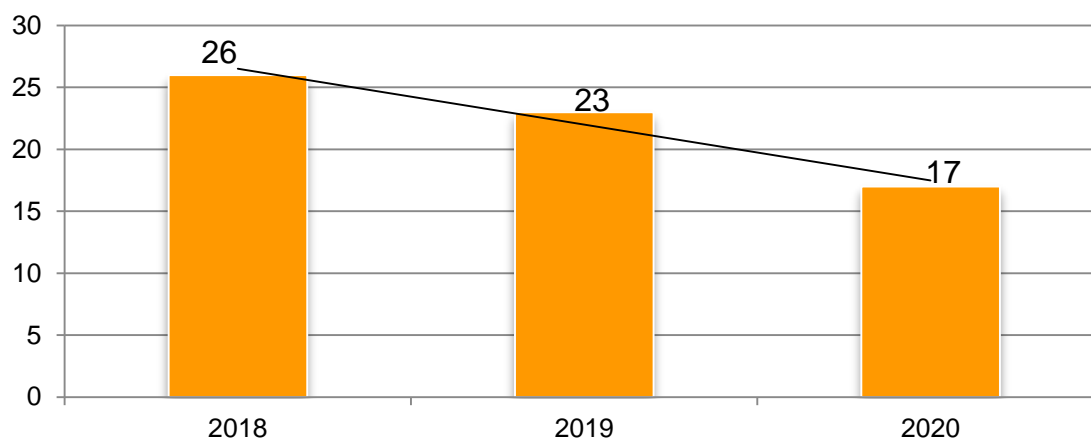
Diagnozy w zakresie poziomu ubóstwa dokonano na podstawie danych statystycznych dotyczących liczby beneficjentów pomocy społecznej oraz przyznanych świadczeń z pomocy społecznej. Ich zakres umożliwił zarówno opis stanu najbardziej aktualnego, jak również porównanie dynamiki zachodzących procesów poprzez porównanie zmian na przestrzeni lat. W tym celu analizie poddano liczbę osób, które uprawnione były do korzystania ze świadczeń ogółem oraz tych, które uprawnione były do pomocy z tytułu ubóstwa.

Ubóstwo w 2020 roku jako powód udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej znajdowało się na czwartym miejscu pod względem ogólnej liczby rodzin, którym udzielono pomocy i wsparcia. Dane źródłowe pokazują, że ogólna liczba rodzin zamieszkujących Gminę, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu ubóstwa na przestrzeni lat 2018-2020 ulegała systematycznemu spadkowi. W 2018 roku z tego powodu z pomocy skorzystało 26 rodzin, w 2019 roku – 23,

natomiast w 2020 roku – 17. W stosunku do 2018 roku oznacza to spadek o 35%. W 2020 roku liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej wyniosła 204, a więc rodziny z problemem ubóstwa stanowiły 8% ogółu.

Wykres 35. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu ubóstwa na przestrzeni lat 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

W 2020 roku zasiłki okresowe pobierało 17 osób, natomiast zasiłek celowy – 47 osób. Na przestrzeni ostatnich trzech lat liczba świadczeniobiorców zasiłku okresowego, jak i celowego systematycznie spadała. Zasiłek stały z kolei, został przyznany w 2020 roku 7 osobom, co oznacza stosunkowo stabilny poziom liczby beneficjentów tej formy wsparcia.

Tabela 22. Liczba osób, którym przyznano zasiłek stały, okresowy i celowy oraz kwota świadczenia na przestrzeni lat 2018-2020

rodzaj zasiłku	2018		2019		2020	
	liczba osób	kwota świadczeń	liczba osób	kwota świadczeń	liczba osób	kwota świadczeń
zasiłek stały	9	55 255	7	41 261	7	37 877
zasiłek okresowy	26	55 942	23	59 870	17	44 584
zasiłek celowy	66	48 170	56	48 344	47	51 550

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sosnówce od stycznia 2019 roku realizuje program „Posiłek w szkole i w domu”, który zastąpił realizowany w latach poprzednich program „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”. Celem Programu jest ograniczenie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej, osób samotnych, w podszłym

wieku i osób z niepełnosprawnością. W 2020 roku świadczenie pieniężne w ramach tego Programu przyznane zostało 32 osobom, natomiast niepieniężne w formie posiłku – 74 osobom. W ciągu ostatnich trzech lat liczba beneficjentów otrzymujących świadczenie pieniężne jak i niepieniężne ulegała spadkowi.

Tabela 23. Liczba osób korzystających ze świadczenia pieniężnego i niepieniężnego przyznanego w ramach programu wieloletniego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” i „Posiłek w szkole i w domu” w latach 2018-2020

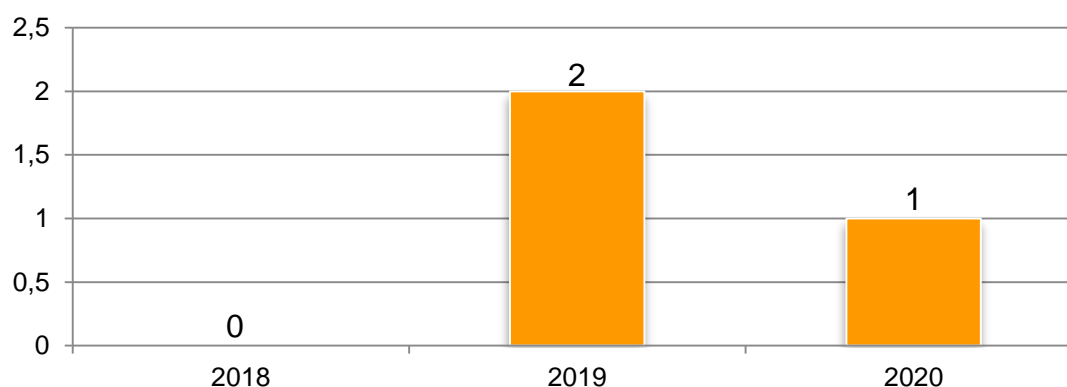
wyszczególnienie	2018	2019	2020
świadczenie pieniężne	47	42	32
świadczenie niepieniężne	87	87	74

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

Osoby uzyskujące niskie dochody lub pozbawione dochodów mają możliwość ubiegania się o dofinansowanie do wydatków mieszkaniowych ponoszonych w związku z zajmowaniem lokalu mieszkalnego. Na przestrzeni lat 2018-2020 roku świadczenia pieniężnego w formie dodatków mieszkaniowych nie otrzymało żadne gospodarstwo domowe.

Bezpośrednio z ubóstwem wiąże się problem bezdomności, który jest często zarówno przyczyną ubóstwa jak i jego skutkiem. W 2020 roku z pomocy i wsparcia GOPS z powodu bezdomności skorzystała 1 osoba. Na przestrzeni lat 2018-2020 ich liczba utrzymywała się na zbliżonym, stosunkowo niskim poziomie.

Wykres 36. Liczba osób korzystających z pomocy i wsparcia z powodu bezdomności na przestrzeni lat 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

Na terenie gminy Sosnówka nie funkcjonuje placówka skierowana do osób bezdomnych, dlatego zadanie dotyczące udzielenia schronienia osobom bezdomnym, realizowane jest na podstawie zawartych umów za sprawą, których osoby te kierowane są do ośrodków w sąsiednich gminach. W 2020 roku tą formą pomocy objęto 1 osobę, na co przeznaczono kwotę 4 125,82 zł.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej analizy, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- ubóstwo jako jeden z głównych powodów korzystania z pomocy społecznej przez mieszkańców Gminy,
- ograniczenie możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb bytowych w wyniku niedoboru środków finansowych, skutkujące funkcjonowaniem w sytuacji zagrożenia egzystencji,
- ograniczona aktywność zawodowa i społeczna wśród osób dorosłych,
- przyjmowanie pozycji społecznej „osoby ubogiej” jako stałej formy funkcjonowania społecznego, która prowadzi do zjawiska wyuczonej bezradności.

9. Analiza SWOT

Jedną z powszechnie stosowanych metod i technik służących budowaniu strategii jest analiza SWOT. Polega ona na zbadaniu silnych i słabych podmiotów działających w sferze polityki społecznej, a następnie ich konfrontacji z szansami i zagrożeniami tkwiącymi w jej bliższym i dalszym otoczeniu. Pozwala oszacować możliwości i potencjał, jakim dysponuje dany podmiot.

GRUPY CZYNNIKÓW W METODZIE SWOT SĄ DEFINIOWANE W NASTĘPUJĄCY SPOSÓB:

ANALIZA SWOT

MOCNE STRONY

(WEWNĘTRZNE
CZYNNIKI POZYTYWNE)

to przede wszystkim to, co wyróżnia na tle innych.

Są to te dziedziny działalności, które tworzą potencjał i pozytywny wizerunek instytucji.

SŁABE STRONY

(WEWNĘTRZNE
CZYNNIKI NEGATYWNE)

to te aspekty, które ograniczają sprawność i mogą blokować rozwój instytucji.

SZANSE

(ZEWNĘTRZNE CZYNNIKI
POZYTYWNE)

to wszystkie wydarzenia i procesy w otoczeniu, które tworzą sprzyjające dla instytucji sytuacje. Są to takie kierunki działalności, które mogą przynieść w przyszłości pozytywne, rozwojowe społecznie efekty.

ZAGROŻENIA

(ZEWNĘTRZNE CZYNNIKI
NEGATYWNE)

to zbiór możliwych sytuacji i procesów, które mogą tworzyć niekorzystne dla instytucji warunki rozwoju w jego otoczeniu. Zagrożenia są postrzegane jako bariery, utrudnienia i możliwe niebezpieczeństwa dla zakładanych procesów.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ol style="list-style-type: none"> 1. Pozytywna, rosnąca tendencja w zakresie salda migracji wewnętrznych i zagranicznych w porównaniu do powiatu i województwa. 2. Wzrastająca liczba podmiotów gospodarczych działających na terenie Gminy. 3. Funkcjonowanie przedsiębiorstw na terenie Gminy. 4. Funkcjonowanie szkół podstawowych oraz przedszkoli. 5. Dostęp do placówki podstawowej opieki zdrowotnej i apteki w Gminie. 6. Baza instytucji prowadzących działalność w zakresie polityki społecznej oraz innych działań wspierających mieszkańców: GOPS, GKRPA, itp. 7. Dostępność do oferty kulturalnej za sprawą działania GBP oraz GOK. 8. Funkcjonowanie na terenie Gminy organizacji pozarządowych. 9. Spadek wartości wskaźnika deprivacji lokalnej i liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej. 10. Zapewnienie wsparcia rodzinom z terenu Gminy, za sprawą funkcjonowania asystenta rodziny. 11. Dostępność do bezpłatnej pomocy psychologicznej na terenie Gminy. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Systematyczny spadek liczby mieszkańców na przestrzeni ostatnich lat. 2. Ujemny przyrost naturalny oraz jego spadek na przestrzeni ostatnich lat. 3. Brak średnich oraz dużych przedsiębiorstw na terenie Gminy, zwiększających szanse zatrudnienia. 4. Brak placówki zapewniającej opiekę nad dziećmi do lat 3. 5. Starzejące się społeczeństwo. 6. Wzrost stopy bezrobocia rejestrowanego. 7. Długotrwała i ciężka choroba, bezrobocie oraz ubóstwo jako najczęstsze powody korzystania z pomocy społecznej. 8. Brak placówki wsparcia dziennego skierowanej do dzieci i młodzieży. 9. Brak podmiotu realizującego rehabilitację społeczną i zawodową dla osób z niepełnosprawnościami na terenie Gminy. 10. Brak grup samopomocowych dla osób uzależnionych oraz ich rodzin. 11. Brak rodzin pełniących funkcję rodzin wspierających. 12. Ograniczony dostęp do specjalistycznej pomocy w zakresie leczenia uzależnień na terenie Gminy.

<p>12. Dostępność do infrastruktury pomocowej w zakresie uzależnień i przemocy, za sprawą funkcjonowania Punktu Konsultacyjnego.</p> <p>13. Współpraca międzyinstytucjonalna i międzysektorowa w zakresie rozwiązywania problemów społecznych mieszkańców.</p> <p>14. Realizowanie na terenie Gminy usług skierowanych na potrzeby osób z niepełnosprawnościami.</p>	<p>13. Znaczny wzrost udziału osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie mieszkańców pozostających bez zatrudnienia.</p> <p>14. Brak stacjonarnej jednostki Policji na terenie Gminy.</p> <p>15. Brak placówki wspierającej aktywność i integrację najstarszych mieszkańców na terenie Gminy.</p>
--	--

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ol style="list-style-type: none"> 1. Rozwój gospodarczy i turystyczny Gminy. 2. Pozyskanie środków unijnych na rozwój Gminy. 3. Utworzenie nowych miejsc pracy. 4. Zwiększona aktywność zawodowa wśród grup najbardziej dotkniętych bezrobociem. 5. Aktywizacja społeczna mieszkańców, rozwój fizyczny i sportowy. 6. Poszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży. 7. Pozyskanie zewnętrznych źródeł finansowania, między innymi z Unii Europejskiej. 8. Zintensyfikowana polityka senioralna oraz prorodzinna. 9. Rozwój usług społecznych na rzecz osób z niepełnosprawnością i seniorów. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Starzejące się społeczeństwo. 2. Przepisy prawne utrudniające wprowadzanie nowych rozwiązań. 3. Wykluczenie społeczne części mieszkańców. 4. Wzmożony odpływ ludzi młodych z terenu Gminy. 5. Niedostosowanie oferty kształcenia do zapotrzebowania na lokalnym rynku pracy. 6. Wzrost zapotrzebowania na ośrodki wsparcia oraz zakłady opiekuńczo-lecznicze dla osób starszych i osób z niepełnosprawnościami. 7. Pojawienie się negatywnych konsekwencji długotrwałego korzystania z pomocy społecznej. 8. Narastanie zjawiska wyuczonej bezradności.

10. Szkolenia podnoszące kompetencje kadry działającej w obszarze rozwiązywania problemów społecznych.

11. Dostęp mieszkańców do informacji na temat możliwych form pomocy.

12. Skuteczność w rozwiązywaniu problemów społecznych oraz przeciwdziałanie im dzięki współpracy międzyinstytucjonalnej i międzysektorowej.

13. Rozwój infrastruktury pomocowej, dostępnej na terenie Gminy.

14. Rozwój sfery pozarządowej w zakresie rozwiązywania problemów społecznych.

15. Podniesienie jakości życia mieszkańców.

16. Zintegrowana i aktywna społeczność lokalna, podejmująca inicjatywy na rzecz rozwoju Gminy.

17. Wzrost świadomości dzieci i młodzieży, rodziców oraz wychowawców w zakresie zagrożeń związanych z podejmowaniem zachowań ryzykownych.

18. Rozwój kapitału społecznego i przedsiębiorczości wśród mieszkańców, w tym rozwój podmiotów ekonomii społecznej.

19. Włączenie społeczne grup wykluczonych, bądź zagrożonych marginalizacją.

9. Zagrożenie izolacją społeczną i samotnością osób starszych.

10. Zwiększenie skali problemu przemocy w rodzinie.

11. Wzrost problemów opiekuńczo-wychowawczych w rodzinach, zaburzenie więzi rodzinnych.

12. Podejmowanie zachowań ryzykownych przez dzieci i młodzież.

13. Ryzyko wzrostu zaburzeń zdrowia psychicznego wśród dorosłych mieszkańców Gminy oraz dzieci i młodzieży.

14. Niewystarczająca liczba miejsc w DPS.

15. Wzrost liczby osób spożywających alkohol w sposób problemowy.

16. Konsekwencje gospodarcze i zdrowotne spowodowane pandemią koronawirusa.

17. Rozwój problemów uzależnień behawioralnych i chemicznych wynikających z długotrwałej izolacji i ograniczeń spowodowanych pandemią COVID-19.

18. Wzrost liczby dzieci przebywających w pieczy zastępczej.

19. Spadek aktywności zawodowej kobiet po urodzeniu dziecka, spowodowany brakiem możliwości zapewnienia dziecku opieki.

IV. Część programowa

Część programowa Strategii składa się z następujących elementów: misji i wizji rozwiązywania problemów społecznych, celów strategicznych i operacyjnych, zaplanowanych do realizacji działań, zakładanych rezultatów Strategii, sposobów aktualizacji, monitorowania i ewaluacji, ram finansowych oraz przepisów dotyczących wdrażania. Punktem wyjściowym dla przedstawionych w tej części prognoz, jest diagnoza sytuacji społecznej oraz analiza SWOT, będąca skutecznym narzędziem oceny uwarunkowań strategicznych. Przeprowadzona analiza przyniosła informacje niezbędne do podjęcia decyzji planistycznych i sformułowania kierunków rozwiązywania problemów społecznych.

Rysunek 4. Elementy procesu planowania strategicznego

Źródło: opracowanie własne

1. Misja i wizja rozwiązywania problemów społecznych

Wizja Strategii służy do opisu obrazu Gminy w relatywnie odległej przyszłości. Przedstawia stan, który chcemy uzyskać w najbardziej korzystnych warunkach rozwoju. Wyznacza ona określony punkt orientacyjny. **Wizja** rozwiązywania problemów społecznych na terenie gminy Sosnówka została opracowana w oparciu o analizę sytuacji społecznej oraz identyfikację obszarów problemowych w części diagnostycznej. Sformułowanie wizji pozwala na zdefiniowanie **misji**, czyli ogólnego celu, który pokazuje kierunek, w którym Gmina zmierza.

WIZJA

Sosnówka to gmina, której efektywna polityka społeczna koordynowana przez samorząd lokalny, przeciwdziała wykluczeniu społecznemu i marginalizacji, kompleksowo wspiera rodzinę, zapewnia mieszkańcom poczucie bezpieczeństwa, rozwiązuje problemy uzależnień oraz umożliwia wszystkim mieszkańcom pełne uczestnictwo w życiu społeczności lokalnej.

MISJA

Stworzenie warunków do wypracowania zrównoważonego systemu polityki społecznej poprzez wykorzystanie wszelkich zasobów i możliwości Gminy, przy jednoczesnym dążeniu do poprawy warunków i jakości życia jej mieszkańców.

2. Kierunki rozwiązywania problemów społecznych

W oparciu o wnioski wynikające z analizy danych dotyczących poszczególnych dziedzin sformułowano cele strategiczne, których realizacja da możliwość zredukowania niekorzystnych zjawisk społecznych. Dla każdego z celów strategicznych, wyznaczono cele operacyjne, przy których zaprezentowane zostały planowane zadania (kierunki działań). Przyczynią się one do realizacji celów strategicznych. Określone zostały także podmioty odpowiedzialne, podmioty współpracujące, wskaźniki realizacji zadań, termin realizacji poszczególnych zadań, zakładane rezultaty oraz źródła finansowania.

Cel strategiczny nr 1 Wielopłaszczyznowe wsparcie dziecka i rodziny oraz rozwój zintegrowanego systemu pomocy na rzecz rodziny.

Cel strategiczny nr 2 Rozwinięcie sektora usług skierowanych na pomoc i wsparcie osób z niepełnosprawnością oraz seniorów.

Cel strategiczny nr 3 Rozwinięcie systemu skutecznego zapobiegania i przeciwdziałania problemom uzależnień od alkoholu oraz innych substancji psychoaktywnych.

Cel strategiczny nr 4 Zwiększanie skuteczności i dostępności wsparcia dla osób dotkniętych problemem przemocy w rodzinie.

Cel strategiczny nr 5 Poprawa dostępu mieszkańców Gminy do zintegrowanego systemu usług w zakresie aktywizacji i ograniczania zjawiska bezrobocia.

Cel strategiczny nr 6 Stworzenie zintegrowanego systemu przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu przy uwzględnieniu współdziałania beneficjentów pomocy w rozwiązywaniu trudnej sytuacji.

Cel strategiczny nr 7 Ochrona i utrzymanie dobrostanu psychicznego mieszkańców.

CEL STRATEGICZNY NR 1

Wielopłaszczyznowe wsparcie dziecka i rodziny oraz rozwój zintegrowanego systemu pomocy na rzecz rodziny.

Cel operacyjny nr 1					
Wzmacnianie pozycji rodziny poprzez podnoszenie jakości działań skierowanych na realizowanie przez nią funkcji opiekuńczo-wychowawczej, a także wsparcie rodzin dysfunkcyjnych.					
Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Zapewnienie rodzinom przeżywającym trudności opiekuńczo-wychowawcze pomocy asystenta rodziny oraz zwiększenie liczby asystentów rodziny w razie konieczności.	Poprawa sytuacji rodzin mających trudności opiekuńczo-wychowawcze.	Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny.	2021-2027	GOPS	Budżet Gminy
Rozpowszechnianie informacji dla rodzin na temat możliwości poradnictwa rodzinnego, psychologicznego i prawnego oraz uzyskania pomocy w przypadku doświadczenia problemów.	Wzrost świadomości mieszkańców na temat możliwości uzyskania wsparcia na terenie Gminy.	Liczba rozpowszechnionych informacji.	2021-2027	GOPS, UG, placówki oświatowe, PPP	Budżet Gminy
Organizowanie warsztatów dla rodziców wzmacniających kompetencje wychowawcze.	Podniesienie kompetencji wychowawczych rodziców z terenu Gminy.	Liczba rodziców biorących udział w warsztatach wzmacniających kompetencje wychowawcze. Liczba zorganizowanych warsztatów.	Rok: 2022, 2024, 2026	GOPS, UG, placówki oświatowe, PPP	Budżet Gminy
Zabezpieczenie pobytu dzieci w pieczy zastępczej.	Poprawa sytuacji dzieci znajdujących się w rodzinach zastępczych.	Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.	2021-2027	GOPS, PCPR	Budżet Gminy

Cel operacyjny nr 2					
Zapewnienie dzieciom oraz młodzieży odpowiednich warunków do kształcenia i wszechstronnego rozwoju.					
Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Monitorowanie sytuacji dzieci z rodzin dysfunkcyjnych poprzez współpracę z placówkami oświatowymi.	Poprawa sytuacji życiowej dzieci z rodzin dysfunkcyjnych poprzez pomoc ze strony placówek oświatowych.	Liczba placówek oświatowych, z którymi podejmowano współpracę w celu monitorowania sytuacji dziecka.	2021-2027	GOPS, placówki oświatowe	Bez kosztów
Inicjowanie powstania placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży (np. świetlicy środowiskowej).	Poprawa funkcjonowania społecznego dzieci i młodzieży, a także zagospodarowanie ich czasu wolnego. Zapewnienie alternatywnych form spędzania czasu wolnego.	Liczba utworzonych placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży. Liczba dzieci i młodzieży uczestniczących w zajęciach.	2021-2027	GOPS, UG, NGO, GOK, GBP	Budżet Gminy Budżet Państwa Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Współpracowanie z placówkami oświatowymi w celu dostosowywania podejmowanych działań do problemów występujących wśród dzieci, młodzieży oraz ich rodzin.	Poprawa jakości i stopnia dostosowania usług skierowanych do dzieci i młodzieży.	Liczba placówek, z którymi podjęto współpracę.	2021-2027	GOPS, placówki oświatowe	Bez kosztów
Systematyczne doposażanie placówek oświatowych w profesjonalny sprzęt.	Wzrost poziomu edukacji w szkołach.	Liczba działań podjętych w celu doposażenia placówek oświatowych.	2021-2027	UG, placówki oświatowe	Budżet Gminy Budżet Państwa
Organizowanie, wspieranie i promocja imprez/wydarzeń adresowanych do rodzin z dziećmi.	Wzrost integracji rodzin z dziećmi.	Liczba zorganizowanych imprez. Liczba uczestników.	2021-2027	UG, GOPS, placówki oświatowe, GBP, GOK, NGO	Budżet Gminy Budżet Państwa
Rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej.	Zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży. Podejmowanie alternatywnych form jego spędzania.	Liczba dostępnych obiektów sportowo-rekreacyjnych.	2021-2027	UG, GOPS, placówki oświatowe, GBP, GOK, NGO	Budżet Gminy Budżet Państwa

CEL STRATEGICZNY NR 2

Rozwinięcie sektora usług skierowanych na pomoc i wsparcie osób z niepełnosprawnością oraz seniorów.

Cel operacyjny nr 1					
Wzmacnianie systemu opieki, odpowiadającego potrzebom osób starszych i osób z niepełnosprawnością na terenie Gminy.					
Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Inicjowanie działań mających na celu dostosowywanie infrastruktury gminnej (punktów handlowych, usługowych, kulturowych, sportowych itp.) do potrzeb osób z niepełno-sprawnością.	Zwiększenie możliwości przemieszczania się osób z niepełnosprawnością po obiektach infrastruktury gminnej.	Liczba obiektów infrastruktury gminnej dostosowanych do potrzeb tej grupy.	2021-2027	UG, GOPS	Budżet Gminy PFRON Fundusze Europejskie
Współpraca z organizacjami pozarządowymi prowadzącymi działalność na rzecz osób starszych i osób z niepełnosprawnością oraz wspieranie ich działalności.	Zintensyfikowanie działań mających na celu współpracę z NGO.	Liczba działań podjętych we współpracy z organizacjami pozarządowymi.	2021-2027	GOPS, NGO	Budżet Gminy
Kontynuowanie i rozwijanie wolontariatu na rzecz seniorów i osób z niepełnosprawnością.	Udzielanie wsparcia, w tym wsparcia emocjonalnego oraz dążenie do przełamania barier społecznych.	Liczba wolontariuszy. Liczba osób objętych wolontariatem.	2021-2027	GOPS, NGO	Budżet Gminy
Kierowanie osób z niepełnosprawnością z terenu Gminy do Warsztatów Terapii Zajęciowej, zlokalizowanych w sąsiednich gminach i organizacja oraz zabezpieczenie kosztów na pokrycie dowozu tych osób.	Aktywizacja i integracja osób z niepełnosprawnością, poprzez udział w zajęciach organizowanych przez Warsztaty Terapii Zajęciowej.	Liczba uczestników Warsztatu Terapii Zajęciowej.	2021-2027	GOPS, UG, WTZ	Budżet Gminy PFRON Budżet Państwa

Podniesienie jakości i dostępności usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych.	Poprawa jakości usług opiekuńczych i stopnia ich rozpowszechnienia.	Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi. Liczba zrealizowanych godzin usług opiekuńczych.	2021-2027	GOPS, placówka ochrony zdrowia, NGO	Budżet Gminy Budżet Państwa
Zapewnienie miejsc w Domach Pomocy Społecznej.	Poprawa warunków bytowych osób wymagających całodobowej opieki.	Liczba mieszkańców przebywających w Domach Pomocy Społecznej.	2021-2027	GOPS	Budżet Gminy
Udzielanie pomocy materialnej osobom z niepełnosprawnością i osobom starszym.	Poprawa warunków bytowych osób z niepełnosprawnością i osób starszych.	Liczba osób objętych pomocą materialną.	2021-2027	GOPS	Budżet Gminy Budżet Państwa

Cel operacyjny nr 2

Umożliwienie osobom starszym i osobom z niepełnosprawnościami pełnego udziału w życiu społecznym w miejscu zamieszkania oraz poszerzenie oferty zajęć i aktywności skierowanych do tych grup społecznych.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Organizacja zajęć promujących zdrowy i aktywny tryb życia, mających na celu integrację społeczną, a także rozwijanie kompetencji i umiejętności seniorów oraz osób z niepełnosprawnością.	Poprawa dostępności do zajęć sportowo-rekreacyjnych i kulturalnych dla seniorów oraz osób z niepełnosprawnością, wzrost ich aktywności społecznej oraz umiejętności.	Liczba seniorów oraz osób z niepełnosprawnością uczestniczących w zajęciach.	2021-2027	GOPS, UG, GBP, GOK, NGO	Budżet Gminy Fundusze Europejskie
Promowanie pozytywnego wizerunku osoby starszej i osoby z niepełnosprawnością w społeczności lokalnej.	Zmiana postaw i zachowań środowiska lokalnego wobec seniorów oraz osób z niepełnosprawnością.	Liczba podjętych działań promujących pozytywny wizerunek osób starszych i z niepełnosprawnościami.	2021-2027	GOPS, UG, GBP, GOK, NGO, placówki oświatowe	Budżet Gminy
Prowadzenie akcji informacyjnych/ warsztatów w zakresie bezpieczeństwa osób starszych.	Wzrost poczucia bezpieczeństwa wśród osób starszych.	Liczba podjętych akcji informacyjnych/ przeprowadzonych warsztatów.	Rok: 2022, 2024, 2026,	GOPS, UG, NGO, PP	Budżet Gminy

Inicjowanie powstania na terenie Gminy placówki wsparcia dziennego dla seniorów, w ramach programu „Senior+”.	Zagospodarowanie czasu wolnego osób starszych oraz ich integracja społeczna.	Liczba uczestników zajęć oferowanych przez placówkę. Liczba dostępnych zajęć.	2021-2027	GOPS, UG, NGO	Budżet Gminy Budżet Państwa
Stworzenie warunków do integracji społecznej osób starszych i osób z niepełnosprawnością poprzez realizację projektów socjalnych i programów adresowanych do tych osób.	Zwiększenie liczby realizowanych projektów na rzecz seniorów i osób z niepełnosprawnością, w stosunku do lat poprzednich.	Liczba zrealizowanych projektów/ programów. Liczba uczestników.	2021-2027	GOPS, UG, NGO, GBP, GOK	Budżet Gminy Budżet Państwa

CEL STRATEGICZNY NR 3

Rozwinięcie systemu skutecznego zapobiegania i przeciwdziałania problemom uzależnień od alkoholu oraz innych substancji psychoaktywnych.

Cel operacyjny nr 1					
Systematyczne podnoszenie poziomu usług pomocowych dla osób uzależnionych oraz ich rodzin, przede wszystkim w obszarze terapii i poradnictwa.					
Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Udzielanie pomocy materialnej i niematerialnej rodzinom z problemem uzależnienia.	Poprawa warunków bytowych rodzin z problemem uzależnienia.	Liczba rodzin, którym udzielona została pomoc materialna i niematerialna.	2021-2027	GOPS	Budżet Gminy
Kontynuowanie działalności Punktu Konsultacyjnego dla osób uzależnionych i ich rodzin.	Dostęp do pomocy i wsparcia rodzinom z problemem uzależnienia.	Liczba udzielonych porad. Liczba osób, którym udzielono porad.	2021-2027	GOPS, GKRPA	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Tworzenie i rozwój grup samopomocowych skierowanych do osób uzależnionych od alkoholu (AA), osób współuzależnionych (AI-Anon) oraz dorosłych dzieci alkoholików (DDA).	Zapewnienie wsparcia osobom doświadczającym bezpośrednio, bądź pośrednio problemu uzależnień.	Liczba funkcjonujących grup samopomocowych. Liczba osób uczestniczących w grupach.	2021-2027	GOPS, GKRPA, NGO	Budżet Gminy Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych

Motywowanie osób uzależnionych i współuzależnionych do podjęcia terapii w placówkach leczenia odwykowego typu stacjonarnego i ambulatoryjnego.	Wzrost liczby osób podejmujących terapię w placówkach leczenia odwykowego.	Liczba osób wobec, których podjęte zostały rozmowy motywujące.	2021-2027	GOPS, GKRPA	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Podjęcie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osób uzależnionych od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu; kierowanie wniosków do biegłych celem wydania opinii w przedmiocie uzależnienia oraz kierowanie wniosków do sądu.	Zwiększenie liczby osób kończących leczenie odwykowe.	Liczba wniosków skierowanych do sądu. Liczba wydanych opinii.	2021-2027	GOPS, GKRPA	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Wspieranie działań placówek lecznictwa odwykowego poprzez finansowanie programów terapeutycznych dla osób uzależnionych i współuzależnionych uzupełniających ofertę świadczeń zdrowotnych NFZ.	Zwiększenie dostępności do udziału w programach terapeutycznych.	Liczba sfinansowanych programów. Liczba uczestników programów.	2021-2027	GOPS, GKRPA	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych

Cel operacyjny nr 2

Zintensyfikowanie profilaktycznych działań informacyjnych i edukacyjnych, w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień oraz przeciwdziałania podejmowaniu zachowań ryzykownych przez dzieci i młodzież.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Realizacja w szkołach programów profilaktycznych rekomendowanych przez PARPA, ORE, KBdsPN, IPiN związanych z tematyką uzależnień.	Podniesienie poziomu wiedzy dzieci i młodzieży w zakresie uzależnień oraz rozwój psychospołeczny uczniów.	Liczba uczestników rekomendowanych programów profilaktyki. Liczba przeprowadzonych programów.	2021-2027	GKRPA, GOPS, placówki oświatowe	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych

Realizacja w szkołach warsztatów i innych form edukacyjnych uwzględniających zagadnienia dotyczące uzależnień oraz pozalekcyjnych zajęć z elementami profilaktyki.	Podniesienie poziomu wiedzy dzieci i młodzieży w zakresie uzależnień. Rozwój psychospołeczny uczniów.	Liczba uczestników warsztatów i innych form edukacyjnych.	2021-2027	GKRPA, placówki oświatowe	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Organizowanie wypoczynku z programem profilaktycznym dla dzieci z rodzin dotkniętych problemami uzależnień.	Ograniczenie zachowań ryzykownych wśród dzieci i młodzieży.	Liczba dzieci biorących udział w wypoczynku z programem profilaktycznym.	2021-2027	GOPS, GKRPA	Budżet Gminy Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Realizacja warsztatów profilaktycznych dla rodziców oraz wychowawców i nauczycieli, dotyczących profilaktyki uzależnień.	Podniesienie poziomu wiedzy rodziców na temat uzależnień.	Liczba rodziców biorących udział w warsztatach profilaktycznych.	2021-2027	GOPS, GKRPA, placówki oświatowe	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Realizacja szkoleń dla właścicieli punktów sprzedaży napojów alkoholowych i dla sprzedawców dotyczącego konsekwencji prawnych, moralnych i społecznych wynikających z nieodpowiedzialnej sprzedaży alkoholu.	Spadek dostępności alkoholu dla dzieci i młodzieży.	Liczba właścicieli punktów sprzedaży napojów alkoholowych oraz sprzedawców objętych szkoleniami.	2021-2027	GOPS, GKRPA	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych

Cel operacyjny nr 3

Podejmowanie działań prowadzących do ograniczenia spożywania alkoholu na terenie Gminy oraz wzrostu poziomu wiedzy w zakresie zagrożeń związanych z jego spożywaniem.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Realizowanie działań profilaktycznych wśród mieszkańców mających na celu uświadomienie negatywnych konsekwencji spożywania alkoholu.	Zmniejszenie skali spożywania alkoholu.	Liczba zorganizowanych działań profilaktycznych. Liczba uczestników.	2021-2027	GKRPA	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych

Organizowanie szkoleń dla członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i innych przedstawicieli instytucji z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień.	Wzrost wiedzy specjalistów z zakresu profilaktyki uzależnień. Zwiększenie skuteczności oddziaływań profilaktycznych.	Liczba uczestników zorganizowanych szkoleń z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień.	2021-2027	GKRPA, GOPS, PP, placówki oświatowe, placówka ochrony zdrowia	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Udział w ogólnopolskich oraz lokalnych kampaniach i akcjach informacyjno-edukacyjnych, skierowanych do różnych grup odbiorców służących profilaktyce i rozwiązywaniu problemów uzależnień.	Zmiana postaw mieszkańców względem używania substancji psychoaktywnych.	Liczba ogólnopolskich i lokalnych kampanii informacyjno-edukacyjnych.	2021-2027	GKRPA, GOPS, UG, PP, placówki oświatowe	Budżet Gminy Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Organizowanie imprez, festynów, konkursów, wydarzeń propagujących zdrowy styl życia przy współpracy międzyinstytucjonalnej.	Wzrost świadomości mieszkańców w zakresie wartości zdrowotnych oraz korzyści zdrowego stylu życia.	Liczba zorganizowanych imprez, festynów, konkursów, wydarzeń propagujących zdrowy styl życia. Liczba uczestników.	2021-2027	GKRPA, GOPS, UG, PP, NGO, GBP, GOK	Budżet Gminy Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych

CEL STRATEGICZNY NR 4

Zwiększanie skuteczności i dostępności wsparcia dla osób dotkniętych problemem przemocy w rodzinie.

Cel operacyjny nr 1					
Ograniczanie zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Gminy, poprzez obejmowanie osób doznających przemocy domowej specjalistycznym wsparciem, zapewnienie im ochrony, a także oddziaływanie na osoby stosujące przemoc.					
Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Pomoc rodzinom doznającym przemocy w ramach procedury „Niebieskie Karty”.	Spadek liczby rodzin, w których występuje przemoc.	Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty”. Liczba wszczętych procedur. Liczba zakończonych procedur.	2021-2027	GOPS, GKRPA, KP, ZI, placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia	Budżet Gminy

Zamieszczanie informacji z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie na dostępnych stronach internetowych oraz kolportaż materiałów informacyjnych dotyczących form specjalistycznej pomocy możliwej do uzyskania w sytuacji wystąpienia przemocy w rodzinie.	Zwiększenie dostępu do informacji na temat pomocy z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	Liczba działań informacyjnych. Liczba upowszechnionych informacji.	2021-2027	UG, GOPS, GKRPA, ZI	Budżet Gminy Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Organizacja szkoleń dla pracowników instytucjonalnych w zakresie przepisów prawa regulujących problematykę przemocy w rodzinie oraz procedury „Niebieskie Karty”.	Poszerzenie wiedzy pracowników instytucji pomocowych z zakresu realizacji procedury „Niebieskie Karty”.	Liczba uczestników szkoleń.	2021-2027	GOPS, GKRPA, ZI, placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Kontynuowanie prowadzenia darmowego poradnictwa dla osób doznających przemocy w rodzinie w Punkcie Konsultacyjnym.	Zapewnienie profesjonalnego wsparcia dla osób doznających przemocy.	Liczba udzielonych porad. Liczba osób, którym udzielono porad.	2021-2027	GOPS, GKRPA, ZI	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Monitorowanie i diagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie.	Dostosowanie oferty pomocowej do potrzeb mieszkańców i skali problemu.	Liczba działań podjętych w celu diagnozy zjawiska przemocy w rodzinie.	2021-2027	GOPS, GKRPA, ZI, PP, placówki ochrony zdrowia, placówki oświatowe	Budżet Gminy Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Kierowanie osób doświadczających przemocy do specjalistycznych ośrodków wsparcia oraz zabezpieczenie kosztów.	Ochrona ofiar przemocy w rodzinie, poprzez izolowanie ich od sprawcy.	Liczba osób doświadczających przemocy, umieszczonych w specjalistycznych ośrodkach.	2021-2027	GOPS, GKRPA, ZI	Budżet Gminy

Cel operacyjny nr 2					
Zwiększanie wrażliwości oraz skali reakcji społecznej i instytucjonalnej na obserwowane przejawy przemocy w rodzinie.					
Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych dla rodziców w celu podnoszenia ich kompetencji wychowawczych oraz promowania metod wychowawczych bez użycia przemocy.	Poszerzenie kompetencji wychowawczych i wzrost wiedzy rodziców na temat wychowania bez przemocy.	Liczba rodziców uczestniczących w działaniach informacyjno-edukacyjnych. Liczba zorganizowanych działań.	Rok: 2022, 2024, 2026	GOPS, UG, PP, GKRPA, ZI, placówki oświatowe	Budżet Gminy Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Udział w ogólnopolskich oraz lokalnych kampaniach społecznych przeciw przemocy w rodzinie.	Wzrost poziomu wiedzy mieszkańców na temat przemocy w rodzinie oraz możliwości pomocy. Wzrost wrażliwości społeczności lokalnej na przejawy przemocy.	Liczba działań podjętych w ramach kampanii. Liczba osób uczestniczących w kampanii.	2021-2027	GOPS, UG, PP, GKRPA, ZI, placówki oświatowe	Budżet Gminy Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Realizacja warsztatów dla uczniów dotyczących, przemocy w rodzinie, komunikacji interpersonalnej, umiejętności rozwiązywania konfliktów bez użycia przemocy.	Podniesienie umiejętności psychospołecznych uczniów. Wzrost wiedzy dzieci i młodzieży w zakresie przemocy.	Liczba uczniów biorących udział w warsztatach. Liczba zorganizowanych warsztatów.	2021-2027	GKRPA, ZI, placówki oświatowe	Budżet Gminy Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych

CEL STRATEGICZNY NR 5

Poprawa dostępu mieszkańców Gminy do zintegrowanego systemu usług w zakresie aktywizacji i ograniczania zjawiska bezrobocia.

Cel operacyjny nr 1					
Wspieranie działań nakierowanych na dostosowanie infrastruktury gminnej w zakresie wsparcia osób bezrobotnych do potrzeb osób pozostających bez pracy, a także aktywizowanie i wspieranie grup wykluczonych do powrotu na rynek pracy i zatrudnienia.					
Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Stąła współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie: poradnictwa zawodowego, organizacji szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe osób bezrobotnych oraz zwiększających szanse na podjęcie zatrudnienia.	Zmniejszenie liczby osób bezrobotnych w Gminie.	Liczba zorganizowanych szkoleń. Liczba osób biorących w nich udział.	2021-2027	GOPS, PUP	Budżet Gminy Budżet Państwa Fundusze Europejskie
Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie: organizowania prac interwencyjnych, robót publicznych oraz prac społecznie użytecznych dla osób bezrobotnych.	Wzrost liczby bezrobotnych mieszkańców Gminy biorących udział w pracach interwencyjnych, robotach publicznych i pracach społecznie użytecznych.	Liczba osób biorących udział w pracach interwencyjnych, robotach publicznych oraz pracach społecznie użytecznych.	2021-2027	GOPS, PUP	Budżet Gminy Budżet Państwa
Prowadzenie działalności informacyjnej w zakresie dostępnych form wsparcia i aktywizacji osób bezrobotnych.	Wzrost wiedzy wśród osób bezrobotnych na temat dostępnych form wsparcia.	Liczba podjętych działań informacyjnych.	2021-2027	GOPS, PUP, UG	Budżet Gminy
Wykorzystanie w pracy socjalnej kontraktów socjalnych służących aktywizacji zawodowej i zwiększeniu szans na podjęcie zatrudnienia, szczególnie osób długotrwale bezrobotnych.	Zwiększenie liczby kontraktów socjalnych w aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych.	Liczba beneficjentów pomocy społecznej, z którymi zostały zawarte kontrakty socjalne.	2021-2027	GOPS, PUP	Budżet Gminy

CEL STRATEGICZNY NR 6

Stworzenie zintegrowanego systemu przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu przy uwzględnieniu współdziałania beneficjentów pomocy w rozwiązywaniu trudnej sytuacji.

Cel operacyjny nr 1					
Wzmacnianie skuteczności lokalnych działań na rzecz poprawy sytuacji osób i rodzin ubogich oraz zagrożonych wykluczeniem.					
Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Zapewnienie dostępu do świadczeń pomocy społecznej w celu umożliwienia zaspokojenia przez osoby i rodziny podstawowych potrzeb bytowych, z uwzględnieniem współpracy w rozwiązywaniu trudnej sytuacji.	Zaspokojenie potrzeb bytowych mieszkańców Gminy.	Liczba osób/rodzin objętych pomocą materialną.	2021-2027	GOPS	Budżet Gminy Budżet Państwa
Udzielanie pomocy w zakresie dożywiania w formie zasiłków na zakup żywności oraz w formie pomocy niepieniężnej – posiłku.	Zwiększenie dostępności do pomocy w zakresie dożywiania.	Liczba osób, którym udzielono pomocy w formie zasiłku. Liczba osób, którym udzielono pomocy w formie posiłku.	2021-2027	GOPS, placówki oświatowe	Budżet Gminy Budżet Państwa
Udzielanie uczniom pomocy w formie stypendiów i zasiłków szkolnych.	Poprawa funkcjonowania dzieci z rodzin o ograniczonych środkach materialnych.	Liczba uczniów, którym została udzielona pomoc w formie stypendiów i zasiłków szkolnych.	2021-2027	GOPS, UG, placówki oświatowe	Budżet Gminy Budżet Państwa
Realizacja działań mających na celu wyrównywanie szans edukacyjnych dla dzieci i młodzieży z rodzin dotkniętych lub zagrożonych problemem ubóstwa.	Zniwelowanie nierówności edukacyjnych dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych ubóstwem.	Liczba dzieci i młodzieży objętych działaniami mającymi na celu wyrównywanie szans edukacyjnych.	2021-2027	GOPS, UG, placówki oświatowe	Budżet Gminy Budżet Państwa

Cel operacyjny nr 2

Aktywizacja społeczna grup wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem oraz zapobieganie sytuacjom kryzysowym związanym z marginalizacją.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Podnoszenie skuteczności wsparcia przez pracę socjalną, ukierunkowaną na wzmacnianie potencjału osób i rodzin w przewyżczeniu trudnej sytuacji życiowej, z wykorzystaniem ich uprawnień, zasobów i możliwości.	Wzmocnienie poczucia sprawczości i zmotywowanie osób ubogich i wykluczonych społecznie.	Liczba osób objętych wsparciem ukierunkowanym na wzmacnianie potencjału w przewyżczeniu trudnej sytuacji życiowej z wykorzystaniem ich uprawnień, zasobów i możliwości.	2021-2027	GOPS	Budżet Gminy Budżet Państwa
Rozpowszechnianie wśród mieszkańców materiałów informacyjno-edukacyjnych dotyczących możliwych form pomocy w przypadku doświadczania problemu ubóstwa i bezdomności.	Zwiększenie świadomości mieszkańców na temat dostępności do pomocy w zakresie ubóstwa i bezdomności.	Liczba rozpowszechnionych materiałów informacyjno-edukacyjnych.	2021-2027	GOPS, UG	Budżet Gminy Budżet Państwa
Monitorowanie skali bezdomności oraz sytuacji osób bezdomnych na terenie Gminy.	Uzyskanie rzetelnych danych na temat skali bezdomności na terenie Gminy.	Liczba działań monitorujących skalę bezdomności w Gminy oraz sytuacje osób bezdomnych.	2021-2027	GOPS, UG, PP	Budżet Gminy
Zapewnienie schronienia osobom bezdomnym w placówkach zlokalizowanych w sąsiednich gminach oraz pokrycie kosztów ich pobytu.	Zapewnienie bezpieczeństwa i minimalnych warunków do egzystencji osobom bezdomnym.	Liczba osób bezdomnych, którym udzielone zostało schronienie.	2021-2027	GOPS	Budżet Gminy

CEL STRATEGICZNY NR 7

Ochrona i utrzymanie dobrostanu psychicznego mieszkańców.

Cel operacyjny nr 1					
Upowszechnianie zróżnicowanych form pomocy i wsparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi, a także przeciwdziałanie funkcjonowaniu w społeczności lokalnej krzywdzących stereotypów na temat chorób i zaburzeń psychicznych.					
Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych o dostępnych formach pomocy dla osób mających problemy w zakresie zdrowia psychicznego.	Zwiększenie liczby mieszkańców zgłaszających się po pomoc w przypadku problemów natury psychicznej.	Liczba przeprowadzonych działań. Liczba osób korzystających ze wsparcia.	2021-2027	GOPS, UG	Budżet Gminy
Wczesna profilaktyka szkolna dotycząca kwestii zdrowia psychicznego – prowadzenie programów profilaktycznych dotyczących zdrowia psychicznego.	Zmniejszenie liczby dzieci i młodzieży mających problemy w zakresie zdrowia psychicznego.	Liczba przeprowadzonych programów/ warsztatów. Liczba uczestników.	2021-2027	GOPS, UG placówki oświatowe, PPP	Budżet Gminy
Udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej dzieciom i młodzieży.	Poprawa dobrostanu psychicznego dzieci i młodzieży.	Liczba osób, którym udzielono pomocy psychologiczno-pedagogicznej.	2021-2027	GOPS, placówki oświatowe, PPP	Budżet Gminy
Współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie oraz Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie aktywizacji społecznej i zawodowej osób z zaburzeniami psychicznymi.	Poprawa funkcjonowania osób z zaburzeniami psychicznymi.	Liczba działań podjętych we współpracy z PCPR oraz PUP.	2021-2027	GOPS, PCPR, PUP	Budżet Gminy Budżet Państwa
Zapewnienie dostępu do bezpłatnej pomocy psychologicznej na terenie Gminy.	Poprawa dobrostanu psychicznego mieszkańców Gminy.	Liczba godzin bezpłatnego poradnictwa psychologicznego. Liczba osób korzystających.	2021-2027	GOPS, UG, NGO	Budżet Gminy

3. Ramy finansowe Strategii

Potrzeba określenia ram finansowych Strategii rozwiązywania problemów społecznych wynika z treści art. 16b. ust 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 2268 z późn. zm.). Jednym z warunków realizacji wskazanych celów w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest jej finansowanie.

Podstawowym źródłem finansowania powyższej Strategii będą środki pochodzące z budżetu gminy Sosnówka. Zaplanowane zadania w niniejszej Strategii będą finansowane także przez:

- budżet Wojewody,
- budżet Samorządu Województwa,
- Fundusz Pracy,
- środki z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- środki Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego,
- środki finansowe pozyskiwane przez organizacje pozarządowe,
- środki własne podmiotów uczestniczących w realizacji Strategii.

Ramy finansowe Strategii uzależnione są od możliwości finansowych gminy Sosnówka. Realizacja poszczególnych celów i zadań wymienionych w Strategii uzależniona będzie od środków posiadanych przez Gminę oraz pozyskanych ze źródeł zewnętrznych.

Prognozy wykorzystane do sporządzenia ram finansowych Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Sosnówka przyjęto w oparciu o procentową strukturę wydatków socjalnych w latach 2019-2020, która została opracowana na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej.

W prognozie na lata 2021-2027 zastosowano średnią wzrostu 2,5% w skali roku wydatków na pomoc społeczną, przewidywanego na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sosnówce. Dział 855 został pomniejszony o wartość świadczenia wychowawczego, w związku z przejęciem realizacji tego zadania przez ZUS.

Tabela 24. Ramy finansowe Strategii

rok	ochrona zdrowia (dział 851)	pomoc społeczna (dział 852)	edukacyjna opieka wychowawcza (dział 854)	rodzina (dział 855)	ogółem
2019	15 270	505 675	54 739	2 146 239	2 721 923
2020	12 650	478 626	52 776	3 162 530	3 706 582
PROGNOZA					
2021	12 966	490 592	54 095	983 749	1 541 402
2022	13 290	502 857	55 447	1 008 343	1 579 937
2023	13 622	515 428	56 833	1 033 552	1 619 435
2024	13 963	528 314	58 254	1 059 391	1 659 921
2025	14 312	541 522	59 710	1 085 876	1 701 419
2026	14 670	555 060	61 203	1 113 023	1 743 954
2027	15 037	568 937	62 733	1 140 849	1 787 553

Źródło: opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

4. System wdrażania Strategii

Realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Sosnówka to wprowadzenie w życie zintegrowanego modelu polityki społecznej. Z uwagi na fakt, że opracowana Strategia jest dokumentem długookresowym i zawiera podstawowe cele perspektywiczne, musi być poddana okresowej weryfikacji, a także niezbędnym zmianom.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Sosnówkazawiera zadania, które stanowią wyzwania dla całej społeczności lokalnej i wszystkich instytucji publicznych oraz niepublicznych, które działają na polu polityki społecznej w Gminie. Taka zasada partnerstwa i współpracy jest jednym z fundamentalnych elementów polityki strukturalnej Unii Europejskiej. Jednak wdrażanie Strategii, zawierającej zadania będące w kompetencjach wielu lokalnych i ponadlokalnych instytucji, organizacji i środowisk, wymaga ścisłej koordynacji, a także współpracy pomiędzy zainteresowanymi stronami. Stąd też efektywność realizacji zadań wyodrębnionych w Strategii, w dużej mierze zależała będzie od instytucji zarządzającej jej wdrażaniem –GminnegoOśrodka Pomocy Społecznej w Sosnówce.

Realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Sosnówka na lata 2021-2027 obejmować będzie cztery etapy, przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 25. Harmonogram wdrażania Strategii

Etap	Wyszczególnienie	Termin realizacji
Etap I	Podjęcie uchwały przez Radę Gminy w Sosnówce o przyjęciu do realizacji „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Sosnówka na lata 2021-2027”.	I kwartał 2022 r.
Etap II	Koordinacja realizacji działań objętych Strategią.	I kwartał 2022 r. – IV kwartał 2027r.
Etap III	Monitoring.	Na koniec każdego roku w okresie od 2022 r. do 2027 r.
Etap IV	Ewaluacja Strategii.	I kwartał 2028 r.

Źródło: opracowanie własne

5. System aktualizacji Strategii

Strategia jest dokumentem „żywym” i wprowadzanie zmian w jej zapisach jest nie tylko możliwe, ale w niektórych sytuacjach wręcz konieczne. Jednak należy pamiętać, że zmiany te nie powinny dotyczyć zasadniczych kierunków Strategii. Przeglądy strategiczne powinny być realizowane cyklicznie. Najlepszą metodą na wprowadzenie zmian w dokumencie Strategii jest jej weryfikacja w społecznym procesie zbliżonym do tego, który towarzyszył tworzeniu Strategii. Kierownik GOPS przy wyborze zadań do realizacji będzie brać pod uwagę zarówno nowe oczekiwania społeczności lokalnej i określonych grup społecznych, jak również zmieniające się czynniki środowiska zewnętrznego oraz możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych. Dlatego podczas aktualizacji dokumentu Strategii kierownik GOPS powinien uwzględniać nie tylko istniejące zapisy Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Sosnówka, ale również nowe, nie ujęte w niej zadania, których w obecnym czasie uczestnicy nie byli w stanie przewidzieć. Bezpośrednim koordynatorem jest kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sosnówce. Zadaniem koordynatora jest ciągły nadzór nad pracami GOPS w zakresie wdrażania i aktualizacji Strategii.

6. Komunikacja społeczna i promocja Strategii

W celu sprawnego funkcjonowania Strategii należy umożliwić społeczności lokalnej udział w procesie jej tworzenia i realizacji. Partnerzy mają możliwość zgłoszenia zmian w treści Strategii w zakresie wymagającym ich współpracy. Władze samorządowe w trakcie wdrażania Strategii muszą znaleźć skuteczną metodę przekazywania informacji do otoczenia. Powinny także zwrócić baczną uwagę na sprawny system przyjmowania informacji z otoczenia, od partnerów społecznych.

Władze samorządowe muszą współpracować i być w stałym kontakcie z jednej strony z podmiotami wewnętrznymi, obejmującymi pracowników uczestniczących bezpośrednio w administrowaniu Gminą, czerpiąc przy tym z ich wiedzy, motywacji, umiejętności praktycznych czy kompetencji interpersonalnych, ale też korzystać z technologii i zasobów organizacji.

Z drugiej strony muszą również komunikować się z otoczeniem zewnętrznym obejmującym: ogół mieszkańców Gminy, grupy, organizacje, stowarzyszenia, instytucje czy przedsiębiorstwa.

Otoczenie zewnętrzne dalsze to natomiast otoczenie Gminy, jako wspólnoty terytorialnej: sąsiednie gminy, struktury powiatowe, wojewódzkie i ogólnopństwowe. Obszarami działań w zakresie komunikacji społecznej to:

- możliwość wnioskowania zmian zapisów Strategii przed jej uchwaleniem;
- informacja o postępach wdrażania Strategii;
- współpraca z mediami – podawanie informacji o wdrażanych projektach w mediach;
- informacje zamieszczane na stronach internetowych.

Promocja Strategii ma na celu stanowienie i utrzymywanie wzajemnej współpracy między samorządem a społeczeństwem. Informowanie oraz promocja odbywać się będzie poprzez podawanie w prasie lokalnej oraz w Internecie danych na temat zaangażowania finansowego Unii Europejskiej w realizację projektów oraz stanie zaawansowania realizacji zadań i ich efektów w ramach Strategii.

7. Monitoring i ewaluacja

Proces monitoringu Strategii będzie służył identyfikacji osiągniętych rezultatów oraz porównaniu ich zgodności z założeniami. Będzie on polegał na gromadzeniu i opracowywaniu informacji i danych zebranych od wszystkich podmiotów zaangażowanych w realizację działań strategicznych. Punktem odniesienia będą między innymi przedstawione poniżej wskaźniki monitoringowe. Dla oceny zmian zachodzących w wybranych, niemożliwych do opisu za pomocą wskaźników obszarach, służyć będą wskaźniki kontekstowe (pokazujące dane zjawisko w szerszym kontekście, zwykle w odniesieniu do dłuższych okresów czasu). Dane do monitoringu pozyskiwane będą z: danych statystycznych GUS, jednostek organizacyjnych UG, Policji, PUP, ze sprawozdań GOPSi, GKRPA i ZI, sprawozdań z realizacji gminnych programów i projektów oraz od organizacji pozarządowych. Monitorowanie umożliwi bieżącą ocenę realizacji zaplanowanych kierunków działań lub też pozwoli na modyfikację i dokonywanie korekt w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą zaistnieć w wyniku, np. zmiany regulacji prawnych lub nasilenia niektórych problemów społecznych. Informacja nt. realizacji Strategii przygotowywana będzie przez GOPSi zawarta w corocznie składanych sprawozdaniach z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sosnówce.

Końcowa ewaluacja (ex-post) posłuży samorządowi gminy Sosnówka do oceny realnej sytuacji i stanu rozwiązywania problemów społecznych w Gminie, a także będzie pomocnym narzędziem pomagającym w podejmowaniu właściwych decyzji dotyczących kształtu polityki i pomocy społecznej Gminy w kolejnych latach. W ramach końcowej ewaluacji Strategii zostanie przygotowany raport ukazujący kumulatywne osiągnięcie założonych celów strategicznych. Końcowa ewaluacja Strategii pozwoli ocenić w jakim stopniu założone wartości w zestawieniu kumulatywnym, kilkuletnim zostały zrealizowane oraz ukaże realne nakłady finansowe, a w efekcie końcowym pozwoli odpowiedzieć na pytanie, czy założone kierunki działań były odpowiednio zaplanowane.

Wskaźniki monitoringowe, czyli policzalne zmienne podlegające obserwacji i ocenie, określone zostały w oparciu o przewidywane rezultaty zadań, a także przewidywane dane, zaplanowane do osiągnięcia w całym okresie realizacji działań. Zostały one szczegółowo przedstawione w oparciu o aktualny stan faktyczny. Zarówno monitoring jak i ewaluacja prowadzone będą między innymi w oparciu o niżej przedstawione wskaźniki monitoringowe. Katalog wskaźników może być uzupełniany bądź modyfikowany w zależności od dostępnych źródeł informacji i zasobów. Wartości bazowe oznaczają dane dla roku poprzedzającego wdrożenie Strategii, natomiast docelowe wskazują pożądaną wartość, oznaczającą osiągnięcie poszczególnych celów.

Tabela 26. Wskaźniki monitoringowe służące do oceny stopnia realizacji celów strategicznych

Lp.	Cel strategiczny	Wskaźnik	Wartość bazowa (w 2020 roku)	Wartość docelowa (w 2030 roku)
1	Wielopłaszczyznowe wsparcia dziecka i rodziny oraz rozwój zintegrowanego systemu pomocy na rzecz rodziny.	Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny.	6	powyżej 6
		Liczba asystentów rodziny.	1	1
		Liczba placówek wsparcia dziennego.	0	1
		Liczba zorganizowanych warsztatów dla rodziców wzmacniających kompetencje wychowawcze.	0	do 4
		Liczba publicznych żłobków/klubów dziecięcych.	0	1
		Liczba wydanych Kart Dużej Rodziny.	36	powyżej 40
2	Rozwinięcie sektora usług skierowanych na pomoc i wsparcie osób z niepełnosprawnością oraz seniorów.	Liczba osób objętych pomocą w formie usług opiekuńczych.	15	do 20
		Udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności (%).	26,6	do 27,0
		Liczba osób w DPS, za których Gmina ponosi odpłatność.	6	do 10
		Liczba osób korzystających z zasiłku pielęgnacyjnego przysługującego osobie, która ukończyła 75.	8	powyżej 10

		Liczba placówek wsparcia dziennego dla seniorów na terenie Gminy.	0	1
3	Rozwinięcie systemu skutecznego zapobiegania i przeciwdziałania problemom uzależnień od alkoholu oraz innych substancji psychoaktywnych.	Liczba punktów konsultacyjnych skierowanych do osób uzależnionych i ich rodzin.	1	1
		Liczba osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu.	5	do 10
		Liczba uczestników rekomendowanych programów profilaktycznych.	0	powyżej 100
		Liczba mieszkańców przypadająca na jeden punkt sprzedaży napojów alkoholowych.	478	478
		Liczba grup samopomocowych dla osób uzależnionych, ich rodzin, dorosłych członków rodziny z problemem alkoholowym.	0	1
4	Zwiększanie skuteczności i dostępności wsparcia dla osób dotkniętych problemem przemocy w rodzinie.	Liczba osób dotkniętych problemem przemocy w rodzinie objętych procedurą „Niebieskie Karty”.	19	do 25
		Liczba osób objętych wsparciem Zespołu Interdyscyplinarnego.	19	do 25
		Liczba Punktów Konsultacyjnych skierowanych do rodzin z problemem przemocy.	1	1
5	Poprawa dostępu mieszkańców Gminy do zintegrowanego systemu usług w zakresie aktywizacji i ograniczania zjawiska bezrobocia.	Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej (%).	21	poniżej 20
		Udział bezrobotnych mieszkańców w ogólnej liczbie ludności Gminy (%).	4,9	poniżej 4,5
		Udział długotrwalebezrobotnych mieszkańców Gminy w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców (%).	73	poniżej 60

6	Stworzenie zintegrowanego systemu przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu przy uwzględnieniu współudziału beneficjentów pomocy w rozwiązywaniu trudnej sytuacji.	Liczba osób korzystających z posiłków w ramach programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”.	74	powyżej 80
		Udział rodzin korzystających z pomocy z powodu ubóstwa w ogólnej liczbie rodzin korzystających z pomocy w GOPS (%).	8	poniżej 8
7	Ochrona i utrzymanie dobrostanu psychicznego mieszkańców.	Liczba uczestników zajęć/warsztatów profilaktycznych dotyczących zdrowia psychicznego wśród dzieci i młodzieży.	0	do 250
		Liczba psychiatrów dziecięcych na terenie Gminy.	0	1
		Liczba miejsc udzielających wsparcia w przypadkach kryzysu psychicznego.	1	1

Źródło: opracowanie własne

8. Wnioski i podsumowanie

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Sosnówka jest dostosowana do zidentyfikowanych w procesie badawczym potrzeb społecznych. Planowane sposoby ich zaspokajania są kontynuacją istniejącego systemu wsparcia i tworzą możliwość jego uzupełnienia o nowe rozwiązania.

W związku z powyższym, z jednej strony Strategia proponuje zmianę stosowanych metod tak, by chronić przed zagrożeniami społecznymi, z drugiej zaś wskazuje na konieczność przejścia do prewencji trudnych sytuacji życiowych, tak aby nie dopuścić do ich wystąpienia lub maksymalnie skrócić czas ich trwania. Cele strategiczne i cele operacyjne sformułowane zostały w oparciu o analizę systemu pomocy społecznej, sytuacji rodzin, profilaktyki uzależnień, problemu przemocy w rodzinie, sytuacji seniorów i osób z niepełnosprawnością, systemu ochrony zdrowia psychicznego, problemu ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz problemu bezrobocia.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych zakłada rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, szeroką współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze polityki społecznej. W myśl ustawy o pomocy społecznej, podejmowane działania powinny doprowadzić, w miarę możliwości, do życiowego usamodzielnienia się objętych nią osób i rodzin oraz do ich integracji ze środowiskiem. W ramach wypracowanej Strategii przyjmuje się podejście nastawione przede wszystkim na: wzmocnienie postaw aktywnych, wdrożenie modelu pomocy zintegrowanej, partnerskich działań instytucji i organizacji pozarządowych w stworzeniu lokalnego systemu rozwiązywania problemów społecznych. Analiza problemów społecznych będących przedmiotem niniejszej Strategii zwraca również uwagę na tzw. nowe ryzyka socjalne, czyli trudne sytuacje, nie tylko materialne, które pojawiły się w efekcie zmian zwłaszcza demograficznych.

Zapisy zawarte w Strategii realizowane będą zgodnie z wytyczonymi działaniami, ale w skali i harmonogramie zależnym od możliwości finansowych. Strategia będzie podlegać okresowym weryfikacjom i niezbędnym modyfikacjom związanym ze zmieniającą się rzeczywistością społeczno-ekonomiczną, zidentyfikowanymi potrzebami mieszkańców gminy Sosnówka i przepisami prawa. Wielość i różnorodność potrzeb społecznych, przy istniejących ograniczeniach budżetowych, oznacza potrzebę zwiększenia efektywności pomocy społecznej poprzez racjonalne określanie wydatków, maksymalne wykorzystanie istniejącego potencjału oraz stosowanie rozwiązań o charakterze bardziej systemowym niż akcyjnym.

Należy pamiętać, że aktualizacje Strategii mogą się w znacznym stopniu wiązać ze zmianami dyktowanymi przez obecnie trwającą pandemię SARS-CoV-2. Poza widocznymi obecnie skutkami społeczno-ekonomicznymi wywołanymi pandemią, pozostawi ona również długotrwałe znamiona nie tylko na większej społeczności, ale również na indywidualnych jednostkach. Zmiany w prawie oraz konieczność ciągłej odpowiedzi na potrzeby mieszkańców Gminy w sposób adekwatny i zgodny z aktualnymi zaleceniami stanowi, wyzwanie dla instytucji rządowych, samorządowych jak i pozarządowych w zakresie rozwiązywania problemów społecznych. Konieczna jest zatem międzysektorowa współpraca dążąca do zapewnienia jak najlepszych warunków życiowych wszystkich mieszkańców gminy Sosnówka, na tyle na ile pozwalają obecne warunki.

Realizacja Strategii powinna przyczynić się do wysokiej jakości życia mieszkańców gminy Sosnówka, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci, młodzieży, osób starszych oraz grup osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym. Należy zaznaczyć, że zadania z zakresu szeroko rozumianej polityki społecznej realizowane są za pomocą wszelkich dostępnych kompetencji i możliwości Gminy, natomiast Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest wyborem priorytetowych obszarów i kierunków działań, które uznane zostały za kluczowe, a więc umożliwiające najskuteczniejsze i najbardziej efektywne osiągnięcie założonych rezultatów.

V. Bibliografia

1. Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu.
2. Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Narkotykowych dla Gminy Sosnówka na 2021 rok (Uchwała Nr XIV/93/2020 Rady Gminy Sosnówka z dnia 31 grudnia 2020 roku).
3. Gryffin R.W. (2004), Podstawy zarządzania organizacjami, Warszawa: PWN.
4. <https://bdl.stat.gov.pl>.
5. <https://mapa.wyniki.edu.pl>.
6. <https://pl.m.wikipedia.org>.
7. <https://poradnik.ngo.pl>.
8. Kinney J., Leaton G., Zrozumieć alkohol, Warszawa 1996 r.
9. Kwaśniewski J., Rola diagnozy w rozwiązywaniu problemów społecznych.
10. Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok.
11. Oniszczyk J., Współczesne państwo w teorii i praktyce. Wybrane elementy.
12. Piкуła N.G., Grewiński M., Zdebska E., Glanc W., Wyzwania dla polityki społecznej w kontekście pandemii koronawirusa, Kraków 2020.
13. Powiatowy Urząd Pracy w Białej Podlaskiej.
14. Raport o stanie Gminy Sosnówka za 2020 rok.
15. Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2018, 2019 i 2020 rok.
16. Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za 2018, 2019 i 2020 rok.
17. Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030.
18. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej.
19. www.psychiatriapolska.pl.
20. Yaziji M., Doh J., Organizacje pozarządowe a korporacje.

VI. Spis rysunków, tabel, wykresów

Spis rysunków

Rysunek 1. Położenie gminy Sosnówka na mapie powiatu bialskiego	16
Rysunek 2. Liczba podmiotów zarejestrowanych na terenie gminy Sosnówka według klas wielkości (stan na koniec 2020 roku).....	23
Rysunek 3. Wpływy z opłat za zezwolenia na sprzedaż alkoholu na terenie gminy Sosnówka w latach 2019-2020.....	55
Rysunek 4. Elementy procesu planowania strategicznego.....	78

Spis tabel

Tabela 1. Etapy opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych	8
Tabela 2. Przyrost naturalny na 1000 ludności w gminie Sosnówka w porównaniu do powiatu bialskiego i województwa lubelskiego na przestrzeni lat 2018-2020	18
Tabela 3. Udział ludności gminy Sosnówka według ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności w latach 2018-2020 (w procentach).....	19
Tabela 4. Saldo migracji wewnętrznych i zewnętrznych na 1000 ludności w gminie Sosnówka w porównaniu do powiatu bialskiego oraz województwa lubelskiego w latach 2018-2020	19
Tabela 5. Rodzaje prowadzonej działalności w gminie Sosnówka (stan na koniec 2020 roku)	22
Tabela 6. Łączna liczba dzieci w oddziałach szkolnych i przedszkolnych w poszczególnych placówkach oświatowych w gminie Sosnówka w 2020 roku.....	24
Tabela 7. Dane statystyczne dotyczące publicznej opieki zdrowotnej w gminie Sosnówka w porównaniu do powiatu bialskiego w 2020 roku	29
Tabela 8. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na wiek i płeć według liczby wypłaconych świadczeń w latach 2018-2020.....	37
Tabela 9. Liczba osób, którym udzielono pomocy w formie świadczeń pieniężnych i niepieniężnych w latach 2018-2020.....	37

Tabela 10. Liczba osób długotrwale pobierających świadczenie w podziale na płeć w latach 2018-2020.....	37
Tabela 11. Rodzaje świadczeń, z których korzystały poszczególne typy rodzin z dziećmi w 2020 roku.....	42
Tabela 12. Zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka na przestrzeni lat 2018-2020	47
Tabela 13. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby z niepełnosprawnością w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności na przestrzeni lat 2018-2020	47
Tabela 14. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby z niepełnosprawnością w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia na przestrzeni lat 2018-2020	48
Tabela 15. Specjalny zasiłek opiekuńczy na przestrzeni lat 2018-2020	48
Tabela 16. Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w gminie Sosnówka wobec osób uzależnionych w latach 2018-2020.....	54
Tabela 17. Dane statystyczne dotyczące działań Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i grup roboczych w latach 2018-2020	59
Tabela 18. Odpłatność gminy Sosnówka za pobyt w Domu Pomocy Społecznej na przestrzeni lat 2018-2020	64
Tabela 19. Udział bezrobotnych mieszkańców gminy Sosnówka zarejestrowanych w PUP w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci w latach 2018-2020 (w procentach), w porównaniu do powiatu bialskiego i województwa lubelskiego.....	67
Tabela 20. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców gminy Sosnówka w podziale na wiek oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców w latach 2018-2020.....	68
Tabela 21. Liczba długotrwale bezrobotnych mieszkańców gminy Sosnówka oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy w porównaniu do powiatu bialskiego i województwa lubelskiego na przestrzeni lat 2018-2020	68
Tabela 22. Liczba osób, którym przyznano zasiłek stały, okresowy i celowy oraz kwota świadczeń na przestrzeni lat 2018-2020	71
Tabela 23. Liczba osób korzystających ze świadczenia pieniężnego i niepieniężnego przyznanego w ramach programu wieloletniego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” i „Posiłek w szkole i w domu” w latach 2018-2020.....	72
Tabela 24. Ramy finansowe Strategii	96

Tabela 25. Harmonogram wdrażania Strategii	97
Tabela 26. Wskaźniki monitoringowe służące do oceny stopnia realizacji celów strategicznych.....	100

Spis wykresów

Wykres 1. Liczba mieszkańców gminy Sosnówka w latach 2018-2020.....	17
Wykres 2. Liczba kobiet i mężczyzn zamieszkujących gminę Sosnówka na przestrzeni lat 2018-2020	18
Wykres 3. Stopa bezrobocia rejestrowanego w powiecie bialskim na przestrzeni lat 2018-2020 w porównaniu do województwa lubelskiego i całej Polski (stan na koniec roku, w procentach)	20
Wykres 4. Liczba osób pracujących na 1000 ludności w gminie Sosnówka w porównaniu do powiatu bialskiego oraz województwa lubelskiego na przestrzeni lat 2018-2020	21
Wykres 5. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w latach 2018-2020	21
Wykres 6. Ludność gminy Sosnówka według edukacyjnych grup wiekuz podziałem na płeć w 2020 roku	23
Wykres 7. Współczynnik skolaryzacji netto dla szkolnictwa podstawowego na terenie gminy Sosnówka na przestrzeni lat 2018-2020 (w procentach).....	25
Wykres 8. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w 2020 roku uczniów z terenu gminy Sosnówka, powiatu bialskiego i województwa lubelskiego	25
Wykres 9. Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności w gminie Sosnówka, powiecie bialskim oraz województwie lubelskim w latach 2018-2020.....	28
Wykres 10. Kadra Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sosnówce na przestrzeni lat 2018-2020	35
Wykres 11. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w gminie Sosnówka w latach 2018-2020	36
Wykres 12. Wskaźnik deprivacji lokalnej na przestrzeni lat 2018-2020	36
Wykres 13. Powody udzielania świadczeń w 2020 roku (liczba rodzin)	38
Wykres 14. Liczba rodzin, z którymi przeprowadzono wywiady środowiskowe na przestrzeni lat 2018-2020	39

Wykres 15. Liczba małżeństw na 1000 ludności w gminie Sosnówka w porównaniu do powiatu bialskiego i województwa lubelskiego w latach 2018-2020	41
Wykres 16. Średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi	43
Wykres 17. Liczba osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego na przestrzeni lat 2018-2020	43
Wykres 18. Rodziny, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2018-2020.....	44
Wykres 19. Asystenci rodziny oraz liczba rodzin objętych ich wsparciem na przestrzeni lat 2018-2020	44
Wykres 20. Odpłatność za pobyt dziecka w pieczy zastępczej na przestrzeni lat 2018-2020 (w złotych)	45
Wykres 21. Liczba rodzin, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu niepełnosprawności w latach 2018-2020.....	47
Wykres 22. Specjalistyczne usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi przyznane na przestrzeni lat 2018-2020 (liczba osób).....	51
Wykres 23. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu na przestrzeni lat 2018-2020	54
Wykres 24. Średni dochód otrzymany z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przypadający na jednego mieszkańca w gminie Sosnówka i całej Polsce w 2020 roku	56
Wykres 25. Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Sosnówka na przestrzeni lat 2018-2020	56
Wykres 26. Liczba mieszkańców przypadająca na jeden punkt sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Sosnówka, województwie lubelskim i całej Polsce w 2020 roku	57
Wykres 27. Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty” w latach 2018-2020	60
Wykres 28. Zestawienie udziału mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w gminie Sosnówka na przestrzeni lat 2018-2020.....	62
Wykres 29. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej w podziale na płeć w latach 2018-2020	62
Wykres 30. Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych na przestrzeni lat 2018-2020	63

Wykres 31. Liczba osób korzystających z zasiłku pielęgnacyjnego przysługującego osobie, która ukończyła 75 lat na przestrzeni lat 2018-2020	63
Wykres 32. Liczba rodzin, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu bezrobocia w latach 2018-2020.....	66
Wykres 33. Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej na przestrzeni lat 2018-2020	66
Wykres 34. Mieszkańcy gminy Sosnówka zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy z podziałem na płeć na przestrzeni lat 2018-2020	67
Wykres 35. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu ubóstwa na przestrzeni lat 2018-2020	71
Wykres 36. Liczba osób korzystających z pomocy i wsparcia z powodu bezdomności na przestrzeni lat 2018-2020	72

Centrum Profilaktyki i Reedukacji Atelier

ul. Krasickiego 27/1

30-513 Kraków

tel.: 881 455 251

tel./fax: 12 427 21 41

biuro@atelier-profilaktyka.edu.pl